

СТАТИСТИКА СПОЉНЕ ТРГОВИНЕ УПУТСТВО ЗА КОРИСНИКЕ



Босна и Херцеговина
Агенција за статистику
Босне и Херцеговине

Федерални завод за статистику
Федерације
Босне и Херцеговине

Република Српска
Републички завод за статистику



Пројекат финансиран од стране
Европске уније



Пројекат имплементиран од стране
ИСТАТ-а

Ова публикација је направљена уз помоћ средстава Европске уније. За садржај ове публикације одговоран је искључиво ISTAT, као институција која је имплементирала пројекат ЕУ подршке статистичком сектору у Босни и Херцеговини - Фаза III, CARDS Twinning пројекат BA05-IB-ST-0.

Мишљења изражена у овој публикацији не одражавају ставове Европске уније.

Предговор

У процесу придруживања Европској унији и процесу хармонизације са ЕУ стандардима и праксом, од статистичког система БиХ се очекује да своје активности усклади са захтјевима Европског статистичког система. Период транзиције који се одликује значајним промјенама у политичком систему, законодавству и економији захтјева и увођење нових статистичких стандарда и метода. У складу с тим, статистички систем БиХ има обавезу да осигура квалитетно и благовремено праћење промјена које се дешавају у новим околностима и омогући међународну упоредивост статистичких података. ЦАРДС Твининг Пројекат „Подршка Европске уније статистичком сектору Босне и Херцеговине – Фаза III“, финансиран од стране ЕУ, имао је за циљ пружање помоћи Босни и Херцеговини у извршењу ове значајне обавезе.

У оквиру пројекта реализована је компонента „Статистика спољне трговине“. Публикација „Статистика спољне трговине – Упутство за кориснике“ је резултат заједничког рада експерата из Завода за статистику Републике Италије (ИСТАТ) и три статистичке институције Босне и Херцеговине.

Користимо прилику да захвалимо Европској унији, Делегацији Европске комисије у БиХ и Еуростату на заједнички уложеним напорима у реализацији овог пројекта и осигурању финансијске, административне и техничке помоћи.

Такођер, изражавамо захвалност тиму експерата ИСТАТ-а, које је предводила госпођа Ерсилia Ди Пиетро, вођа тима за Компоненту „Статистика спољне трговине“, који су својим непосредним професионалним ангажовањем допринијели квалитативном помаку у статистици спољне трговине БиХ.

Посебну захвалност изражавамо и госпођи Цецилији Поп, резидентном савјетнику за Твининг пројекат и њеном тиму на професионализму и подршци статистичком систему БиХ.

Особито нам је задовољство што смо корисницима статистичких података осигурали методолошко упутство које осигурава боље разумијевање, правилно тумачење и коришћење података статистике спољне трговине БиХ. Ово представља још један корак ка потпуном хармонизовању ове статистике са стандардима и праксом ЕУ.

САДРЖАЈ

СКРАЋЕНИЦЕ	1
ДИО I – РЕЗИМЕ	2
1. КОНЦЕПТИ, ДЕФИНИЦИЈЕ И КЛАСИФИКАЦИЈЕ	2
2. ОБУХВАТ ПОДАТАКА	5
3. ПРИРОДА ОСНОВНИХ ПОДАТАКА	8
4. ОБРАДА ПОДАТАКА	8
5. ОСТАЛИ АСПЕКТИ	9
ДИО II – УПУТСТВО ЗА КОРИСНИКЕ	11
1. УВОД	11
1.1. Циљ упутства.....	11
1.2. Значај статистике спољне трговине.....	11
2. ИНСТИТУЦИОНАЛНИ ОКВИР И ПРАВНА РЕГУЛАТИВА	11
2.1. Институционални оквир.....	11
2.1.1. Институционални оквир у ЕУ.....	11
2.1.2. Институционални оквир у БиХ.....	12
2.2. Правна регулатива.....	12
2.2.1. Европске регулативе и међународне препоруке.....	12
2.2.2. Легислатива у БиХ.....	13
3. МЕТОДОЛОГИЈА СТАТИСТИКЕ СПОЉНЕ ТРГОВИНЕ	13
3.1. Јединица посматрања.....	13
3.2. Трговински системи.....	13
3.3. Обухват трансакција и специфичних кретања роба.....	15
3.3.1. Обухват трансакција.....	15
3.3.2. Обухват специфичних кретања роба.....	24
3.4. Статистичка територија.....	24
3.5. Номенклатуре и класификације.....	24
3.6. Референтни период.....	30
3.7. Статистички праг.....	31
3.8. Расположиви статистички подаци.....	31
3.9. Статистичке процедуре.....	32
3.10. Земља партнер.....	34
3.11. Вриједност извоза/увоза.....	35
3.12. Јединице мјере.....	36
3.13. Подаци о транспорту.....	37
3.13.1. Начин транспорта.....	37
3.13.2. Држава припадности средстава транспорта.....	39

3.13.3. Контејнери.....	39
3.14. Показатељи квалитета података.....	39
3.14.1. Правовременост.....	40
3.14.2. Тачност.....	40
3.14.2.1. Карактеристике тачности.....	40
3.14.2.2. Контроле.....	42
3.14.2.3. Повјерљивост.....	43
3.14.2.4. Активности у циљу побољшања тачности.....	45
3.14.3. Доступност и јасноћа.....	45
3.14.4. Упоредивост.....	45
3.14.5. Доследност.....	47
4. ПРИКУПЉАЊЕ ПОДАТАКА.....	47
4.1. Извори података.....	47
4.2. Регистар увозника/извозника.....	48
4.3. Достава података.....	49
5. ОБРАДА И АНАЛИЗА ПОДАТАКА.....	50
5.1. Обрада података.....	50
5.1.1. Апликације за обраду података у БиХ.....	51
5.1.1.1. ЕХИМ.....	51
5.1.1.2. Апликација коју користи ФЗС.....	53
5.2. Контроле података.....	54
5.2.1. Провјере ваљаности података.....	55
5.2.2. Провјере вјеродостојности података.....	55
5.2.2.1. Едит параметри јединичних цијена.....	56
5.2.2.2. Одређивање едит параметара јединичних цијена у случају кад се CN мијенја на годишњој основи.....	58
5.2.2.3. Производња едит параметара јединичних цијена у БиХ – будући развој.....	59
5.3. Третман дисконтинуитета података.....	60
5.4. Конверзија валуте.....	60
5.5. Анализа података.....	60
5.5.1. Мирор анализа.....	60
5.5.2. Индекси јединичне вриједности и индекси обима.....	61
5.6. Регионално агрегирање.....	64
5.6.1. Географске зоне.....	64
5.6.2. Економске зоне.....	64
6. ДИСЕМИНАЦИЈА.....	65
6.1. Корисници података.....	65
6.2. Публикације Еуростата.....	65
6.3. Националне публикације.....	68
ЛИСТА АНЕКСА.....	71
Анекс 1: Корелациона табела између царинских и статистичких процедура.....	73
Анекс 2: Примјерак Јединствене царинске исправе.....	91

Анекс 3: Правила рада европске статистике.....	103
Анекс 4: Структура табела које статистичке институције БиХ добијају од Управе за индиректно опорезивање БиХ.....	113
Анекс 5: Листа варијабли метаподатака у апликацији ЕХИМ.....	125
Анекс 6: Минимум и максимум едит параметара јединичне цијене за заједничке производе по СН-у, како их рачунају ФЗС, РЗСРС и БХАС.....	133
Аннех 7: Мирор статистика на бази узорка податка о сполјнотрговинској размјени БиХ и Италије (резултати анализе ИСТАТ-а).....	139
Аннех 8: Геономенклатура 2007, Географске зоне.....	143
Аннех 9: Геономенклатура 2007, Економске зоне.....	151
ЛИТЕРАТУРА.....	161

СКРАЋЕНИЦЕ

ЕУ – Европска унија
БиХ – Босна и Херцеговина
EUROSTAT – Биро за статистику Европске заједнице
БХАС – Агенција за статистику БиХ
ФЗС – Федерални завод за статистику
РЗСРС – Завод за статистику Републике Српске
УИНО – Управа за индиректно опорезивање БиХ
ЈЦИ – Јединствена царинска исправа (царинска декларација)
INTRASTAT (СТАТИСТИКА ИНТРА-ЕУ ТРГОВИНЕ) – трговинска размјена између земаља чланица Европске уније
EXTRASTAT (СТАТИСТИКА ЕКСТРА-ЕУ ТРГОВИНЕ) – трговинска размјена између земаља чланица и земаља које нису чланице Европске уније
ЦТ БиХ – Царинска тарифа БиХ
CN – Комбинована номенклатура
BPM – Платни биланс
ISTAT – Завод за статистику Италије
HS – Хармонизовани систем
SITC – Стандардна међународна трговинска класификација
БЕС – Међународна класификација економске намјене производа
ISIC – Међународна стандардна индустријска класификација
НАСЕ – Класификација економских дјелатности у Европској заједници
СРС – Централна класификација производа
СРА – Класификација производа по дјелатностима у Европској заједници
ISO – Међународна организација за стандардизацију
WTO – Свјетска трговинска организација
GATT – Општи споразум о тарифама и трговини
FOB – Паритет франко брод
CIF – Паритет - цијена коштања, осигурање, превоз
ММФ – Међународни монетарни фонд
OECD – Организација за европску сарадњу и развој
УН – Уједињене нације
ASYCUDA – Аутоматски систем за обраду царинских података
EXIM – Апликација за обраду података у БХАС-у и РЗСРС-у
ПДВ – Порез на додату вриједност
ЕФТА – Европска асоцијација за слободну трговину
ОПЕС – Организација земаља извозница нафте
НАФТА – Сјеверноамерички споразум о слободној трговини
ЕВРО ЗОНА – Земље чланице Европске уније које су прихватиле евро као националну валуту
COMEXT – Eurostat-ова референтна база података спољне трговине
TARIC – Интегрисане тарифе Европске заједнице
ETS – Статистика спољне трговине (**FTS** – Статистика спољне трговине)
SNA – Систем националних рачуна

ДИО I – РЕЗИМЕ

1. КОНЦЕПТИ, ДЕФИНИЦИЈЕ И КЛАСИФИКАЦИЈЕ

СТАТИСТИЧКИ КОНЦЕПТ

Предмет статистике спољне трговине Босне и Херцеговине јесте праћење робне размјене са иностранством. Евидентирају и документују се сва физичка премјештања роба, другим ријечима све робе које улазе на или напуштају територију БиХ, укључујући и електричну енергију.

У БиХ дјелују три статистичке институције, Агенција за статистику БиХ, Федерални завод за статистику и Републички завод за статистику Републике Српске. Агенција за статистику БиХ је институција на државном нивоу. Федерални завод за статистику и Републички завод за статистику Републике Српске су институције на ентитетском нивоу.

Статистичке активности које спроводе БХАС, ФЗС и РЗСРС одређене су сљедећим законима: Закон о статистици БиХ („Службени гласник БиХ“, број 26/04 и 42/04), Закон о статистици Федерације БиХ („Службени гласник ФБиХ“, број 63/03) и Закон о статистици Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, број 85/03).

Агенција за статистику БиХ одговорна је за прикупљање података од Управе за индиректно опорезивање БиХ.

Сваког мјесеца БХАС прима податке од УИНО у форми базе података у Accessu. Тренутно, УИНО ову базу података дијели на три дијела/базе података, за два ентитета: Федерацију БиХ и Републику Српску и за Брчко Дистрикт. БХАС просљеђује базе података статистичким заводима ентитета, али када је у питању експозитура у Брчко Дистрикту БХАС врши обраду базе података и доставља му извјештај, јер је експозитура у Брчко Дистрикту саставни дио БХАС-а.

У будућности, БХАС би требало да врши провјеру ваљаности и вјеродостојности свих података.

Тренутно, УИНО користи идентификациони број пословних субјеката као кључ за подјелу промета тј. робне размјене на ентитете/кантоне/општине. Мјесто регистрације пословног субјекта користи се као индикатор за подјелу промета. По мишљењу БХАС-а, овај приступ не даје реалну слику увоза/извоза по ентитетима/кантонима/општинама. Нпр., пословни субјекат који је регистрован у Федерацији БиХ може увести робу чија је финална дестинација територија Републике Српске. У статистици спољне трговине ово се посматра као увоз Републике Српске, а не Федерације БиХ. *Једини начин да се ријешити овај проблем јесте да се у Јединственој царинској исправи укључе информације о мјесту/региону крајње дестинације/потрошње роба, тј. производње роба односно да се те информације доставе статистичким институцијама БиХ од стране Управе за индиректно опорезивање БиХ.*

Генерално посматрано, статистика спољне трговине БиХ користи концепте и дефиниције који су у складу са међународним препорукама Уједињених нација (УН) – Статистика међународне трговине: концепти и дефиниције, Ревизија 2.

БХАС доставља податке Еуростату у складу са главним концептима и методама дефинисаним легислативом Европске заједнице и документом Doc.Сoor_400.

Статистика спољне трговине прати извоз (размјена роба које иду из БиХ у друге земље) и увоз роба (размјена роба које улазе у БиХ из других земаља).

Извоз укључује: робе које напуштају статистичку територију БиХ и које су стављене у царинску процедуру извоза (коначан/редован извоз, извоз након унутрашње обраде итд.) или царинску процедуру спољне обраде (обично су то робе које су намјењене за обраду и поновни увоз).

Увоз укључује: робе које улазе на статистичку територију БиХ из других земаља и које су: (1) стављене у царинску процедуру пуштања у слободан промет (робе које ће бити потрошене у БиХ), или одмах или након периода царинског ускладиштења, или (2) стављене у царинску процедуру унутрашње обраде или обраде под царинском контролом (обично су то робе које су намјењене за обраду и поновни извоз), или одмах или након царинског ускладиштења.

Производи

Производи који се укључују у статистику спољне трговине су сва покретна и физичка добра, укључујући електричну енергију. Искључује се трговина услугама. Статистика спољне трговине тренутно обухвата ~10.500 различитих производа сходно Царинској тарифи БиХ 2008 која је у складу са Комбинованом номенклатуром 2008.

Статистика спољне трговине прати кретања сваког појединачног производа, али производи и агрегиране податке према хијерархији ЦТ БиХ 2008. Подаци могу да се компилирају на нивоу поглавља (97 поглавља са двоцифреном шифром) до тарифних ознака ЦТ БиХ 2008 са десет цифара. Сем тога, робе се разврставају и у складу са међународном класификацијом трговине Уједињених нација (Стандардна међународна трговинска класификација, Ревизија 3).

Земља партнер

Статистика спољне трговине прати робну размјену БиХ са земљом партнером. Земља партнер је дефинисана на следећи начин:

- Када је у питању извоз, трговински партнер је земља крајње дестинације робе која је позната у вријеме извоза.
- Када је у питању увоз, трговински партнер је земља поријекла робе. Генерално посматрано, за робе које у цјелини долазе из одређене земље сматра се да имају поријекло из те земље; робе произведене у двије или више земаља сматра се да воде поријекло из земље у којој је дошло до задње промјене или значајне обраде. У одређеним случајевима (враћене робе, умјетничка дјела), земља партнер је земља консигнације, тј. земља у којој се обављају извозне формалности.

Статистика спољне трговине компилира податке о трговини са датом земљом партнером, али такође и са економским и географским зонама ((нпр. Европска унија (ЕУ), земље укључене у Споразум о слободној трговини Сјеверне Америке (НАФТА), Организација земаља извозница нафте (ОПЕС)).

ДЕФИНИЦИЈА ИНДИКАТОРА

Детаљни статистички подаци о спољној трговини БиХ прикупљају се и дисеминирају на мјесечној основи. Вриједност и количина трговине су основни индикатори расположиви за све производе Царинске тарифе Босне и Херцеговине 2008.

СИСТЕМ КЛАСИФИКАЦИЈА И УСКЛАЂЕНОСТ СА ЗВАНИЧНИМ СТАНДАРДИМА

У статистици спољне трговине на податке о производима и земљама примјењују се стандардизоване класификације. Када је у питању класификација производа, за детаљне податке се користи Царинска тарифа БиХ 2008 која је у складу са Комбинованом номенклатуром 2008, док се за агрегиране податке користи Стандардна међународна трговинска класификација, Ревизија 3. Геономенклатура 2007 се користи као класификација земаља за потребе спољне трговине.

ЦТ БиХ 2008 – CN 2008 – HS 2007

За потребе трговине робе се класификују у складу са Царинском тарифом БиХ 2008. ЦТ БиХ 2008 заснива се на Комбинованој номенклатури 2008 и на Хармонизованом систему описа и шифровања производа 2007. Комбинована номенклатура 2008 је номенклатура коју користи ЕУ. Заснива се, такође, на HS-у 2007. Свјетска царинска организација је задужена да ажурира HS. HS 2007 користи нумеричку шифру од 6 цифара за шифровање производа, а Комбинована номенклатура 2008 даље рашчлањује шифровање на ниво од 8 цифара у складу са потребама Европске заједнице. Царинска тарифа БиХ 2008 користи шифре од 10 цифара за националне потребе. *Царинска тарифа БиХ подлијеже годишњим ревизијама и на тај начин се врши ажурирање у складу са технолошким промјенама или промјенама у токовима међународне трговине.*

Стандардна међународна трговинска класификација, Ревизија 3

Статистика спољне трговине БиХ објављује податке у складу са међународном класификацијом трговине Уједињених нација (SITC, Рев.3). SITC, Рев.3 има хијерархијску структуру од 5 нивоа са чисто нумеричким шифрама.

Геономенклатура 2007

Статистика спољне трговине БиХ врши класификацију земаља партнера у складу са номенклатуром земаља за статистику спољне трговине – „Геономенклатура

2007“. Еуростат је задужен за ажурирање Геономенклатуре. Користи се ISO alpha-2 класификација, што значи да је свака земља одређена алфабетском шифром од два слова. Ако је то потребно, Геономенклатура подлијеже годишњој ревизији с циљем да се укључе све евентуалне геополитичке промјене.

2. ОБУХВАТ ПОДАТАКА

ГЕОГРАФСКИ ОБУХВАТ

Статистика спољне трговине, у принципу, прати кретање роба које улазе на или напуштају територију Босне и Херцеговине. Статистичка територија БиХ подудар се са царинском територијом.

СТАТИСТИЧКЕ ЈЕДИНИЦЕ

Свако физичко и правно лице које подноси царинску декларацију у БиХ представља статистичку јединицу под условом да је царинска процедура релевантна за статистику.

РЕФЕРЕНТНИ ПЕРИОД

Референтни период за информације о спољнотрговинским трансакцијама треба да буде календарски мјесец извоза, односно увоза роба. Међутим, у пракси, референтни период је календарски мјесец у ком је царинску декларацију прихватила, тј. одобрила Управа за индиректно опорезивање БиХ.

ЕВИДЕНТИРАЊЕ ТРАНСАКЦИЈА

Статистичка вриједност

Статистика спољне трговине користи хармонизоване принципе приликом компилације статистичке вриједности трговинских токова. Генерално говорећи, све робе треба да се вреднују сходно укупној вриједности која би била фактурисана у случају продаје или куповине на државној граници БиХ. У пракси, статистичка вриједност роба у већини случајева заснива се на вриједности која је одређена за царинске потребе.

Међутим, за неке трговинске трансакције вриједност која је одређена за фискалне или царинске потребе не може да се користи. Ово се углавном односи на трансакције везане за обраду, трансакције које не укључују пренос својине и повраћај роба. У оваквим случајевима, вриједност укупне продаје или куповине роба мора да буде процијењена.

Статистичка вриједност не укључује оптерећења на извоз или увоз, као што су царине, ПДВ, акцизе, таксе, извозна рефундирања или друга оптерећења која имају сличан ефекат. Статистичка вриједност укључује само пратеће трошкове (превоз, осигурање) настале, у случају извоза, на дијелу пута који је на територији БиХ и, у случају увоза, на дијелу пута који је ван територије БиХ. Кажемо да је то FOB вриједност (франко брод) за извоз и CIF вриједност (цијена коштања, осигурање, превоз) за увоз.

Статистичка вриједност увоза односно извоза доставља се Еуростату изражена у еврима.

Јединице мјере

Количина производа се у основи документује у килограмима. То је интринзична тежина производа. Дефинисана је као тежина производа без паковања (нето маса). За одабране типове производа количина се такође евидентира и документује у допунској јединици, јер се на овај начин обезбјеђују друге корисне информације (нпр. карати, бруто тонажа, киловат часови, литар, квадратни метар, кубни метар, број комада, тера цул). Остале информације о томе да ли се прикупља допунска јединица за одређену робу дате су у Царинској тарифи БиХ 2008.

Шта се укључује у статистику спољне трговине

Сљедеће трансакције се генерално укључују у статистику спољне трговине: робе које се размјењују трампом, робе на констигнацији, робе под финансијским закупом, робе размијењене између предузећа под заједничким власништвом, робе којима се тргује за рачун владе, робе које се обрађују.

Шта се искључује из статистике спољне трговине

Сљедеће трансакције се искључују из статистике спољне трговине због концептуалних или методолошких разлога:

- Робе у транзиту: робе које само пролазе кроз БиХ или се заустављају из разлога који су везани само за транспорт.
- Привремени увоз и извоз роба: робе које се уносе у земљу или испоручују другој земљи на одређени рок без било какве промјене сем нормалне амортизације (нпр. изнајмљивање, оперативни закуп). Изузимања зависе од фискалних и царинских обавеза.
- Специфичан извоз и увоз који не подлијеже комерцијалним трансакцијама (нпр. рекламни материјали, комерцијални узорци).
- Средства плаћања и монетарно злато.

Робе које су намијењене за поправке и робе након поправка треба да се искључе из статистике спољне трговине, међутим, у статистици спољне трговине БиХ још увијек нема адекватних процедура за искључивање таквих роба. Ове процедуре биће дефинисане што је могуће прије. *Статистичке институције намјеравају да искључе из статистике спољне трговине оне трансакције код којих је шифра врсте трансакције 42, 43, 52 и 53 (поправке) и постоји компатибилност са шифром царинске процедуре и шифром производа (неки производи могу/не могу да се обраде/поправе). Када су у питању трансакције код којих не постоји компатибилност између шифре врсте трансакције, шифре царинске процедуре и шифре производа, контактираће се УИНО/пословни субјекти, уколико је то могуће. Уколико то није могуће, статистичке институције даће приоритет шифри царинске процедуре, тј. трансакције са шифром царинске процедуре која припада систему специјалне трговине биће укључене у статистику спољне трговине без обзира на шифру врсте трансакције. Шифра врсте трансакције пребациће се затим на другу одговарајућу шифру, а она треба да буде компатибилна са специфичним производом који је у питању.*

Специфична кретања роба

Нека кретања роба имају такву природу да њихово укључивање у статистику спољне трговине тражи посебну назнаку. Такве робе се дефинишу као специфична кретања, а њихове карактеристике су значајне за тумачење информације. Прецизније говорећи, карактеристике могу да се односе на само кретање робе, природу робе, трансакцију која доводи до кретања робе или извозника или увозника робе, нарочито индустријска постројења; бродове и летјелице; морске производе; робе испоручене на бродове и летјелице; раздвојене пошилике; робе за војне потребе; робе за или из offshore постројења; свемирске летјелице; моторна возила и дијелове за авионе; електричну енергију, природни гас и отпадне материјале. Ове робе захтијевају да се донесу посебне законске одредбе у погледу обима трговине или извора података. Регулатива Европске комисије (ЕЦ) бр. 1917/2000 (Extrastat) одређује хармонизована правила за већину оваквих роба. Тренутно, статистичке институције у БиХ користе само Јединствену царинску исправу ради евидентирања напријед споменутих роба.

Трговински систем

Статистика спољне трговине БиХ користи систем специјалне трговине што значи да се робе које долазе из друге земље, а које су примљене на царинско складиште, не евидентирају у статистици спољне трговине сем уколико накнадно не иду у слободан промет у БиХ (или се стављају у царинску процедуру унутрашње обраде). Исто тако, робе које излазе из царинског складишта и напуштају територију БиХ не евидентирају се као извоз.

Трансакциони праг

Статистика спољне трговине БиХ не примјењује систем трансакционог прага.

3. ПРИРОДА ОСНОВНИХ ПОДАТАКА

ИЗВОРИ ПОДАТАКА

Босна и Херцеговина прикупља, компилира и доставља податке статистике спољне трговине Еуростату у складу са одређеним прописима БиХ и регулативама Савјета Европе које су допуњене и различитим регулативама Европске комисије. Статистика спољне трговине БиХ заснива се на подацима из Јединствене царинске исправе коју доставља УИНО.

ТЕХНИКЕ ПРИКУПЉАЊА ПОДАТАКА

Подаци статистике спољне трговине БиХ прикупљају се уз коришћење података из Јединствених царинских исправа. Декларант самим подношењем Јединствене царинске исправе Управи за индиректно опорезивање обезбјеђује статистичке податке. Значи, статистичке информације увелико зависе од начина рада, дефиниција и политике УИНО. Свега неколико података се прикупља чисто за статистичке сврхе. Зависност од царинских процедура значи и висок квалитет и скоро потпуни обухват података о спољној трговини.

Електронски систем трансмисије података који се користи у БиХ олакшава комуникацију између УИНО и пословних субјеката. У БиХ све се мање користи традиционална декларација у папирном облику.

4. ОБРАДА ПОДАТАКА

ИНДЕКСИ

Индекси могу да се рачунају као базни или ланчани. Ланчани индекси су погоднији за статистику спољне трговине из више разлога. Прво, пондери који се користе за израчунавање ланчаног индекса изводе се на бази најновијих информација о вриједностима и количинама којима се трговало, те због тога најбоље одражавају промјене токова свјетске трговине. Друга предност ланчаних индекса је у томе што су стабилнији у случају абнормалних догађаја као што је привремени нагли раст цијена роба. Ако се ово деси у базној години то може да искриви пондере базних индекса све док се не изврши ново прерачунавање базе. Треће, с обзиром да се СН мијења сваке године (прегруписавање тарифних ознака), оријентација на промјене година на годину пружа бољи квалитет поређења података.

Статистичке институције Босне и Херцеговине до сада нису израчунавале индексе физичког обима извоза и увоза. Индексе јединичних вриједности и физичког обима оне намјеравају да израчунавају уз помоћ ISTAT-ових експерата. Еуростат, а такође и ISTAT-ови експерти препоручују израчунавање ланчаних индекса према Fisher-овој формули. То значи да је потребно да се ревидира базна година сваке године (индекси за 2006. годину треба да као базу имају 2005. годину, индекси за 2007. годину да као базу имају 2006. годину итд.). Тренутно се као референтна година за индексе јединичне вриједности и индексе физичког обима узима 2005.

година (мј. 2005=100). Сходно томе, сваки индекс треба да буде изражен у односу на 2005. годину тако да се изврши ланчано повезивање свих веза уназад до 2005. године.

ПРОВЈЕРА ВАЉАНОСТИ СТАТИСТИЧКИХ ПОДАТАКА

УИНО и статистичке институције су одговорне за тачност података о спољној трговини. *Статистичке институције у БиХ континуирано раде на унапређењу контроле и квалитета података.*

Даље провјере врши Еуростат с циљем да трансмисија тражених података буде урађена на најбољи могући начин, да подаци буду комплетни, без грешака и да нема екстремних вриједности.

ПОЛИТИКА РЕВИЗИЈЕ

Прва верзија података које УИНО доставља статистичким институцијама подлијеже ревизији. Сваког мјесеца УИНО доставља статистичким институцијама податке за период од почетка године (нпр. у јуну мјесецу УИНО доставља податке за период јануар-мај. Подаци за мај су нови подаци. Подаци за период јануар-април су ревидирани подаци). Када се публикују подаци или када се подаци достављају Еуростату, такви подаци увијек укључују ревизије (нпр. у новембру БХАС доставља податке за период јануар-октобар. Подаци за октобар су нови подаци. Подаци за период јануар-септембар су ревидирани подаци).

5. ОСТАЛИ АСПЕКТИ

ПОВЈЕРЉИВОСТ ПОДАТАКА

Сходно Закону о статистици Босне и Херцеговине, 26/04, члан 26, БХАС је обавезна када врши дисеминацију података да примијени сљедеће правило:

- Статистички подаци Босне и Херцеговине не смију да се достављају корисницима уколико садрже или откривају повјерљиве податке. Групе се састоје од најмање три јединице, а удио једне јединице у групи не смије да пређе 85%.

Сходно томе, БХАС треба да примјењује принцип „активне повјерљивости“.

Статус повјерљивости, када је у питању статистика спољне трговине БиХ, могу да имају два типа података: шифра производа и шифра земље партнера. Статистичке институције могу да донесу одлуку да комплетна шифра производа или дио ње буде повјерљив. Уколико статистичке институције желе да сакрију дестинацију или поријекло производа, шифра земље партнера се замјењује шифром „повјерљива земља“. Примјена „повјерљивости земље партнера“ не искључује повјерљивост производа.

МЕТОДОЛОШКЕ РАЗЛИКЕ

Генерално говорећи, не би требало да буде разлика између методологије која се примјењује на статистику спољне трговине коју објављује Еуростат (позната као ЕУ подаци) и оне коју објављује БиХ.

КОНТАКТ

Агенција за статистику Босне и Херцеговине bhas@bhas.ba; ++387 33 220 626

Федерални завод за статистику fedstat@fzs.ba; ++387 33 206 452

Републички завод за статистику Републике Српске stat@rzs.rs.ba; ++387 51 450 280

ДИО II – УПУТСТВО ЗА КОРИСНИКЕ

1. УВОД

1.1. Циљ упутства

Циљ овог упутства је да омогући употребу и анализу статистичких података о робној размјени са иностранством које објављују статистичке институције у БиХ. Упутство даје опис основне методологије која се користи за компилацију статистичких података, појашњава улогу статистичких институција у дисеминацији статистичких података и наводи изворе података који су на располагању корисницима. Упутство такође описује и будуће активности које треба да се реализују у оквиру статистике спољне трговине БиХ.

Упутство је ажурирано у јулу 2008. године и уколико буде потребно ревидираће се на годишњој основи.

1.2. Значај статистике спољне трговине

Потреба за статистичким подацима о робној размјени је евидентна. Међународна трговина представља значајан дио свјетске економије и као таква тражи поуздана мјерења, а релевантни статистички подаци треба да буду упоредиви и дисеминирани широкој јавности.

Статистика робне размјене с иностранством представља значајан примарни извор података за велики дио надлежних органа који доносе одлуке за јавни и приватни сектор.

2. ИНСТИТУЦИОНАЛНИ ОКВИР И ПРАВНА РЕГУЛАТИВА

2.1. Институционални оквир

2.1.1. Институционални оквир у ЕУ

Компилација података о робној размјени заснива се на серији регулатива које доноси Савјет Европе и/или Европски парламент и Европска комисија; финални задаци о овом питању завршавају се између Еуростата и надлежних органа у земљама чланицама Европске уније које су одговорне за прикупљање и обраду основних информација. Еуростат (Биро за статистику Европске заједнице) представља институцију која је надлежна за статистику на нивоу Европске заједнице. Ова институција је одговорна за праћење и развој статистике робне размјене. Еуростат је одговоран за сљедеће главне области: Методологија, Класификације, Дисеминација статистике ЕУ, Анализа, Сарадња и EDICOM програм (група активности које се односе на транс-европску мрежу за прикупљање, производњу и дисеминацију статистичких података о питању интра и екстра ЕУ трговине).

Надлежни органи о овим питањима у земљама чланицама Европске уније најчешће су државни заводи за статистику, али ту функцију могу да обављају и царинске управе, а када је у питању Белгија чак и Централна банка. Сарадња Еуростата са земљама чланицама Европске уније је редовна и потпуна. Формално посматрано, сарадња се одвија кроз састанке радних група и управних одбора.

2.1.2. Институционални оквир у БиХ

У БиХ дјелују три статистичке институције - Агенција за статистику БиХ, Федерални завод за статистику и Републички завод за статистику Републике Српске. БХАС је институција на државном нивоу. ФЗС и РЗСРС су институције на ентитетском нивоу.

Управа за индиректно опорезивање БиХ (УИНО) је институција надлежна за прикупљање и контролу Јединствених царинских исправа. УИНО доставља статистичким институцијама податке о спољној трговини, тј. податке из Јединствених царинских исправа. УИНО је институција на државном нивоу.

2.2. Правна регулатива

2.2.1. Европске регулативе и међународне препоруке

Еуростат је надлежан за усклађивање легислативе Европске заједнице о питању статистике робне размјене и за исправно спровођење прописа. Различити прописи примјењују се на статистику робне размјене између земаља чланица Европске уније („статистика интра-ЕУ трговине” или „Intrastat“) и робне размјене између земаља чланица и земаља које нису чланице Европске уније („статистика екстра-ЕУ трговине“ или „Extrastat“). Еуростат је публиковао велики број докумената о питању легислативе Европске заједнице у области статистике спољне трговине, а сви правни документи Европске заједнице могу да се нађу на web страни www.eur-lex.europa.eu. Међутим, легислатива није статична, редовно се ажурира с циљем одражавања нових потреба и даљих процеса хармонизације.

Тренутно, статистика спољне трговине БиХ треба да прати „Extrastat“ регулативе.

Статистички подаци о робној размјени ЕУ са земљама које нису чланице Европске уније припремају се у складу са Регулативом Савјета Европе (ЕС) бр. 1172/95 (консолидована верзија) од 22. маја 1995. године, Регулативом Европске комисије (ЕЦ) бр. 1917/2000 од 7. септембра 2000. године и три допунске регулативе Европске комисије ((ЕЦ) бр. 1669/2001 о статистичком прагу, (ЕЦ) бр. 179/2005 о кашњењу у достављању података и (ЕЦ) бр. 1949/2005 о искључивању поправка).

Од значаја су такође и слједеће регулативе: Регулатива Савјета Европе (ЕЕС) бр. 2658/87 (консолидована верзија) од 23. јула 1987. године, о тарифној и статистичкој номенклатури и о заједничкој царинској тарифи; Регулатива Савјета Европе (ЕЕС) бр. 2913/92 од 12. октобра 1992. године, којом се успоставља царински законик Европске заједнице; Регулатива Европске комисије (ЕЦ) бр. 1833/2006 од 13.

децембра 2006. године, о номенклатури земаља и територија за статистику спољне трговине између земаља чланица Европске уније.

Поред легислативе ЕУ у статистици спољне трговине користи се и већи број међународних препорука и договора иако, генерално говорећи, немају директну снагу закона. Већи број споменутих препорука дат је у публикацијама Статистичког бироа Уједињених нација – Статистика међународне трговине: концепти и дефиниције (Серија М, бр. 52, Рев.2), 1998; и Статистика међународне трговине: Приручник за компилацију података, 2004. Ове публикације представљају међународне публикације на тему статистике спољне трговине.

2.2.2. Легислатива у БиХ

Статистичке активности Агенције за статистику БиХ, Федералног завода за статистику и Републичког завода за статистику Републике Српске одређене су сљедећим законима: Законом о статистици БиХ („Службени гласник БиХ“, бр. 26/04 и 42/04), Законом о статистици Федерације БиХ („Службени гласник ФБиХ“, број 63/03) и Законом о статистици Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, број 85/03).

Агенција за статистику БиХ и Управа за индиректно опорезивање БиХ су потписале Протокол о сарадњи 28. априла 2005. године.

Статистичко праћење спољне трговине ради се у потпуности у складу са Законом о царинској политици БиХ („Службени гласник БиХ“, бр. 57/04 и 51/06), Законом о царинској тарифи БиХ („Службени гласник БиХ“, бр. 1/98, 5/98, 7/98, 31/02, 19/03, 32/04, 48/05 и 76/06) и Законом о заштити личних података (“Службени гласник БиХ”, бр. 49/06).

3. МЕТОДОЛОГИЈА СТАТИСТИКЕ СПОЉНЕ ТРГОВИНЕ

3.1. Јединица посматрања

Јединица посматрања статистичког истраживања робног промета са иностранством је свака робна испорука која се обавља у оквиру извоза и увоза роба, која је хомогена са становишта врсте производа, земље поријекла, односно намјене, начина плаћања и момента преласка границе. *Робе се класификују у складу са Царинском тарифом БиХ 2008, која је у складу са Комбинованом номенклатуром 2008.*

3.2. Трговински системи

Генерално посматрано постоје два приступа, уско повезана са царинским процедурама, која се користе за мјерење међународног робног промета. То су систем опште трговине и систем специјалне трговине.

Систем опште трговине представља шири концепт и укључује све робе које улазе на или напуштају економску територију земље, сем роба у транзиту. Овдје је потребно да се спомене да се све робе примљене у царинска складишта евидентирају као увоз у тој фази без обзира да ли ће накнадно ићи у слободан промет у земљи пријема робе. На сличан начин, робе које излазе из царинских складишта укључују се у статистику спољне трговине у вријеме када напуштају земљу.

Систем специјалне трговине, с друге стране, представља ужи концепт. Робе из иностранства које се примају у царинска складишта не евидентирају се у систему специјалне трговине сем уколико не иду накнадно у слободан промет у земљи пријема (или се стављају у царинску процедуру унутрашње обраде или обраде под царинском контролом). На сличан начин, робе које излазе из царинских складишта и напуштају земљу не евидентирају се као извоз.

Разлика између ова два система доводи до различитог времена евидентирања кретања роба, али у исто вријеме има и шире значење. Нпр. роба из земље А је ускладиштена у царинском складишту земље Б и поново се извози из земље Б у земљу Ц и појавиће се у статистици опште трговине у земљи Б (ако се користи тај систем), али се никада неће појавити у статистици специјалне трговине те земље.

Статистички подаци за екстра-ЕУ трговину компилирају се на бази специјалне трговине.

У систему специјалне трговине, роба се увози из:

- Иностранства или царинског транзита;
- Простора за царинско складиштење или комерцијалних слободних зона.

Разликујемо три типа увоза:

- Роба страног поријекла (сем производа који су добијени након спољне обраде);
- Роба страног поријекла – производи који су добијени након спољне обраде;
- Роба домаћег поријекла у истом стању у ком је претходно била извезена.

За увоз постоји само једна дестинација, тј. подручје слободног промета, простори за унутрашњу обраду или индустријске слободне зоне.

У систему специјалне трговине роба се извози само из подручја слободног промета, простора за унутрашњу обраду или индустријских слободних зона.

Имамо три типа извоза:

- Роба домаћег поријекла која потиче из подручја слободног промета или индустријских слободних зона;
- Роба домаћег поријекла - производи који су добијени након унутрашње обраде;

- Роба страног поријекла у истом стању у ком је претходно била увезена.

За извоз постоје двије могуће дестинације:

- Иностранство;
- Простори за царинско складиштење или комерцијалне слободне зоне.

Статистичке институције БиХ користе систем специјалне трговине када компилирају статистичке податке робне размјене са иностранством.

3.3. Обухват трансакција и специфичних кретања роба

3.3.1. Обухват трансакција

Статистички биро Уједињених нација као генералну смјерницу препоручује да статистика међународне трговине евидентира све робе које се додају или одузимају од укупних материјалних ресурса земље, било уласком (увоз) или изласком (извоз) са економске територије земље. Робе које само пролазе кроз земљу (робе у транзиту) или које се само привремено зазимају или повлаче (сем роба за унутрашњу и спољну обраду) не додају се нити се одузимају од укупних материјалних ресурса земље и не укључују се у статистику спољне трговине. У већини земаља, економска територија земље увелико се подудара са царинском територијом, а то је територија на којој се у потпуности примјењује царински закон земље.

Наведене генералне смјернице користе се као основ за формулисање групе специфичних препорука о укључивању или искључивању одређених категорија роба:

1. Робе које се укључују у статистику спољне трговине

- **Немонетарно злато:** То је злато које се користи за индустријске, лабораторијске или било које друге потребе сем функције злата као новца или подлоге за новац. Ово злато се зато третира као роба и укључује се у статистику спољне трговине.
- **Неемитоване банкноте, хартије од вриједности и монете које нису у оптицају:** Ове ставке не посматрају се као финансијске исправе, већ као роба од интереса за штампарску индустрију и нумизматичке дјелатности, односно као производи тих дјелатности који се продају на тржишту.
- **Робе које се размјењују трампом (barter аранжмани):** Робе које се размјењују трампом по принципу роба за робу укључују се у статистику спољне трговине јер повећавају/смањују укупне материјалне ресурсе земље (иако постоје неизбјежни проблеми око установљења њихових вриједности).
- **Трговинске трансакције владе које она обавља за свој рачун:** Овдје је ријеч о робним трансакцијама које чини влада без обзира да ли је ријеч о цивилним или војним намјенама. У статистику спољне трговине укључују се све робе које прелазе границу на основу комерцијалних али и других

уговора и споразума које је закључила влада. У том смислу се укључују и све робе које влада шаље или прима по основу хуманитарних програма, без обзира да ли је ријеч о зајму, поклону или трампи, као и на основу ратних репарација.

- **Робе за војне намјене:** Све робе које се увозе за потребе војске и полиције укључују се у статистику спољне трговине.
- **Хуманитарна помоћ:** Храна, одјећа, лијекови или било која друга роба која улази у земљу или излази из ње у оквиру програма хуманитарне помоћи укључује се у статистику спољне трговине, без обзира да ли се одвија под покровитељством владе, међународних хуманитарних или невладиних организација.
- **Робе купљене од свих категорија путника, укључујући раднике с пребивалиштем ван земље посматрања:** Обухватају се све куповине које по својој вриједности премашују статистички праг утврђен законским прописима земље посматрања који су на снази.
- **Робе на консигнацији:** Све робе које су смјештене у консигнационим складиштима укључују се у статистику спољне трговине јер су намијењене даљњој куповини или продаји (консигнациона продаја робе), без обзира што стварно нису продате у исто вријеме када су прешле границу.
- **Робе које се користе као медији за податке и софтвере:** У ову категорију спадају сетови који садрже дискете или CD-ROM-ове с инсталираним програмима и базама података који су развијени за опште или комерцијалне сврхе, а не по нарудби, као и носачи аудио-видео записа (касете и CD-ови) који су снимљени за опште или комерцијалне намјене и као такви намијењени тржишту.
- **Робе за спољну и унутрашњу обраду:** Ово су робе које се шаљу у иностранство или уносе у земљу с циљем њихове обраде, укључујући и обраду по уговору. Примјери су: рафинисање нафте, обрада метала, монтажа возила и дорада одјеће. Иако је ријеч о привременом извозу и увозу (јер се роба након завршене обраде враћа првом пошљаоцу) ипак се врше измјене на роби чиме она прима нови квалитет, а то има и финансијски ефекат (разлика у цијени за вриједност обраде).
- **Робе које прелазе границу као резултат трансакција између матичних корпорација и њихових филијала.**
- **Враћене робе:** Ако се раније извезена роба врати у земљу она се укључује у статистику спољне трговине, и то регистрована као увоз у времену када је враћена, и исто тако ако се раније увезена роба врати у иностранство она треба да буде укључена у статистику спољне трговине регистрована као извоз у времену када је враћена. Овакве трансакције такође могу да се региструју и одвојено.
- **Електрична енергија, гас и вода:** Међународна трговина електричном енергијом, гасом и водом, иако није увијек царински регистрована у неким земљама, мора да буде укључена у статистику спољне трговине.
- **Поштанске пошиљке:** Укључује се сва пошта која садржи пошиљке и робе које се користе у комерцијалне сврхе, а чија укупна вриједност премашује

статистички праг утврђен законским прописима земље посматрања који су на снази.

- **Ефекти миграција:** Ефекти миграција (вриједност личне имовине коју мигранти носе са собом) укључују се у оним случајевима када имају важан економски значај за земљу посматрања.
- **Залихе роба:** Укључују се робне трансакције „тампон“ организација (Buffer Stock Organizations) које продајом или куповином одржавају одређени ниво залиха извјесних роба са циљем да утичу на понуду и потражњу на свјетском тржишту.
- **Роба под финансијским закупом:** Постоје двије врсте закупа у економској пракси, финансијски и оперативни. Појам финансијски закуп обухвата права, ризик, награде и одговорности у располагању робом за вријеме закупа. Тада се, са економске тачке гледишта, купац за вријеме закупа *de facto* третира као власник робе. Робе које су под финансијским закупом, а предмет су међународне трговине, укључују се у статистику спољне трговине. У неким случајевима трајање закупа може да се узме као критеријум да ли је закуп финансијски (рок година дана или више) или оперативни (рок мањи од годину дана).
- **Бродови, авиони и остала покретна опрема:** Међународни трговински промет оваквих производа свакако се укључује у статистику спољне трговине. Често се међународни промет оваквим робама царински не евидентира, а у том случају ове трансакције треба да се укључе из других релевантних извора као што су национални регистри (посебни регистри посједовања ових капиталних добара које воде владине институције) или анкетирање предузећа власника ових капиталних добара.
- **Роба коју су испоручила или набавила „offshore“ предузећа лоцирана на економској територији земље домаћина.**
- **Улов рибе и експлоатација минерала са морског дна и спашена роба са хаварисаних страних пловила искрцана у националним лукама или роба коју су купила национална пловила са страних пловила на отвореном мору.**
- **Снабдијевање иностраних авиона и бродова:** Све робе које представљају залихе авиона и бродова, а које се искрцају из иностраних авиона/бродова на домаћим аеродромима/лукама укључују се у увозну статистику земље. Исто тако све робе ове врсте које се на економској територији земље директно преносе са иностраних авиона/бродова на домаће авионе/бродове (као што је нпр. претанкирање горива) треба да буду укључене у увозну статистику земље. Такође, снабдијевање иностраних авиона/бродова овим залихама од домаћих снабдјевача у националним аеродромима/лукама укључује се у извозну статистику.
- **Празне боце:** Празне боце које се јављају као роба у комерцијалним системима рециклаже (не враћају се првобитном пуњачу бесплатно већ се продају на рециклажу) представљају трговачку робу, па се и ове трансакције укључују у статистику спољне трговине.

- **Отпаци и грануле:** Отпаци, укључујући и оне еколошки опасне, треба да буду регистровани и класификовани према одговарајућој царинској тарифи и укључени у статистику спољне трговине ако имају било колику реалну тржишну вриједност.

2. Робе које се искључују из статистике међународне трговине

- **Монетарно злато:** Монетарно злато је оно злато које се користи у функцији новца или подлоге за новац у хартији и у том смислу се размјењује између домаћих и међународних монетарних институција и овлашћених банака. Пошто се монетарно злато третира као финансијска ставка, а не као роба, трансакције њиме се искључују из статистике спољне трговине.
- **Емитоване банкноте, хартије од вриједности и монете у оптицају:** Ове ставке посматрају се као финансијске исправе, а не као роба, па се искључују из статистике спољне трговине.
- **Привремени извоз и увоз робе без обраде:** Постоје случајеви када се неке робе уносе у земљу или испоручују другој земљи на одређени рок након ког се враћају назад без било које промјене у квалитету и вриједности. Примјери оваквих роба су сљедећи: роба за сајмове и изложбе, комерцијални узорци, коњи за трке, умјетничка дјела и антиквитети за изложбе, контејнери и остала средства амбалаже и транспорта (нпр. контејнер-хладњача, који и сам представља посебну робу, у ком се уносе смрзнути производи који се редовно извозе или увозе – овај контејнер ће ући у земљу али ће се вратити назад када се испразни), опрема за рад међународних компанија које обављају послове унутар земље и слично. Овакав привремени извоз и увоз без икакве обраде (или евентуално с неком обрадом која не мијења природу, квалитет или вриједност робе) искључује се из статистике спољне трговине. Наравно, ако је ријеч о привременом извозу или увозу робе на којој се прије повраћаја врши одговарајућа обрада која значајно мијења природу, квалитет и вриједност робе онда се то укључује у статистику спољне трговине, посебно ако је то трајнија активност (lohn послови у текстилној индустрији, монтажа, ремонт и поправка и слично). У случају да трансакција није регистрована по одговарајућим царинским процедурама које регулишу то питање, национална статистика треба да донесе критеријум да ли ће привремени извоз и увоз сматрати таквом трансакцијом гдје се не мијења вриједност робе, па је неће укључити у статистику спољне трговине, или ће је сматрати таквом гдје се мијења вриједност робе па ће је укључити у статистику спољне трговине.
- **Роба у транзиту:** Роба која само пролази кроз земљу на свом путу од неке друге земље (извозник) ка некој трећој земљи (увозник) сматра се робом у транзиту (провозу). Ова роба уопште не утиче на материјалне ресурсе земље, па се зато искључује из статистике спољне трговине.
- **Роба која циркулише између матичне земље и њених енклава у другим земљама:** Царинска територија једне земље обухвата и њене енклаве које су смјештене на територији неке друге земље (амбасаде, војне јединице стациониране ван земље и неке друге сличне институције). Исто тако

царинска територија једне земље не обухвата овакве енклаве других земаља као и међународне организације (УН нпр.) које су смјештене на њеној територији. Сагласно овоме сваки робни промет једне земље са њеним енклавама у иностранству посматра се као унутрашњи робни промет и искључује из њене статистике спољне трговине. Исто тако, овакав промет искључује се из статистике спољне трговине земље домаћина енклаве јер та енклава не припада царинској територији земље домаћина. Када су у питању међународне организације, сав промет роба који оне обављају неће се укључивати у статистику спољне трговине земље домаћина у којој су оне смјештене јер оне не представљају саставни дио њене царинске територије. Када се робни промет одвија између енклаве и земље домаћина у којој је она смјештена то ће се, наравно, укључити у статистику спољне трговине земље домаћина, и то као увоз из земље којој енклава припада када роба улази из енклаве у земљу домаћина, односно као извоз у земљу којој енклава припада када земља домаћин шаље робу енклави. Када је ријеч о робном промету између међународних организација и земље домаћина сва роба коју земља домаћин шаље међународној организацији регистроваће се као њен извоз, а сва роба која улази у земљу из међународне организације регистроваће се као увоз из земље која је претходно ту робу извезла међународној организацији (зато што међународна организација нема сопствену економију).

- **Пренос својине над нефинансијском имовином са резидентног лица на нерезидентно лице без преласка границе:** Нефинансијска имовина укључује земљиште, привредне објекте и постројења, опрему и крупни инвентар. Пошто се трансфер својине над овом нефинансијском имовином сматра финансијском а не трговачком трансакцијом искључује се из статистике спољне трговине.
- **Роба која се третира као дио трговине услугама:** Ова категорија обухвата:
 1. Робу коју су купиле све категорије путника, укључујући и нерезидентне раднике, за своју личну употребу, у износима или вриједности која не прелази утврђене границе у складу са законским прописима земље посматрања који су на снази;
 2. Новине и часописе који се шаљу по принципу директне претплате преко границе;
 3. Робе купљене у земљи домаћину за потребе иностраних влада преко њихових амбасада, војних јединица стационираних у тој земљи и слично, а за њихове личне потребе;Ова категорија такође обухвата и дискете или CD-ове с инсталираним рачунарским софтвером и/или подацима који су развијени по посебној наруџби, аудио и видео траке с оригиналним записима и слично.
- **Улов рибе на отвореним морима националних бродова земље који је искрцан на њеној економској територији.**
- **Роба коју су купили и оставили унутар територије земље домаћина нерезиденти, без преласка границе.**
- **Роба под оперативним закупом:** Оперативни закуп је сваки онај закуп који нема карактеристике наведене за финансијски закуп. У неким случајевима

трајање закупа може да буде узето као критеријум да ли је закуп финансијски (рок годину дана или више) или оперативни (рок мањи од годину дана).

- **Роба која је изгубљена или уништена након што је напустила економску територију земље извозника, али прије него што је ушла на економску територију земље у коју је требала да буде увезена** искључује се из статистике спољне трговине земље која је требала да је уведе (иако се она укључује у статистику спољне трговине земље извоза). Ако је прије уништења дошло до промјене својине (од извозника на увозника) онда вриједност овакве робе треба одвојено да се евидентира како би могла да се дода у вриједност укупног робног увоза за потребе националних рачуна и платног биланса земље намјераваног увоза.
- **Празне боце које се враћају произвођачу да се поново пуне** третирају се као средства транспорта робе (контејнери) и искључују се из статистике спољне трговине.
- **Отпаци и грануле који немају реалну тржишну вриједност** искључују се из статистике спољне трговине, али треба да их се одвојено евидентира по количини.

3. Робе које се искључују из статистике спољне трговине али се одвојено евидентирају за потребе националних рачуна и платног биланса

- **Покретна опрема која је промијенила власништво док је била ангажована ван земље њеног власника:** Ријеч је о грађевинској опреми, опреми за бушотине, опреми за гашење пожара и сличној опреми велике вриједности коју је дала на привремено коришћење и за неке специфичне потребе једна земља другој, али је онда поклоњена и тако трајно остала у земљи у коју је раније привремено ушла.
- **Улов рибе и експлоатисање минерала с морског дна и спашена роба са хаварисаних националних бродова продата у иностраним лукама или роба продата с националних бродова страним бродовима на отвореном мору.**
- **Залихе за бродове и авионе које су купили домаћи бродови и авиони ван економске територије земље; снабдијевање иностраних бродова и авиона од домаћих бродова и авиона ван економске територије земље или залихе искрцане у иностраним лукама с домаћих бродова и авиона.**
- **Роба коју су купиле у земљи домаћину међународне организације за своју сопствену употребу.**
- **Роба привремено извезена/увезена на поправку:** Ова категорија обухвата робу која привремено прелази границу ради поправке у иностранству. Како се овим активностима само враћа првобитна вриједност робе, а не ствара се нова вриједност па се не обогаћују робни фондови у земљи, ове трансакције се не укључују у детаљну статистику спољне трговине али се препоручује да их се одвојено евидентира. У ову категорију не укључују се поправке грађевина (поправке и реконструкције у грађевинарству), поправке хардвера и софтвера и одржавање транспортне опреме у лукама и на аеродромима.

Ове три активности посматрају се као услуге и у том смислу се и евидентирају.

- **Робе које напуштају или улазе на економску територију земље илегално.**
- **Роба која је изгубљена или уништена након што је увозник стекао право својине на њој:** Ако је роба уништена након што је дошло до промјене својине (са извозника на увозника) онда се искључује из увозне статистике земље намјераваног увоза, али вриједност овакве робе треба одвојено да се евидентира како би могла да се дода у вриједност укупног робног увоза за потребе националних рачуна и платног биланса земље намјераваног увоза. Ово се укључује у статистику спољне трговине земље извоза.

Сходно Регулативи Савјета Европе (ЕС) бр. 1172/95 (консолидована верзија) од 22. маја 1995. године, члан 6, параграф 1, (узимајући у обзир робе које се спомињу у члану 4), статистика спољне трговине компилираће се за:

- a) оне робе које се, након што су ушле на статистичку територију Европске заједнице:
 - стављају у царинску процедуру пуштања у слободан промет, царинску процедуру унутрашње обраде или царинску процедуру обраде под царинском контролом,
- b) оне робе које се, због намјераваног напуштања статистичке територије Европске заједнице:
 - стављају у царинску процедуру извоза или царинску процедуру спољне обраде,
 - стављају у царинску процедуру поновног извоза након унутрашње обраде или царинску процедуру поновног извоза након обраде под царинском контролом,
- c) робе које су наведене у члану 4 (1), други потпараграф.

Сходно Регулативи Европске комисије (ЕЦ) бр. 1917/2000 (консолидована верзија) од 7. септембра 2000. године, члан 2, ((према члану 6 (2) Регулативе Савјета Европе (ЕС) бр. 1172/95 (консолидована верзија) од 22. маја 1995. године)), статистика спољне трговине која се доставља Европској комисији неће укључивати:

- робе пуштене у слободан промет након што су биле у царинској процедури унутрашње обраде или царинској процедури обраде под царинском контролом,
- робе наведене на листи изузетака у Анексу I.

Сходно Анексу I Регулативе Европске комисије (ЕЦ) бр. 1917/2000 (консолидована верзија) од 7. септембра 2000. године, подаци се не прикупљају за сљедеће робе:

- a) законита средства плаћања и вриједносне хартије;
- b) монетарно злато;
- c) интервентна помоћ за подручја погођена катастрофама;
- d) ако се користе за дипломатске или сличне потребе:
 1. робе на које се примјењује дипломатски, конзуларни или сличан имунитет;
 2. поклони шефу државе или члановима владе или парламента;
 3. робе које циркулишу у оквиру административне узајамне помоћи;
- e) под условом да нису предмет комерцијалних трансакција:
 1. ордени, почасне повеље и награде, комеморативни беџеви и медаље;
 2. опрема за путовање, намирнице и други производи, укључујући спортску опрему, за личну употребу или потрошњу;
 3. одјећа за свадбе, предмети укључени у пресељење (куће, стана) или породично наслеђе;
 4. сандуци за погреб, урне, предмети за сахрану и производи за одржавање гробова и споменика;
 5. штампани рекламни материјали, упутства за употребу, цјеновници и други рекламни предмети;
 6. робе које више нису употребљиве, или које не могу да се користе за индустријске потребе;
 7. баласт;
 8. поштанске марке;
 9. фармацеутски производи који се користе на међународним спортским такмичењима;
- f) производи који се користе као дио ванредних заједничких мјера за заштиту лица или околине;
- g) робе које су предмет некомерцијалног саобраћаја између лица која су резиденти у пограничним зонама које су дефинисале земље чланице Европске уније (погранични саобраћај); производи које пољопривредници производе на имањима лоцираним изван (али близу) статистичке територије унутар које обављају главни посао;
- h) под условом да је промет роба привремен, робе увезене и извезене ради поправке транспортних средстава, контејнера и друге транспортне опреме, али које нису у склопу аранжмана обраде и дијелови који су замијењени током поправке;
- i) робе које се извозе националним оружаним снагама стационираним ван статистичке територије, као и увезене робе које су националне оружане снаге отпремиле ван статистичке територије, као и робе које стране оружане снаге купују или продају на статистичкој територији земље чланице Европске уније у којој су стациониране;
- j) робе које се користе као носачи информација, као што су дискете, рачунарске траке, филмови, планови, аудио и видео записи, CD-ROM-ови којима се тргује ради преноса тј. обезбјеђивања информација, а када су развијене по наруџби одређеног клијента или када нису предмет комерцијалне трансакције, као и робе којим се допуњава ранија испорука нпр. побољшане верзије које се не фактуришу примаоцу;

- k) лансери сателита:
- као извоз и увоз до лансирања у свемир,
 - у вријеме лансирања у свемир;
- l) робе које треба да се поправе и робе након оправки, као и дијелови који су замијењени. Поправак подразумијева враћање роба у њихову оригиналну функцију или стање. Циљ операције је једноставно да се роба одржава у добром радном стању; ово може да укључи и обраду или побољшања, али никако не мијења природу робе;
- m) робе за привремену употребу и након привремене употребе, ако су задовољени сљедећи услови:
1. није планирана ни урађена обрада;
 2. очекивана привремена употреба не траје дуже од 24 мјесеца.

Тренутно, статистичке институције БиХ користе само Јединствену царинску исправу за компилацију статистике спољне трговине. БХАС, ФЗС и РЗСРС користе царинске процедуре/статистичке процедуре како би примениле систем специјалне трговине, тј. с циљем да појасне које су робе/трансакције укључене/искључене у/из статистике спољне трговине. Проблем представља како да се укључе неке од раније споменутих роба/трансакција. Тренутно се ове робе/трансакције укључују, уколико је могуће, преко Јединствених царинских исправа, али то није довољно. О овоме треба да се разговара са Управом за индиректно опорезивање и одговарајућим пословним субјектима ради побољшања обухвата (укључивања/искључивања) претходно споменутих роба/трансакција.

Искључивање оправки представља специфичан проблем. Од 2006. године ((ЕЦ) бр. 1949/2005)) оправке је требало да буду искључене из статистике спољне трговине. У БиХ, УИНО доставља доста трансакција са некомпатибилним шифрама царинских процедура и шифрама врсте трансакције (нпр. шифра царинске процедуре 2100 и шифра природе трансакције 11, 12 итд.). Ово је главни разлог зашто статистичке институције још увијек нису искључиле оправке из статистике спољне трговине. Експерти ISTAT-а су помогли статистичким институцијама у овом питању, међутим, за статистичке институције искључење оправки још увијек представља проблем јер није могуће да се уради даља провјера података. Статистичке институције не могу директно да контактирају пословне субјекте јер им УИНО не доставља идентификациони број пословних субјеката. Статистичке институције намјеравају да искључе трансакције које имају шифру трансакције 42, 43, 52 и 53 (поправке) и компатибилну шифру царинске процедуре и шифру производа (неки производи могу/не могу да се обраде). За трансакције које немају компатибилну шифру трансакције, шифру царинске процедуре и шифру производа, контактираће се УИНО/пословни субјекти, уколико то буде могуће. Уколико то не буде могуће, статистичке институције даће приоритет шифри царинске процедуре, тј. трансакције које имају шифру царинске процедуре која припада специјалном систему трговине укључиће се у статистику спољне трговине без обзира на шифру врсте трансакције. Шифра врсте трансакције пребаћиће се на другу одговарајућу шифру, која треба да буде компатибилна са специфичним производом који је у питању.

3.3.2. Обухват специфичних кретања роба

Специфична кретања роба подразумевају кретања роба која имају специфичне карактеристике значајне за интерпретацију информације и произлазе из самог кретања роба, природе роба, трансакција које за резултат имају кретање роба или карактеристика извозника или увозника роба.

Специфична кретања роба подразумевају:

- индустријска постројења;
- бродове и авионе;
- морске производе;
- залихе за бродове и авионе;
- раздвојене пошиљке;
- робе за војне потребе;
- offshore инсталације;
- свемирске летјелице и лансирне рампе;
- дијелове за моторна возила и авионе;
- поштанске пошиљке;
- нафтне деривате;
- отпадне материјале.

Тренутно, статистичке институције у БиХ за компилацију статистике спољне трговине користе само Јединствену царинску исправу. БХАС, ФЗС и РЗСРС користе царинске процедуре/статистичке процедуре како би примениле систем специјалне трговине, тј. с циљем да појасне које су робе/трансакције укључене/искључене у/из статистике спољне трговине. Проблем представља како да се укључе специјална кретања роба. Тренутно се ова кретања укључују, уколико је то могуће, преко Јединствених царинских исправа, али то није довољно. О овоме треба да се разговара са Управом за индиректно опорезивање и одговарајућим пословним субјектима ради побољшања обухвата специфичних кретања роба.

3.4. Статистичко подручје

Подручје посматрања у статистици спољне трговине БиХ је царинско подручје БиХ. Сходно Закону о царинској политици БиХ („Службени гласник БиХ“ бр. 57/04 и 51/06), царинско подручје БиХ обухвата територију БиХ, укључујући и територијалне воде, унутрашње водене токове и ваздушни простор БиХ. Царинско подручје БиХ је ограничено царинском линијом која се подудара са државном границом. Царинско подручје БиХ је јединствено.

3.5. Номенклатуре и класификације

Комплексна природа основних царинских и статистичких потреба захтијева детаљну класификацију производа. Хармонизовани систем описа и шифровања производа 2007 или проширена верзија заснована на Хармонизованом систему 2007, као што је Комбинована номенклатура 2008, коју користе земље чланице ЕУ,

обезбјеђује такве детаљне податке. Ове класификације су засноване на природи производа. Међутим, за аналитичке потребе таква подјела производа није најадекватнија. Категорије производа које боље задовољавају економске анализе даје Стандардна међународна трговинска класификација, Рев. 4 (SITC, Рев.4), која производе класификује сходно фази производње. Класификација по економској намјени производа дефинисана SITC-ом, Рев. 3 (BEC, Рев.3), даје групације економских категорија производа према крајњој намјени. Постоје номенклатуре чији је примарни циљ да класификују производне економске дјелатности. Међународна стандардна индустријска класификација, Рев. 4 (ISIC, Рев.4) представља примјер такве номенклатуре. Она класификује производе по главним индустријским гранама из којих потичу. Класификација економских дјелатности у Европској заједници Рев. 2 (NACE, Рев.2) заснива се на ISIC-у, Рев.4. Централна класификација производа, Рев.2 (CPC, Рев.2) комбинује главне принципе класификације ISIC, Рев.4 са критеријумима које користи Хармонизовани систем 2007. Класификација производа по дјелатностима у Европској заједници (CPA 2008) представља европску верзију Централне класификације производа Уједињених нација, Рев. 2.

Хармонизовани систем 2007

Комисија за статистику Уједињених нација је на 27. сједници (22. фебруар – 3. март 1993. године) препоручила земљама да усвоје Хармонизовани систем за компилацију и дисеминацију статистике спољне трговине. Хармонизовани систем се редовно ревидира и ажурира. Најновија верзија је HS 2007. HS садржи 21 одјељак, 97 глава, 1221 тарифни број и 5052 тарифних подставова. Одјељци су означени римским бројевима, главе су означене двоцифреним нумеричким бројевима, тарифни бројеви су означени четвороцифреним нумеричким бројевима, а тарифни подставови шестоцифреним нумеричким бројевима.

HS има сљедећу структуру:

Одјељак I до IV: Пољопривредни производи

Одјељак V до VII: Минералне материје, хемијски и слични производи, пластичне масе, гума и производи од гуме

Одјељак VIII до X: Производи животињског поријекла као што су кожа и крзно, као и дрво, плуто, дрвна целулоза, хартија и производи од хартије

Одјељак XI и XII: Текстил, одјећа и обућа

Одјељак XIII до XV: Производи од камена, гипса, цемента, азбеста, лискуна и сличних материјала, керамички производи, стакло и производи од стакла, бисери, драгуљи и полудрагуљи, племенити метали, накит и метални новац; обични метали и производи од обичних метала

Одјељак XVI: Машине, апарати и механички уређаји те електротехничка опрема и њихови дијелови

Одјељак XVII: Возила, авиони, пловила и превозу придружена опрема

Одјељак XVIII: Оптички, фотографски, кинематографски и мјерни инструменти, инструменти за испитивање тачности, медицински инструменти и апарати, часовници, музички инструменти, њихови дијелови и прибор

Одјељак XIX: Оружје и муниција

Одјељак XX и XXI: Разни готови производи као што су намјештај, монтажне зграде и спортска опрема; умјетнине, колекционарски предмети и антиквитети.

Комбинована номенклатура 2008

Ово је тарифна и статистичка класификација коју користе земље чланице Европске уније. Заснива се на Хармонизованом систему 2007. Укључује структуру Хармонизованог система али уводи и тарифне ознаке Комбиноване номенклатуре (осмоцифрене нумеричке бројеве). Комбинована номенклатура се ажурира једном годишње да би се задовољила потреба технолошког развоја и промјена у спољнотрговинским токовима. Најновија верзија је CN 2008 и она укључује ~9720 CN тарифних ознака.

Статистичке институције у БиХ користе Царинску тарифу БиХ 2008 која је усклађена са Комбинованом номенклатуром од 2008. године.

Стандардна међународна трговинска класификација, Ревизија 4

Комисија за статистику Уједињених нација усвојила је SITC, Рев.4 на 37. сједници (март 2006). Међуагенцијска експертна група за Стандардну међународну трговинску класификацију препоручила је да заинтересоване земље и међународне организације користе SITC, Рев.4 у анализама међународне трговине. SITC Рев.4 припремио је Статистички биро Уједињених нација узимајући у обзир следеће:

- Потребу да се настави на ранијој верзији SITC-а;
- Природу производа и материјала који су кориштени за њихову производњу;
- Фазу производње;
- Тржишне обичаје и употребу производа;
- Значај производа за свјетску трговину;
- Технолошке промјене.

SITC, Рев.4, садржи 2970 позиција, 1023 подгрупе, 262 групе, 67 одсјека и 10 сектора. Подручја су:

- 0 Храна и живе животиње;
- 1 Пића и дуван;
- 2 Сирове материје, сем горива;
- 3 Минерална горива и мазива;
- 4 Животињска и биљна уља и масти;
- 5 Хемијски производи;
- 6 Производи сврстани по материјалу;
- 7 Машине и транспортни уређаји;
- 8 Разни готови производи;
- 9 Производи и трансакције, неспоменути.

Обухват сектора у свим ревизијама SITC-а је веома сличан, тако да су историјске серије података увелико упоредиве на овом нивоу агрегирања.

Статистичке институције у БиХ користе SITC, Рев.3.

Међународна класификација по економској намјени производа, Ревизија 3

Оригинална верзија класификације по економској намјени производа припремљена је за Статистички биро Уједињених нација да би се сумирали подаци о спољној трговини по великим економским групама производа. Припремљена је као средство за конверзију података о спољној трговини прикупљених по SITC-у у категорије крајње намјене производа за потребе система националних рачуна: капитални производи, интермедијарни производи и производи за потрошњу. ВЕС има 19 основних категорија које могу да се агрегирају у три наведене групе роба, што опет омогућава да се статистика трговине разматра заједно са другим општим економским статистикама – као што су национални рачуни и индустријска статистика – приликом националне, регионалне или глобалне економске анализе. У 1988. години ВЕС је поново публикован (ВЕС, Рев.3) и дефинисан у терминима SITC-а, Рев.3.

Статистички биро Уједињених нација припремио је и кореспондентне табеле између ВЕС-а и сваке нове ревизије SITC-а и Хармонизованог система. Међутим, током година структура ВЕС-а остала је непромијењена, а правила која се односе на повезивање позиција SITC-а или тарифних бројева HS-а са ВЕС-ом треба да се ревидирају уколико се жели да ВЕС и даље буде корисан инструмент. Ово питање треба да се ријеша што прије јер су већ и HS 2007 и SITC, Рев.4 у употреби.

Међународна стандардна индустријска класификација економских дјелатности, Ревизија 3.1

ISIC, Рев.3.1 (2002) даје стандардну класификацију производних економских дјелатности. Класификација садржи 17 подручја, 62 области, 161 грану и 298 разреда.

Припрема Међународне стандардне индустријске класификације економских дјелатности, Ревизија 4 (ISIC, Рев.4) коју врши Статистички биро Уједињених нација, у завршној је фази. Нацрт ISIC-а, Рев.4 укључује 21 подручје, 88 области, 238 грана и 420 разреда.

Класификација економских дјелатности у Европској заједници, Ревизија 2

NACE, Рев.2 је класификација економских дјелатности које одговарају ISIC-у Рев.4 на европском нивоу. Иако је више разрађена него ISIC Рев.4, NACE Рев.2 је у потпуности у складу са ISIC-ом тако да може да се сматра његовом европском верзијом. NACE Рев.2 није класификација производа него економских дјелатности које резултирају у производима или услугама. Тарифне ознаке Комбиноване номенклатуре могу да се повежу са дјелатностима које су дате у NACE-у, Рев.2 и да се тако направи анализа спољне трговине према структури NACE-а, Рев. 2 која је ближа већини корисника индустријске статистике.

NACE, Рев.2 садржи 21 подручје, 88 области, 272 гране и 615 разреда.

Ранија верзија NACE-а, Рев.1.1 (2002), садржи 17 подручја, 62 области, 224 гране и 514 разреда.

Статистичке институције у БиХ користе Класификацију дјелатности БиХ која је у складу са NACE, Рев.1.1.

Централна класификација производа, Ревизија 1.1

CPC, Рев.1.1 (2002) представља свеобухватну класификацију свих роба и услуга. Класификација даје основ за ново компилирање базних статистика из њихових оригиналних класификација у стандардне класификације за аналитичке потребе. CPC садржи 10 подручја, 70 области, 305 грана, 1167 разреда и 2096 подразреда. Подручја од 0 до 4 базирају се на HS-у 2002 и агрегирају HS шифре у категорије производа погодне за различите типове економских анализа унутар система националних рачуна. Подручја од 5 до 9 омогућавају класификацију трговине услугама.

Припрема Централне класификације производа, верзија 2 (CPC, Рев.2) коју обавља Статистички биро Уједињених нација, је у завршној фази.

Класификација производа по дјелатности у Европској заједници, верзија 2008

CPA је европска верзија CPC-а и служи истим потребама као и CPC. Док је CPC класификација која се препоручује, CPA је законски обавезна у Европској заједници. Сем тога, одређене класификације за истраживања биле су и још увијек су везане са CPA, сем уколико се сама CPA не примјењује у истраживањима. Иако је CPA европска верзија CPC-а, разлика је не само у томе што је детаљнија, него се разликује и по структури. Европски став је био да структура Централне класификације производа треба да буде структурисана у складу са критеријумом економског поријекла, а оквир (а самим тим и дефиниција економских дјелатности) треба да буде базиран на NACE-у, Рев.2. Ово позивање на NACE, Рев.2 о питању дефиниција економских дјелатности значи да структура CPA кореспондира са свим нивоима NACE-а, Рев.2 (ниво 4 цифре). Ипак, најдетаљнији ниво CPA базира се на шестоцифреним кодовима, гдје сваки код кореспондира са HS-ом.

CPA 2008 садржи 21 подручје, 88 области, 261 грану, 575 разреда, 1342 категорија и 3142 поткатегија.

Ранија верзија је CPA 2002 и она садржи 17 подручја, 31 потподручје, 62 области, 223 гране, 502 разреда, 1146 категорије и 2608 поткатегије.

Статистичке институције у БиХ користе Класификацију производа по дјелатностима БиХ, која је у складу са CPA 2002.

Даља класификација производа која је повезана са CPA, а која се користи за истраживање индустријске производње, јесте PRODCOM. Веза између PRODCOM-а и CN-а значи да је могуће да се упореде спољна трговина и домаћа индустријска производња индивидуалних роба на најдетаљнијем нивоу (8 цифара).

Номенклатура земаља и територија које се користе у ЕУ

Номенклатура земаља и територија за статистику спољне трговине Европске заједнице и статистику трговине између земаља чланица Европске уније (Геономенклатура) представља суштински елемент за компилацију ових статистика. Она омогућава да се идентификују све земље које су укључене у трговину, тј. земље које извјештавају и земље партнери. Ако је потребно, Геономенклатура подлијеже годишњој ревизији с циљем подешавања потребних за статистичке сврхе и узимања у обзир свих геополитичких промјена. Најновија верзија је Геономенклатура 2007 (Регулатива Европске комисије (ЕЦ) бр. 1833/2006 од 13. децембра 2006. године о номенклатури земаља и територија за статистику спољне трговине Европске заједнице и статистику трговине између земаља чланица Европске уније). Геономенклатура се базира на ISO alpha-2 стандарду.

Министарство спољне трговине и економских односа БиХ је институција надлежна за ажурирање Царинске тарифе БиХ. УИНО је институција која имплементира Царинску тарифу БиХ. Царинска тарифа БиХ 2008 је усклађена са HS-ом 2007 и CN-ом 2008, али додатно користи десетоцифрене тарифне ознаке да би се задовољиле специфичне потребе статистике спољне трговине БиХ.

У периоду од 2003. до 2004. године Царина Федерације БиХ и Царина Републике Српске користиле су Царинску тарифу која није била у складу са CN-ом 2003/CN-ом 2004.

У 2005. години, УИНО (дошло је до спајања двије царинске управе које су почеле да функционишу као једна институција – Управа за индиректно опорезивање БиХ) је користила Царинску тарифу која није у складу са CN-ом 2005.

У периоду од јануара 2006. до октобра 2007, УИНО користи Царинску тарифу БиХ 2006 која је у складу са CN-ом 2005.

У новембру 2007, УИНО је почела да користи Царинску тарифу БиХ 2007 која је у складу са CN-ом 2007.

У фебруару 2008, УИНО је почела да користи Царинску тарифу БиХ 2008 која је у складу са CN-ом 2008.

Статистичке институције користе корелационе табеле између CN класификације и NACE/CPA/SITC класификација.

БХАС користи Геономенклатуру 2007 од јуна 2008.

У будућности, статистичке институције планирају да ураде конверзију некомпатибилних CN тарифних ознака које су се појавиле у 2008. години у CN 2008 тарифне ознаке и да користе корелационе табеле између класификација CN 2008 и NACE Рев.2, CPA 2008, SITC, Рев.4 и ВЕС, Рев.3. Код конверзије некомпатибилних CN тарифних ознака у CN 2008 тарифне ознаке, статистичке институције користе транспозиционе табеле CN 2003 у CN 2004, CN 2004 у CN 2005, CN 2005 у CN 2006, CN 2006 у CN 2007 и CN 2007 у CN 2008. Највећи проблем представљаће некомпатибилне тарифне ознаке које су подијељене у двије, три или четири тарифне ознаке у CN-и 2008. Конверзија ових тарифних ознака може да се

изврши подјелом вриједности некомпатибилних CN тарифних ознака коришћењем омјера/процената и додјелом одговарајуће вриједности кореспондентним тарифним ознакама из CN-а 2008. (Нпр.: CN тарифна ознака 29091900 постоји у CN-и 2007. У CN-и 2008, ова тарифна ознака не постоји али се ипак појављује у 2008. години и има вриједност 1 милион еура. У CN-и 2008, ова тарифна ознака је транспонирана у двије нове тарифне ознаке, 29091910 и 29091990. Када се користе омјери/проценти, вриједност CN тарифне ознаке 29091900 може да се подијели на два једнака дијела, који могу да се припишу CN тарифним ознакама 29091910 и 29091990. На овај начин, 50% вриједности CN тарифне ознаке 29091900 или 500 000 евра приписује се CN тарифној ознаци 29091910, а 50% вриједности CN тарифне ознаке 29091900 или 500 000 евра приписује се CN тарифној ознаци 29091990). Сем тога, коришћење омјера/процената представља начин да се добију временске серије података. Овај начин да се добију временске серије није идеалан, али свакако представља корак напријед у смислу прикупљања квалитетних података о временским серијама.

3.6. Референтни период

Статистика екстра-ЕУ трговине прикупља се на мјесечној основи. У теорији, референтни период је календарски мјесец у ком се врши увоз или извоз робе. У пракси, информација се односи на мјесец у ком царински органи прихвате декларацију.

У публикацијама Еуростата, квартални и годишњи подаци израчунавају се агрегирањем релевантних мјесеци. Националне праксе у третману ревизија и корекција доводе до тога да публиковани подаци за квартал или годину не представљају агрегате публикованих мјесечних података.

Статистички подаци спољне трговине БиХ компилирају се мјесечно. Референтни период је календарски мјесец у ком УИНО прихвата декларацију. УИНО доставља БХАС-у податке за претходни мјесец до 7. сљедећег мјесеца. Сваки мјесец УИНО доставља БХАС-у базу података у Accessу која садржи податке за период од почетка године. На примјер:

- У јуну УИНО доставља податке за период јануар-мај. Подаци за мај су нови подаци. Подаци за период јануар-април представљају ревидиране податке. Ревидирани подаци значе сви подаци, тј. јединствене царинске исправе које су се појавиле током периода који је у питању, без обзира да ли су неке од њих стварно биле ревидиране или не.
- У јулу УИНО доставља податке за период јануар-јуни. Подаци за јуни су нови подаци. Подаци за период јануар-мај су ревидирани подаци. Ревидирани подаци значе сви подаци, тј. јединствене царинске исправе које су се појавиле током периода који је у питању, без обзира да ли су неке од њих стварно биле ревидиране или не.

Када се подаци достављају Еуростату ревизије су увијек укључене (нпр. у новембру, БХАС доставља податке за период јануар-октобар. Подаци за октобар

су нови подаци. Подаци за период јануар-септембар представљају ревидиране податке).

3.7. Статистички праг

Да би се ограничило оптерећење на предузећа која достављају податке о робној размјени, и да би се у исто вријеме одржао прихватљив квалитет података, одређен је систем прага и за интра-ЕУ трговину и за екстра-ЕУ трговину, испод ког се не прикупљају подаци или се прикупља мањи број података.

Статистика екстра-ЕУ трговине не обухвата увоз и извоз када су њихове вриједности и нето масе ниже од статистичког прага које су одредиле земље чланице Европске уније у оквиру граница које су дозвољене законодавством Европске заједнице. Границе одређене законом постављене су тако да се не евидентира извоз или увоз са нето масом која је нижа од једне тоне или вриједношћу која је нижа од 1000 евра. Ипак, од 2002. године, по законодавству Европске заједнице, од земаља чланица Европске уније се тражи да прилагоде своје статистичке податке тако што ће укључити у своје укупне резултате робну размјену испод прага (процјене).

Вриједност робне размјене испод прага који су усвојиле земље чланице Европске уније генерално је испод 1% и за увоз и за извоз. Вриједност може да буде већа за неке одређене производе.

У овоме тренутку у БиХ, када се компилира статистика спољне трговине, узима се у обзир свака Јединствена царинска исправа. Нема статистичких прагова.

Роба купљена од свих категорија путника, укључујући и запослене са пребивалиштем ван БиХ, за њихове потребе и која се преноси преко границе у вриједности која не прелази 200 КМ (~100 евра) није обухваћена Јединственим царинским исправама. Ове робе се третирају као дио трговине услугама и не укључују се у статистику спољне трговине.

3.8. Распоживи статистички подаци

Еуростат објављује, за екстра-ЕУ трговину, сљедеће податке:

- Земља чланица Европске уније која доставља податке,
- Референтни период,
- Ток спољнотрговинске трансакције (увоз или извоз),
- Производ, како је дефинисан Комбинованом номенклатуром,
- Земља партнер,
- Статистичка вриједност,
- Нето маса (у тонама),
- Количина у било којој допунској јединици (литре, број дијелова итд.),
- Начин транспорта,
- Статистичка процедура,
- Држава припадности средства транспорта на граници,
- Врши ли се транспорт робе у контејнерима или не.

Статистичке институције у БиХ објављују агрегиране податке (одјељци HS-а 2007, области NACE-а Рев.1.1, одсједи SITC-а рев.3, земље партнери, статистичке процедуре). За детаљне податке корисници треба да доставе захтјев. На основу захтјева могу да добију сљедеће детаљне податке:

- Ток спољнотрговинске трансакције (увоз или извоз),
- Година,
- Мјесец,
- Земља партнер,
- Производ дефинисан Царинском тарифом БиХ,
- Статистичка вриједност,
- Нето маса (количина у килограмима),
- Количина у допунској јединици мјере,
- Статистичка процедура,
- Начин транспорта на граници,
- Држава припадности средства транспорта на граници,
- Врши ли се транспорт робе у контејнерима или не.

3.9. Статистичке процедуре

У склопу екстра-ЕУ трговине робе могу да се испоруче из земље чланице ЕУ у неку трећу земљу или обратно, под царинском контролом, а затим да се врате у земљу из које је роба послата. По законодавству Европске заједнице овакви трансфери се сврставају у разне категорије. Такве категорије се означавају као статистичке процедуре. Статистичке процедуре произлазе из царинских процедура. Потребно је да се напомене да примјена процедуре не зависи од врсте трансакције која је у питању (куповина/продаја, обрада по уговору итд.). Процедуре су:

Нормалан/редован увоз и извоз

Нормалан/редован увоз и извоз робе подразумијева робе које су коначно извезене, или пуштене у слободан промет, било директно или путем царинског складишта.

Унутрашња обрада

Процедура унутрашње обраде омогућава да се роба привремено увезе у земљу с циљем обраде (монтаже или трансформације), а затим да се роба добијена из процеса обраде поново извезе без плаћања царина или дацбина, тј. без поступака који се спроводе у склопу трговинске политике која се нормално примјењује на увезене робе.

„Систем суспензије тј. одгођеног плаћања“ обухвата робе које нису из Европске заједнице, које су генерално намјењене за поновни извоз ван царинске територије Европске заједнице као компензирајући производи, тј. производи добијени из процеса обраде, а да роба не подлијеже увозним царинама или мјерама трговинске политике.

„Систем поврата дацбина“ обухвата робе у слободном промету, са накнадом увозних дацбина или попустом на увозне дацбине уколико се такве робе извозе ван царинске територије ЕУ као компензирајући производи, тј. производи добијени из процеса обраде.

Подаци су расположиви за:

- Увоз на унутрашњу обраду (систем суспензије тј. одгођеног плаћања),
- Увоз на унутрашњу обраду (систем поврата дацбина),
- Извоз на унутрашњу обраду (систем суспензије тј. одгођеног плаћања),
- Извоз на унутрашњу обраду (систем поврата дацбина).

Спољна обрада

Процедура спољне обраде омогућава привремени извоз роба с циљем да се обраде и увезу компензирајући производи, тј. производи који су добијени из процеса обраде уз пуно или дјелимично изузимање од плаћања царина и дацбина. Варијанта „текстил“ уведена је 1995. године и односи се само на одређене текстилне производе или одјећу, док се варијанта „тарифа“ примјењује на све остале производе.

Подаци су расположиви одвојено за:

- Увоз након спољне обраде,
- Увоз након спољне обраде за текстил,
- Извоз на спољну обраду,
- Извоз на спољну обраду за текстил.

Према Регулативи Европске комисије 1917/2000, члан 6, параграф 4, статистичке процедуре се шифрују на сљедећи начин:

а) увоз:

- 1 – нормалан/редован,
- 3 – након спољне обраде,
- 5 – на унутрашњу обраду, систем суспензије, тј. одгођеног плаћања,
- 6 – на унутрашњу обраду, систем поврата дацбина,
- 7 – након спољне обраде за текстил.

б) извоз:

- 1 – нормалан/редован,
- 3 – на спољну обраду,
- 5 – након унутрашње обраде, систем суспензије, тј. одгођеног плаћања,
- 6 – након унутрашње обраде, систем поврата дацбина,
- 7 – на спољну обраду за текстил.

Статистичке институције у БиХ користе напријед наведене статистичке процедуре и њихово шифровање када компилирају статистику спољне трговине. Једини изузетак је „текстил” варијанта (7). Ова варијанта се не користи у статистици спољне трговине БиХ. Статистичке институције користе корелациону табелу између царинских процедура и статистичких процедура. Ову табелу су задњи пут ревидирали експерти Еуростата у октобру 2007. године (погледати Анекс 1).

3.10. Земља партнер

Статистика спољне трговине по земљама у које се извози или из којих се увози роба, и када је у питању укупна вриједност робне размјене и када је у питању количина и вриједност трговине по појединачним робама, има значајну аналитичку вриједност. Ти подаци користе се за бројне намјене, укључујући анализу економских кретања, националне рачуне, платни биланс, обрасце регионалне трговине, анализу тржишта и пословне одлуке, трговинску политику и преговоре, као и провјеру тачности и поузданости података спољне трговине.

Када је у питању извоз трговински партнер је, у принципу, земља коначног одредишта робе (позната у вријеме извоза).

Када је у питању увоз, трговински партнер је земља поријекла робе. За робе које су у потпуности добијене/произведене у датој земљи сматра се да имају поријекло, тј. потичу из те земље, а за робе произведене у двије или више земаља сматра се да имају поријекло, тј. потичу из задње земље у којој је дошло до значајне обраде.

У неким случајевима (враћена роба, роба која је обрађена у трећој земљи, умјетнине), као земља партнер када је у питању увоз сматра се земља консигнације. Земља консигнације означава земљу из које је роба првобитно испоручена у земљу увоза, без заустављања у земљи транзита и без законских процедура које нису својствене транспорту робе; ако дође до таквог заустављања или законских процедура, коначна земља транзита представљаће земљу консигнације.

Сходно Регулативи Европске комисије 1917/2000, члан 7, параграф 2, земља поријекла наводи се на носачу статистичких информација. Ипак, земља консигнације мора да се наведе у сљедећим случајевима:

- a) за робе чије поријекло није познато;
- b) за сљедеће робе, чак и када је њихово поријекло познато:
 - робе унутар поглавља 97 Комбиноване номенклатуре,
 - робе увезене након спољне обраде,
 - враћене робе и друге робе поријеклом из Европске заједнице.

Дефиниција земље партнера у статистици спољне трговине БиХ у складу је са Регулативом Европске комисије 1917/2000, члан 7, параграф 2.

У неким Јединственим царинским исправама земља поријекла није позната. На ово мора да се скрене пажња УИНО да би се добиле потребне информације.

3.11. Вриједност извоза/увоза

Да би се компилирала статистика спољне трговине потребно је да се одреди цијена за сваку робну трансакцију која ће бити укључена у статистику спољне трговине, без обзира да ли је или није таква роба продата, размијењена или уступљена без плаћања. Статистичка вриједност јесте збир трансакционе вриједности робе и вриједности извршених услуга за испоруку робе до границе земље извозника или земље увозника (углавном транспорт и осигурање) које нису укључене у њихову трансакциону вриједност. Трансакциона вриједност је дефинисана као цијена која је плаћена или која се плаћа за робе које се извозе до земље увознице; таква цијена се рачуна као „укупно извршено плаћање или плаћање које ће извршити купац у корист продавца за увезену робу“; плаћања могу да буду новчана или у виду спецификоване робе или услуга. Да би се израчунала трансакциона вриједност потребно је да се имају неки елементи трошкова који се додају на цијену плаћања. Фактурисана вриједност представља очекивано директно плаћање у новцу које врши купац продавцу и не узима у обзир друга плаћања која се укључују или искључују из трансакционе вриједности. Фактурисана вриједност обично је полазни основ у израчунавању трансакционе вриједности. Споразум о вредновању Свјетске трговинске организације (WTO) заснива се на GATT споразуму о вредновању из 1981. године, који каже да је трансакциона вриједност царинска вриједност робе која се увози.

Препоручено је да земље за статистичке потребе усвоје Споразум о вредновању Свјетске трговинске организације као основ за вредновање своје међународне трговине. Овај систем вредновања примјењује се на све робне токове.

WTO споразум о вредновању дозвољава земљама да у царинску вриједност укључе или да из царинске вриједности искључе, у цијелости или дјелимично, сљедеће елементе:

- Трошкове транспорта робе која се увози до луке или мјеста увоза;
- Утовар, истовар и трошкове руковања робом, а који су везани за транспорт робе која се увози до луке или мјеста увоза;
- Трошкове осигурања.

Значи, према WTO споразуму о вредновању, земље могу да изаберу паритете FOB или CIF. FOB паритет укључује трансакциону вриједност робе и вриједност услуга које су извршене с циљем да се испоручи роба до границе земље извоза. CIF паритет укључује трансакциону вриједност робе, вриједност услуга извршених с циљем да се испоручи роба до границе земље извоза и вриједност услуга које су извршене с циљем да се испоручи роба од границе земље извоза до границе земље увоза.

Да би се унаприједила упоредивост статистике спољне трговине, а узимајући у обзир комерцијалне процедуре и извјештавање података у већини земаља, препорука је да:

- Статистичка вриједност робе која се увози буде на паритету CIF;
- Статистичка вриједност робе која се извози буде на паритету FOB.

CIF паритет роба које се увозе потребан је ради поређења цијена са другим робама расположивим на домаћем тржишту, као и за потребе националних рачуна на нивоу група производа.

FOB паритет (и када је у питању извоз и увоз роба) даје јединствену основу за цијену робе и, сходно томе, служи за потребе компилације националних рачуна и статистике платног биланса на агрегираном нивоу.

У Европској унији ово питање је регулисано Регулативом Европске комисије (ЕЦ) бр. 1917/2000 од 7. септембра 2000. године, члан 9, параграфи 1 до 6.

По овој регулативи, статистичка вриједност је:

- када је у питању извоз, вриједност роба у мјесту и у вријеме када оне напусте статистичку територију земље чланице Европске уније,
- када је у питању увоз, вриједност роба у мјесту и у вријеме када робе уђу на статистичку територију земље чланице Европске уније.

Сходно томе, вриједност роба израчунаваће се на сљедећи начин:

- у случају продаје или куповине, на основу фактурисаног износа за робе,
- у свим другим случајевима, на основу износа који би био фактурисан у случају продаје или куповине.

У случајевима када је одређена, царинска вриједност користиће се за одређивање вриједности роба.

Статистичка вриједност мора да укључује само пратеће трошкове, као што су транспорт и осигурање, који се односе на дио пута који се:

- у случају извоза роба одвија на статистичкој територији земље чланице Европске уније,
- у случају увоза роба одвија ван статистичке територије земље чланице Европске уније.

Сходно томе, статистичка вриједност неће укључивати терећења на извоз или увоз, као што су царине, ПДВ, акцизе, таксе, извозна рефундирања или друга терећења са сличним ефектом.

За компилацију статистике спољне трговине статистичке институције у БиХ користе статистичку вриједност која је наведена у пољу 46 Јединствене царинске исправе. Таква статистичка вриједност је на паритету CIF за увоз и на паритету FOB за извоз. Статистичке институције користе ову вриједност без даље провјере.

3.12. Јединице мјере

Јединице мјере односе се на физичке карактеристике роба и како оне немају проблема са вредновањем у већини случајева дају поузданији индикатор

међународних кретања роба. Употреба одговарајућих јединица мјера може да резултира у бољој упоредивости података о робној размјени јер су разлике у јединицама мјера између земље увозника и земље извозника мање него разлике у вриједности. Јединице мјере често се користе за провјеру поузданости података исказаних вриједносно. Сем тога, јединице мјере су неопходне за припрему индексних бројева и за статистику транспорта. У 1995. години Свјетска царинска организација је препоручила да се користе стандардне јединице мјере да би се поједноставило прикупљање, поређење и анализа статистике спољне трговине на основу Хармонизованог система. Стандардне јединице су сљедеће:

- тежина – килограм (кг); карат (carat)
- дужина – метар (м)
- површина – квадратни метар (м²)
- волумен – кубни метар (м³); литар (л)
- електрична енергија – 1,000 киловат часова (1,000 Kwh)
- број комада – комади (u); парови (2u); туце (12u); хиљаду комада (1,000u); пакети (u(set/packs))

Најчешће коришћена јединица мјере у прикупљању статистике спољне трговине је нето маса. У ЕУ ова јединица мјере се прикупљала за све робе до 1997. године. Након тога није било потребно да се евидентира нето маса за одређене категорије интра-ЕУ трговине, када та јединица мјере није била најподеснија. Од 2006. године земље чланице Европске уније не морају да прикупљају нето масу када се тражи допунска јединица мјерења. Нето маса је маса робе без паковања. Прикупља се у килограмима, али у публикацијама се обично изражава у тонама.

Допунске јединице су нпр. литар, број комада или квадратни метар. Допунске јединице треба да се евидентирају за одређене робе када се то сматра потребним. Одговарајућа допунска јединица се наводи, када је потребно, у публикованим верзијама Комбиноване номенклатуре.

У БиХ, нето маса у килограмима увијек се исказује у Јединственој царинској исправи. Допунска јединица се исказује када је то обавезно. Подаци у килограмима и допунској јединици мјере достављају се Еуростату. Проблем представља низак ниво квалитета података о количинама. УИНО не спроводи контролу количине у килограмима и додатној јединици мјере за сваки појединачни производ. УИНО не доставља статистичким институцијама идентификациони број пословних субјеката, тако да статистичке институције нису у могућности да директно контактирају пословне субјекте и провјере одређене податке. О овоме треба да се разговара са УИНО.

3.13. Подаци о транспорту

3.13.1. Начин транспорта

Начин транспорта регулисан је Регулативом Европске комисије (ЕЦ) бр. 1917/2000 од 7. септембра 2000. године, члан 10, параграфи 1 до 4.

„Начин транспорта на граници“ значи начин транспорта који је одређен активним средством транспорта којим:

- у случају извоза, робе напуштају статистичку територију Европске заједнице,
- у случају увоза, робе које улазе на статистичку територију Европске заједнице.

„Активна средства транспорта” значе средства транспорта која обезбјеђују покретачку снагу. У случају интермодалног транспорта или у случају постојања неколико средстава транспорта, активно средство транспорта је оно које обезбјеђује покретачку снагу за читаву комбинацију.

„Транспорт у унутрашњости земље“ значи транспорт који је одређен активним средством транспорта којим су:

- у случају извоза робе напустиле мјесто поласка,
- у случају увоза робе стигле на мјесто доласка.

Начини транспорта:

А	Б	Назив
1	10	Поморски превоз
1	12	Жељезнички вагон на поморском пловилу
1	16	Моторно друмско возило на поморском пловилу
1	17	Приколица или полуприколица на поморском пловилу
1	18	Пловило за ријечни унутрашњи промет на поморском пловилу
2	20	Жељезнички превоз
2	23	Друмско возило на жељезничком вагону
3	30	Друмски превоз
4	40	Ваздушни превоз
5	50	Поштанске пошиљке
7	70	Фиксне транспортне инсталације
8	80	Превоз у унутрашњем ријечном промету
9	90	Сопствени погон

Начини транспорта приписују се подацима по шифрама из колоне А.

У БиХ се користи званична листа једноцифрених/двоцифрених транспортних шифара и одговарајућих назива. Листа је у складу са једноцифреним/двоцифреним транспортним шифрама ЕУ. УИНО користи, за своје потребе, детаљнију листу која садржи и неке шифре којих нема у ЕУ. Листа је компатибилна са

једноцифреним транспортним шифрама ЕУ и може да се користи када се припремају подаци за Еуростат.

3.13.2. Држава припадности средстава транспорта

Када је у питању екстра-ЕУ трговина, подаци се прикупљају за државу припадности активних средстава транспорта на граници Европске заједнице када је у питању поморски, друмски, ваздушни или транспорт унутрашњим водама. Ово питање регулише Регулатива Европске комисије (ЕЦ) бр. 1917/2000 од 7. септембра 2000. године, члан 10, параграфи 6 и 7.

Држава припадности активног средства транспорта на граници, које се користи за увоз или извоз, мора да се евидентира, сем у случајевима када је начин транспорта на граници Европске заједнице одређен шифрама 2 (20 или 23), 5 (50), 7 (70) и 9 (90).

Активно средство транспорта припадаће оној земљи у којој је урађена регистрација и која је позната у вријеме извршавања царинских формалности.

УИНО (статистичке институције у БиХ) такође прикупљају ову врсту информација.

3.13.3. Контејнери

Када је у питању екстра-ЕУ трговина, прикупљају се подаци о томе да ли се врши транспорт робе у контејнерима или не (сем када су у питању поштанске пошиљке, фиксне транспортне инсталације или сопствени погон). Сходно Регулативи Европске комисије (ЕЦ) бр. 1917/2000 од 7. септембра 2000. године, члан 10, параграф 5, шифре су:

- 0 – роба која се не транспортује у контејнерима;
- 1 – роба која се транспортује у контејнерима.

УИНО (статистичке институције у БиХ) прикупљају такође ове информације. Званична листа шифара за транспорт у контејнерима у складу је са препорукама (1-роба која се транспортује у контејнерима, 0-роба која се не транспортује у контејнерима).

3.14. Показатељи квалитета података

Према Еуростатовој дефиницији квалитета података (погледати Анекс 3) постоји низ аспеката који су значајни за квалитет података: релевантност, тачност, правовременост и прецизност, доступност и јасноћа, упоредивост, досљедност и свеобухватност. Према томе, квалитет званичне статистике у европском статистичком систему заснива се на елементима договореним између Еуростата и земаља чланица ЕУ и базира се на сљедећим показатељима квалитета података:

- Правовременост подразумејева календар публикавања података, референтни период итд.

- Тачност подразумијева да публикована вриједност и стварна непозната вриједност буду приближне, водећи рачуна о вриједностима које требају бити искључене, статистичком прагу, неодазиву, подешавањима, контроли и корекцији, повјерљивости итд.
- Доступност подразумијева лаган приступ подацима без обзира на различите облике дистрибуције података.
- Јасноћа подразумијева да су подаци адекватно документовани, помоћ при коришћењу и интерпретацији података итд.
- Упоредивост подразумијева концептуалне разлике између серија статистичких података кроз простор и вријеме.
- Досљедност подразумијева компатибилност статистичких података спољне трговине с подацима који потичу из других извора (платни биланс, национални рачуни итд).

3.14.1. Правовременост

Према Регулативи Европске комисије (ЕЦ) бр. 179/2005, земље чланице Европске уније достављају агрегиране мјесечне податке о статистици спољне трговине (Extrastat) Европској комисији (Еуростату) у року од 40 дана, а детаљне податке у року од 42 дана након завршетка референтног периода.

Подаци спољне трговине производе се и публикују у БиХ на мјесечној основи. Подаци се достављају Еуростату мјесечно од јуна 2008. године, и у складу са дефинисаним роковима (42 дана по завршетку референтног периода).

3.14.2. Тачност

3.14.2.1. Карактеристике тачности

Шта се искључује

Постоје одређене ставке које се искључују из званичне статистике међународне трговине, нпр. ставке које немају комерцијалну вриједност. Листа ставки које се искључују дата је у Регулативи Европске комисије (ЕЦ) бр. 1917/2000 (консолидована верзија) за Extrastat.

Статистичке институције БиХ за компилацију статистике спољне трговине користе као основни извор података Јединствену царинску исправу. БХАС, ФЗС и РЗСРС користе само оне шифре царинских односно статистичких процедура које су у складу са концептом система специјалне трговине. Проблем је како препознати неке од трансакција спољнотрговинских послова, нпр. поправке, које према препорукама Статистичког уреда УН-а треба искључити из статистике међународне трговине. Тренутно се ове трансакције укључују путем Јединствене царинске исправе. С обзиром да то није задовољавајуће, нужно је о овим проблемима разговарати са УИНО-ом и одговарајућим пословним субјектима да би

се пронашло рјешење проблема око укључивања и искључивања одређених трансакција у/из статистике спољне трговине БиХ.

Статистички праг

Земље чланице ЕУ су према Регулативи Европске комисије (ЕЦ) бр. 1917/2000, до 2001. године вршиле обраду царинских декларација чија је вриједност прелазила статистички праг од 800 евра или 1.000 кг до 2001. године. Од 1. јануара 2002. године статистички праг је, у складу са Регулативом Европске комисије бр. 1669/2001, подигнут на 1.000 евра. Наведени прагови односе се на Extrastat.

Статистичке институције БиХ не примјењују статистички праг, то јест за компилирање статистике спољне трговине у обзир се узимају све јединствене царске исправе.

Робе које набављају све категорије путника за своју употребу и које преносе преко границе у вриједности која не прелази 200 КМ (~100 евра), укључујући и нерезидентне раднике, не обухватају се Јединственим царинским исправама, него се третирају као дио трговине услугама и искључују се из статистике спољне трговине.

Ревизија података¹

Ревизија података у ширем смислу дефинише се као било која промјена у вриједностима које објављују статистичке институције БиХ и могу се класификовати на најмање два начина. Један начин је према разлогу за ревизију података, а други се односи на вријеме ревизије.

Ревизија према разлогу може се вршити због најмање осам разлога²:

- 1) Потпуније и боље извјештавање;
- 2) Укључивање извора података који боље одговарају концептима;
- 3) Замјена са изворима података који дају образложење или вриједностима изведеним на основу статистичких техника;
- 4) Ажурирани сезонски фактори;
- 5) Ажурирање базног периода;
- 6) Промјене статистичких метода;
- 7) Промјене у концептима, дефиницијама и класификацијама;
- 8) Корекције грешака у изворима података и израчунавању.

Разлози који се односе на вријеме су сљедећи³:

¹ Погледати: „Политика ревизије у званичној статистици: Питања од значаја”, документ припремљен од ММФ-а за 54. сједницу Међународног института за статистику, која је одржана у Берлину у августу 2003. године.

² Исто

³ Исто

- 1) Текуће ревизије – односе се на ревизије извршене у недјељама или мјесецима кратко након објаве прелиминарних података;
- 2) Годишње ревизије – односе се на ревизије извршене након што подаци за цијелу годину (за све мјесеце или кварталне у години) постану расположиви.

Спољнотрговински подаци могу се ажурирати неколико пута између првог слања Еуростату и накнадних ревизија и публикација на нивоу државе и нивоу ЕУ. Студије урађене по питању процеса ажурирања интра и екстра-ЕУ укупних спољнотрговинских података који су на располагању Еуростату, показују да ажурирање мјесечних података може значајно утицати на квалитет података. Мјесечни просјек, израчунат на основу вриједности, значајно варира од земље до земље и у неким изузетним случајевима може прећи 10% у години. Просјечан обим ревизија на агрегатима ЕУ генерално је већи када је у питању интра-ЕУ трговина, него када је у питању екстра-ЕУ трговина. Процес ажурирања интра и екстра статистике ЕУ побуђује неке недоумице, посебно кад су у питању мјесечне вриједности и краткорочне анализе развоја статистике међународне трговине.

Статистичке институције БиХ још увијек нису припремиле заједнички документ о политици ревизије података. Због тога се ревизије које ради статистика БиХ базирају на ажурирању података које доставља Управа за индиректно опорезивање (УИНО). Када статистичке институције БиХ добију кумулативне податке из УИНО-а, обрађују их не само за текући мјесец него и за комплетан период. Према томе, вриједности статистике спољне трговине ревидирају се мјесечно, мјесец на мјесец, да би се добио комплетнији и бољи извјештај (погледати 3.6.).

Оригинални подаци и ревизије могу се погледати на web страници један мјесец након првог саопштења. Према томе, корисници могу наћи најновије податке, мада непознавање календара ажурирања може довести до конфузије.

Статистичке институције треба да припреме документ о политици ревизије података у БиХ. Потребно је да сваки мјесец провјере трансакције/Јединствене царинске исправе из претходних мјесеци да би обухватиле све промјене које је урадио УИНО. Поред тога је такође да евидентирају све извршене промјене и да припреме извјештај о томе.

Када се грешке односе на релативно старе податке, статистичке институције БиХ треба да просуде да ли је потребно урадити ревизију података.

3.14.2.2. Контроле

Контрола и корекција грешака представља интензиван процес, тако да земље чланице ЕУ треба да процијене када је потребно урадити корекције. Земље чланице ЕУ користе различите критерије и методологије; то се види у неподудару вриједности када се пореде мирор (*mirror*) подаци двије земље чланице.

Када говоримо о декларацијама, контроле се у ширем смислу могу класификовати као:

- Основне контроле: подразумевају провјеру валидности (ваљаности) података и односе се на све прикупљене варијабле. Грешка валидности података открива се када унос података није тачан, што опет може довести до проблема када се ради обрада података, тако да се не може укључити у статистичке анализе, па се мора избрисати или кориговати. Примјери оваквих грешака су нетачне шифре или шифре које недостају, вриједности којих нема у декларацијама, словне ознаке у нумеричким пољима, и обрнуто, итд. (погледати 5.3.)
- Комплексне контроле подразумевају провјере тачности података и процјене свих могућих грешака које су везане са подацима. Чињеница је да неки подаци који су прошли провјеру валидности ипак могу бити нетачни. Резидуалне грешке се могу открити ако тражимо неконзистентне варијабле (погледати 5.3.). Декларација је, на примјер, интерно неконзистентна када се пореде различите варијабле, или није конзистентна са оним подацима који су достављени у претходним мјесецима.

На нивоу Еуростата провјере конзистентности (откривање погрешних шифри, конзистентност различитих нивоа агрегирања итд...) раде се прије уноса података у СОМЕХТ базу података међународне трговине и прије публиковања података. Сем тога, Еуростат примјењује и методу за откривање аутлајера (екстремних вриједности) на детаљном нивоу производа, а на основу омјера између три објављене вриједности (нето маса, вриједност и количина).

3.14.2.3. Повјерљивост

Према Регулативи Савјета Европе (ЕС) бр. 1172/95 (консолидована верзија) од 22. маја 1995. године, члан 22, параграф 1, дисеминираће се статистички резултати који су компилирани у складу са овом регулативом. Међутим, на захтјев извозника или увозника, који се доставља надлежним државним институцијама, статистички резултати који омогућавају да извозник или увозник буде индиректно идентификован неће бити дисеминирани или ће бити организовани на такав начин да њихова дисеминација не угрожава статистичку повјерљивост.

Прецизни критерији који одређују које статистичке податке сматрати повјерљивим одређује свака земља чланица Европске уније путем своје легислативе или уобичајене праксе. Генерално посматрано, у статистици међународне трговине примјењује се принцип „пасивне повјерљивости” по ком подаци постају повјерљиви у земљи чланица Европске уније само ако то траже трговци који сматрају да се њихови интереси могу угрозити дисеминацијом података. Пасивна повјерљивост се разликује од „активне повјерљивости” по томе што земља чланица ЕУ директно предузима иницијативу у случају потенцијалног откривања података, на примјер тако што сакрива ћелије у табелама у којима се појављује мање од три трговца или када је један од њих доминантан у складу са одређним правилом. Повјерљивост може утицати на све типове токова спољнотрговинске трансакције,

може се односити и на варијабле вриједности и на варијабле количине, једну или све земље партнере итд. Значајан број детаља у подацима о спољној трговини значи да је потенцијал да се успоставе повјерљиви подаци на детаљном нивоу екстремно висок. Пасивна повјерљивост омогућава минималан ефекат повјерљивости кад је у питању квалитет детаљних података. Агрегирање података прије публиковања може омогућити сигурне информације које се односе на трговца или на трговачку активност. Било да је урађена дјелимична или потпуна супресија података, комплетни подаци за шифре роба за које је урађена супресија поново се уводе на вишем нивоу агрегирања, ако није могуће идентификовати или децуковати податке за заштићене индивидуалне шифре роба. Ово пружа могућност да сви подаци буду на располагању корисницима, али унутар ширих група производа или на нивоу укупног збира (тотала).

Постоје три типа повјерљивости:

- Повјерљивост земље партнера: ако земља чланица Европске уније жели да прикрије одредиште или извор или поријекло производа, шифра земље партнера се замјењује „повјерљивом шифром земље“, која је различита за интра и екстра ЕУ трговину.
- Повјерљивост производа: с друге стране, од земље чланице Европске уније се тражи да додијели повјерљиву шифру производа цијелој или дијелу трговине и да на тај начин „прикрије“ природу производа. У ствари, информацију о производу трговац може сматрати комерцијално осјетљивом када је у питању вриједност, количина, или, што је најчешћи случај, када је у питању однос између ова два податка, јер се из тога може наговијестити цијена производа.
- Повјерљивост производа и земље партнера: два претходна типа примјењују се у исто вријеме; према томе, сакривени су и земља партнер и производ.

Нивои ова три типа повјерљивости могу се процјенити користећи податке који су на располагању у Еуростату, гдје се користе специјалне шифре за прикривање земље партнера или производа.

Према Закону о статистици БиХ 26/04, члан 26, БХАС мора да примјењује сљедеће правило када врши дисеминацију података:

- Статистички подаци Босне и Херцеговине се не смију достављати корисницима уколико садрже или откривају повјерљиве податке. Групе се састоје од најмање три јединице, а удио једне јединице у групи не смије прећи 85%.

Тренутно УИНО не доставља статистичким институцијама идентификационе бројеве пословних субјеката, тако да БХАС не може примијенити ово правило.

3.14.2.4. Активности у циљу побољшања тачности

На нивоу Еуростата користе се следећи приступи у циљу побољшања тачности статистике међународне трговине:

- Методолошке студије о контролама, корекцијама, подешавањима, асиметрији, ревизијама и повјерљивости;
- Мирор статистика;
- Радна група по питању квалитета података – која ради на развоју и промоцији боље хармонизованих статистичких пракси у земљама чланицама ЕУ.

У циљу побољшања тачности, статистичке институције БиХ треба да ријеше неке интерне проблеме (нпр. недостатак људских ресурса и одговарајуће апликације за обраду података) и да побољшају сарадњу са УИНО.

3.14.3. Доступност и јасноћа

Статистички подаци треба да буду лако доступни свим корисницима под истим условима и у најприхватљивијим форматима за све кориснике.

Јасноћа публикација зависи од помоћи коју произвођачи података пружају корисницима када су у питању употреба и интерпретација статистичких података, коментари и анализе расположивих резултата. Објављени статистички подаци треба да садрже и метаподатке, тако да корисник може разумјети и интерпретирати те податке на прави начин.

У БиХ мјесечно се публикују агрегирани подаци и стављају на web страницу (одјељци HS-а 2007, области NACE-а Рев.1.1, одсјеци SITC-а Рев.3, земље партнери, статистичке процедуре). Када су у питању детаљни подаци, корисници морају да контактирају статистичке институције.

Мјесечне публикације статистичких институција садрже и краћи преглед коришћене методологије. Комплетна методологија дата је на web страницама статистичких институција. Корисници могу контактирати одговорно лице уколико су им потребна даљња објашњења.

3.14.4. Упоредивост

Упоредивост у простору

Упоредивост у статистици међународне трговине може бити под утицајем различитих дефиниција и концепата које користе или земље чланице ЕУ или њихови главни трговински партнери у процесу прикупљања података. Могу се јавити разлике у методама које се користе у ЕУ и оних које користе њени трговински партнери у остатку свијета у смислу обухвата, земље партнера, вриједности трансакција итд. Тако, ЕУ базира своју статистику спољне трговине на систему „специјалне трговине“, док САД, Јапан и Канада, на примјер, примјењују

систем „опште трговине“. Друге разлике могу се јавити због временских помака (јер се иста операција може евидентирати под различитим референтним мјесецом због времена транспорта), због статистичке повјерљивости која се примјењује само на једног трговинског партнера, због различитих процедура у смислу ревизије и због проблема око конверзије валуте. Ове методолошке разлике могу довести до значајних статистичких неслагања у подацима. Еуростат редовно ради усклађивање трговинске статистике ЕУ и статистике главних трговинских партнера ЕУ (нпр. САД, Канада, Јапан), с циљем мјерења и давања објашњења за таква неслагања. Међутим, потребно је нагласити да су учињени значајни напори на међународном нивоу у циљу боље хармонизације метода. На примјер, када су у питању класификације производа, више од 150 земаља користи Хармонизовани систем (HS - међународну номенклатуру робе по нумеричком систему коју је развила Свјетска царинска организација). Такође, УН публикује приручник методолошких препорука за компилацију статистике међународне трговине.

Легислатива Европске заједнице служи као основа за компилацију статистике екстра и интра-ЕУ трговине коју достављају земље чланице ЕУ и коју публикује Еуростат. Међутим, статистика Европске заједнице, која обухвата ЕУ као цјелину, и статистика коју компилирају/публикују земље чланице ЕУ, а која подразумијева националну димензију, нису увијек директно упоредиве. Земље чланице ЕУ могу, у ствари, користити национални концепт у прикупљању и публикавању својих података, али их након тога морају прилагодити заједничким стандардима Европске заједнице које захтијева Еуростат. Могу постојати и методолошке разлике, због којих није могуће урадити прецизно поређење ове двије статистике. Главне разлике су сљедеће:

- Разврставање по земљи партнеру (негдје је земља поријекла, негдје земља консигнације),
- Третман робе у транзиту („Ротердамски ефекат“),
- Друге разлике (на примјер: на националном нивоу прихватање система „опште трговине“ умјесто система „специјалне трговине“; или неукључивање поправки тамо гдје се оне третирају као услуге).

Упоредивост у времену

Упоредивост у времену је други значајан аспект квалитета. Промјене везане за нове дефиниције, промјене обухвата, промјене метода и друге промјене имаће утицај на континуитет серија међународне трговине (на примјер: промјене у номенклатури производа, имплементација Intrastat-а, будуће проширење ЕУ-а итд...).

Главни циљ статистике спољне трговине БиХ јесте да се постигне пуна хармонизација свих концепата и дефиниција са концептима и дефиницијама Еуростата. Тренутно статистичке институције покушавају да у потпуности хармонизују своје методологије са методологијом Еуростата. Темељни методолошки елементи, попут примјене система специјалне трговине и CN-а 2008, хармонизовани су, али још увијек остаје пуно тога да се уради убудуће.

3.14.5. Досљедност

Досљедност је показатељ квалитета података који подразумева компатибилност података статистике спољне трговине са подацима о спољнотрговинским кретањима који потичу из других извора (платни биланс, национални рачуни итд.). Међутим, компилација података и производња горе поменутих статистика прати препоруке (изворе и методе) различитих међународних организација, као што су Еуростат, ММФ, Организација за економску сарадњу и развој (ОЕСД), Уједињене нације (УН), Свјетска трговинска организација (WTO) итд.

Закључци по питању досљедности између статистике међународне трговине, националних рачуна, платног биланса и пословних статистика на нивоу ЕУ су сљедећи:

- Концепти и дефиниције – чак и када се занемаре теоретске разлике, конзистентност се не може гарантовати.
- Класификације (номенклатуре) – постојеће класификације и номенклатуре међусобно су компатибилне.
- Методе корекције података – нема хармонизованих практичних метода и искустава који могу гарантовати досљедност.

Статистичке институције БиХ су у процесу хармонизације vlastите методологије са методологијом Еуростата. Оне наилазе, или ће наићи, на исте проблеме који постоје и у Еуростату када је у питању досљедност.

4. ПРИКУПЉАЊЕ ПОДАТАКА

4.1. Извори података

Земље чланице ЕУ прикупљају информације о екстра-ЕУ трговини из статистичке копије царинске декларације (Јединствене царинске исправе). Неколико земаља чланица ЕУ користи поједностављене процедуре прикупљања (на примјер, електронске декларације) које генерално не утичу на садржај информација које се достављају Еуростату. За неке одређене врсте роба (бродови и авиони, на примјер), статистика може користити друге изворе информација.

Статистичке институције БиХ користе ЈЦИ као једини извор података. УИНО доставља статистичким институцијама сљедеће табеле из система ASYCUDA (софтвер који користи УИНО за прикупљање и обраду Јединствених царинских исправа), на редовној мјесечној основи у облику Access базе података:

- SAD_GEN
- SAD_ITM

Статистичке институције ће тражити од УИНО-а да доставља и сљедеће табеле из система ASYCUDA:

- SAD_ITM_VIM
- SAD_ITM_VEX

Статистичке институције треба да користе и друге изворе података (на примјер, пословне субјекте).

Примјер Јединствене царинске исправе дат је у Анексу 2. Поменуте табеле из система ASYCUDA налазе се у Анексу 4.

4.2. Регистар увозника/извозника

Значајан инструмент за прикупљање и компилацију статистичких података јесте регистар давалаца података. Овај регистар је обавезно успоставити у оквиру интра-ЕУ трговине, а биће обавезно да се успостави у оквиру екстра-ЕУ трговине у року који ће бити одређен новом регулативом.

Четири главне намјене регистра увозника/извозника су:

- Регистар је средство правовременог и ефикасног прикупљања информација. Може се користити за праћење доставе података и управљање процедурама опомене;
- Регистар помаже код провјере квалитета достављених података, тј. омогућава поређења са ранијим подацима;
- Регистар је и инструмент за аналитички рад. Он се може користити и као средство за процјену података оних јединица које нису одговориле на упитник или које су испод статистичког прага;
- Регистар се може користити за прикупљање података о структурним статистикама пословних субјеката који се баве увозом и извозом, уколико постоји пословни регистар.

У овоме тренутку статистичке институције БиХ немају регистар увозника/извозника. Статистичке институције немају статистички пословни регистар (он је у фази припреме). УИНО посједује административни регистар увозника/извозника.

УИНО не доставља статистичким институцијама идентификациони број пословних субјеката. Без поменутих идентификационих бројева статистичке институције не могу:

1. Производити индикаторе спољне трговине, као што су нпр. индекси јединичних вриједности.

Ови индикатори се користе за мјерење промјена у цијенама, структури и квалитету роба, као и за израчунавање других индикатора везаних за конкурентност земље на међународном тржишту (односи размјене). Да би индикатори спољне трговине

били поуздани, они захтјевају висок квалитет основних података. Ово је један од разлога због којих је ревизија података веома значајно питање у статистици спољне трговине. Царинске управе не прикупљају податке за статистичке потребе, па стога не провјеравају квалитет оних варијабли које су значајне само за статистичке сврхе. Статистичке институције земаља ЕУ успостављају директан контакт са пословним субјектима ради провјере и ревизије података.

2. Проводити детаљне анализе о пословним субјектима који се баве увозом и извозом роба. Агенција за статистику БиХ треба посједовати податке о спољнотрговинским трансакцијама пословних субјеката у БиХ с циљем стицања комплетне слике о тржишту у БиХ – у цјелини и по појединачним производима.

3. Публиковати податке о структурним карактеристикама пословних субјеката на годишњој основи, узимајући у обзир повјерљивост података, а што ће бити обавезно по новој регулативи Extrastat-a.

4. Осигурати повјерљивост података

Због недостављања идентификационог броја пословних субјеката од Управе за индиректно опорезивање БиХ, Агенција за статистику БиХ не може примјењивати одредбе из Закона о статистици БиХ које се односе на повјерљивост података (чланови 23-29).

5. Да ступе у контакт са пословним субјектима у циљу одговарајуће подјеле промета према ентитетима/кантонима/општинама.

Тренутно се мјесто регистрације пословног субјекта користи као индикатор за подјелу промета (робне размјене). Агенција за статистику БиХ сматра да овај приступ не даје реалну слику о увозу и извозу ентитета/кантона/општина. На примјер, пословни субјекат који је регистрован у Федерацији БиХ може увести робу чија је финална дестинација територија Републике Српске. Статистика спољне трговине ово посматра као увоз Републике Српске, а не Федерације БиХ. Ово питање се може ријешити на два начина:

- укључивањем информације о мјесту/регији финалног одредишта/потрошње робе и производње робе у Јединствену царинску исправу, односно доставом те информације статистичким институцијама у БиХ од Управе за индиректно опорезивање БиХ,
- успоставом директног контакта са пословним субјектима.

4.3. Достава података

Када земље чланице ЕУ прикупе, провјере и обраде податке, исти се достављају Еуростату електронским путем у складу са прецизно утврђеним стандардима.

Рокови за доставу података Еуростату су:

- за детаљне податке о статистици екстра-ЕУ трговине: шест седмица по завршетку референтног мјесеца;
- за детаљне податке о статистици интра-ЕУ трговине: десет седмица по завршетку референтног мјесеца;
- за агрегиране податке о статистици интра-ЕУ и екстра-ЕУ трговине: 40 дана по завршетку референтног мјесеца.

Скоро све земље чланице Европске уније могу да задовоље рокове одређене за доставу података. Еуростат публикује прелиминарне агрегиране податке и користи, ако је потребно, процјене података за земље за које подаци недостају.

Достављени мјесечни подаци се касније могу ревидирати, због евентуалних грешака, пропуста или кашњења у достави података од давалаца статистичких података.

Агенција за статистику БиХ доставља податке Еуростату на мјесечној основи од јуна 2008. године, а према роковима одређеним за Extrastat (42 дана по завршетку референтног мјесеца). Подаци се шаљу у складу са документом Doc. Соор 400. Еуростат је припремио овај документ као стандардни технички опис начина доставе података статистике спољне трговине од стране земаља које нису чланице Европске уније. Према овом документу, Еуростату је потребно доставити сљедеће детаљне податке:

ОБАВЕЗНО	1	Земља која доставља податке
	2	Ток спољнотрговинске трансакције (увоз, извоз или поновни извоз)
	3	Година
	4	Мјесец
	5	Земља партнер
	6	Земља поријекла
	7	Производ
	8	Статистичка вриједност
	9	Нето маса (количина у килограмима)
	10	Количина у додатној јединици мјере
	11	Ознака додатне јединице мјере
ОПЦИОНАЛНО	1	Статистичка процедура
	2	Преференцијал (врста повластице)
	3	Начин транспорта на граници
	4	Контејнер
	5	Држава припадности средства транспорта
	6	...

5. ОБРАДА И АНАЛИЗА ПОДАТАКА

5.1. Обрада података

Према концептима, дефиницијама и препорукама УН-а,⁴ за статистику спољне трговине могу се користити сљедећи извори података: Јединствене царинске исправе, истраживање пословних субјеката, административни регистри, порески регистри и регистри монетарног тржишта.

⁴ УН, Статистика међународне трговине: Концепти и дефиниције, Статистички документи УН, серије М, бр. 52, Рев. 2, Њујорк, 1998.

Главни извор података за статистику спољне трговине је Јединствена царинска исправа. *Управа за индиректно опорезивање БиХ одговорна је за прикупљање и контролу ваљаности Јединствених царинских исправа, а УИНО такође одређује форму, садржај, начин попуњавања и начин подношења Јединствене царинске исправе.*

Статистичке институције БиХ добијају царинску базу података коју припрема и ревидира УИНО и онда врше даљу обраду и дисеминацију података.

5.1.1. Апликације за обраду података у БиХ

5.1.1.1. EXIM

Сваки мјесец БХАС добија податке о спољној трговини од УИНО-а у форми базе података у Accessu. УИНО такође дијели ову базу података на три дијела/базе података, за два ентитета: Федерацију БиХ и Републику Српску, и за Брчко Дистрикт. БХАС просљеђује базе података статистичким заводима ентитета, али када је у питању експозитура у Брчко Дистрикту, БХАС обрађује базе података и доставља му извјештај јер је експозитура у Брчко Дистрикту дио БХАС-а. Ова база података садржи двије табеле: SAD_GEN и SAD_ITM. Подаци у овим табелама су подаци из Јединствених царинских исправа.

БХАС и РЗСРС користе апликацију EXIM за обраду напријед поменуте базе података/табела. EXIM је направљен током 2004. године и представља један од резултата ЦАРДС 2001 регионалног програма за статистику. Производ овог процеса је база података/табела DET_DATA, која садржи сваку појединачну ставку из Јединствених царинских исправа са најзначајнијим пољима/подацима. База података/табела се затим даље обрађује, а резултат је финална база података/табела SPE_DB. Финална база података/табела се разликује од других база података/табела. Она не садржи сваку појединачну ставку из Јединствених царинских исправа, него даје збир свих вриједности из Јединствених царинских исправа у мјесецу, према шифри CN-а и земљи партнеру. Ова база података/табела се користи за потребе дисеминације.

DET_DATA табела садржи сљедеће информације за сваку трансакцију:

- Врста спољнотрговинског посла
- Преференцијал (врста повластице)
- Царински уред у ком су обављене царинске формалности (царињење робе)
- Начин транспорта на граници
- Царинска процедура
- Услови испоруке
- Кантон
- Ентитет
- Земља поријекла
- Декларант

- Пословни субјекат (увозник или извозник)
- Одредишни царински уред
- Држава припадности средства транспорта
- Производ дефинисан Царинском тарифом БиХ
- Земља партнер
- Датум процјене и прихватања декларације
- Врши ли се транспорт робе у контејнерима или не
- Бруто маса
- Нето маса (количина у килограмима)
- Количина у допунској јединици мјере
- Статистичка вриједност
- Вриједност превоза ван границе земље посматрања
- Вриједност превоза унутар границе земље посматрања
- Вриједност осигурања
- Остали трошкови

SPE_DB табела садржи сљедеће агрегиране податке:

- Година
- Мјесец
- Производ дефинисан Царинском тарифом БиХ
- SITC сектор
- NACE област
- Земља партнер
- Регионално агрегирање
- Кантон
- Статистичка вриједност
- Количина у допунској јединици мјере
- Царинска процедура
- Нето маса (количина у килограмима)
- Ток спољнотрговинске трансакције (увоз или извоз)
- NACE подручје

Када се ради обрада табеле DET_DATA, EXIM користи варијабле метаподатака, које су дате у Анексу 5.

Контроле које садржи апликација EXIM

EXIM може обављати сљедеће контроле:

Провјера валидности, тј. ваљаности података (грешака) у EXIM-у

- Унијета шифра царинске процедуре се не налази у претходно дефинисаној табели шифара царинских процедура.

- Унијета шифра земље партнера се не налази у претходно дефинисаној табели шифара земаља.
- Унијета шифра начина транспорта се не налазе у претходно дефинисаној табели шифара начина транспорта.
- Шифра земље партнера није дефинисана/унијета.
- Шифра царинске процедуре није дефинисана/унијета.
- Шифра производа није дефинисана/унијета.
- Статистичка вриједност је нижа од или једнака нули.

Наведене провјере ваљаности раде се сваки мјесец помоћу апликације EXIM и могу се подешавати у складу са новим правилима.

Провјера кредибилитета, тј. Вјеродостојности података у EXIM-у

Постоји могућност да се едит (*edit*) параметри за јединичне цијене (вриједност/количина у килограмима и вриједност/количина у допунској јединици мјере) укључе у EXIM. Експерти ISTAT-а су презентовали статистичким институцијама начин успостављања едит параметара јединичних цијена за сваки појединачни производ CN-а.

Будуће активности

БХАС планира да развије потпуно нову апликацију за обраду података или да унаприједи EXIM. У сваком случају, ФЗС и РЗСПС треба да користе исту апликацију као и БХАС. Нова апликација (или ажурирана верзија EXIM-а) укључиваће методологију у складу са међународним стандардима и процедурама да би се добили подаци високог квалитета по питању статистике спољне трговине БиХ.

5.1.1.2. Апликација коју користи ФЗС

Садашња верзија

Федерални завод за статистику развија апликацију за статистику спољне трговине на бази Accessa још од 1997. године.

Ова апликација је слична EXIM-у. Сличност двије апликације углавном се огледа у сљедећем:

- Идентичне изворне табеле SAD_GEN и SAD_ITM које потичу из ASYCUDA софтвера који користи УИНО;
- Развијен је на бази Accessa, као и EXIM;
- Највећи дио значајних системских табела апликације ФЗС-а (табеле царинске тарифе, кореспондентне табеле између царинске тарифе и SITC-а и NACE-а итд.) коришћен је приликом развоја EXIM апликације;
- Исте дисеминационе табеле (извоз и увоз по NACE-у, SITC-у земљама

партнерима, статистичким процедурама итд.).

Главна разлика између двије апликације јесте у томе што је ЕХИМ дизајниран као једна база података са интерфејсом који је прилагођен корисницима, док је апликација ФЗС-а подијељена у неколико база података са уобичајеним интерфејсом у Accessu (што тражи од корисника познавање рада у Accessu). Такођер, модул за контролу вриједности ФЗС апликације развијен је у Excel-у.

Провјере ваљаности података (*validity checks*) у апликацији ФЗС-а

За сада нема развијеног система провјера ваљаности које би имале такав карактер да задовоље уобичајене стандарде. Постоји само аутоматска провјера комплетности неких значајних поља.

Провјере вјеродостојности података (*credibility checks*) у апликацији ФЗС-а

Када су у питању провјере вјеродостојности података у апликацији коју развија ФЗС, због недостатка љуских ресурса, нагласак је стављен само на контроле према приступу „*top-down*“, што значи да се све дисеминиране вриједности за текући мјесец пореде са вриједностима претходног мјесеца текуће године и са вриједностима истог мјесеца претходне године у Excel-у, са аутоматским означавањем разлика различитим бојама. Вриједности које су сумњиве даље се испитују у Accessu све до нивоа појединачне ставке декларације и коригују након контактирања царинских органа.

Ове процедуре провјера вјеродостојности података рађене су до 1. јануара 2006. године.

Нова верзија

Федерални завод за статистику развија нову, ажурирану верзију апликације. Нова верзија треба да има развијене системе провјера ваљаности и вјеродостојности података у складу са међународним стандардима, посебно када је у питању примјена методологије на бази едит параметара јединичних цијена.

5.2. Контроле података

Неке процедуре контроле података су врло једноставне. Оне провјеравају да ли су документи попуњени, да ли су унијете шифре ваљане и да се ли се користе исправне јединице.

Остале провјере су више софистициране и процјењују тачност основних података, понекад и агрегата, и пореде их са другим варијаблама (нпр. ранијим подацима). Генерално посматрано, на нивоу царинских декларација, контроле квалитета података могу се класификовати као *провјере ваљаности* и *провјере вјеродостојност података*.

5.2.1. Провјере ваљаности података (*validity checks*)

Статистичке институције имају обавезу да врше провјеру података из свих записа, тј. ставки, чак и када је статистичка информација достављена електронским путем и када су царински органи већ урадили прву контролу као дио процеса царинења робе.

Сви записи морају проћи провјеру прије уноса у оперативну базу података. На тај начин се потврђује:

- Комплетност информације,
- Ваљаност шифри производа,
- Ваљаност шифри земаља,
- Ваљаност шифри начина транспорта,
- Ваљаност шифри услова испоруке,
- Ваљаност шифри врста трансакције,
- Ваљаност шифри царинских процедура и статистичких процедура.

Током фазе уноса података у апликацију ЕХИМ и апликацију ФЗС-а, записи који нису задовољили провјере не могу се унијети у оперативну базу података и морају се архивирати у привремене табеле грешака. Ови записи ће се кориговати, а затим се могу укључити у статистичку анализу.

Статистичке институције БиХ планирају да развију систем аутоматских корекција у складу са правилима ваљаности унутар апликације за спољну трговину (ЕХИМ и апликација ФЗС-а). Извјештаје о броју и проценту записа и поља која пролазе провјере ваљаности морају сваки мјесец припремити статистичке институције БиХ.

5.2.2. Провјере вјеродостојности података (*credibility checks*)

Када су подаци ваљани (тј. када је завршена провјера ваљаности и када су кориговане све грешке), врши се провјера вјеродостојности података. У овој фази потребно је провјерити податке да би се видјело да ли су вриједности реалне и могуће, као и откриле екстремне вриједности (*outliers*). Ово се може урадити на више начина: кориштењем информација о трговини, примјеном одговарајуће статистичке методологије и правила за провјеру вјеродостојности кориштењем цијена.

Провјере вјеродостојности треба радити за сваку тарифну ознаку CN-а у циљу успостављања горње и доње границе. Могу се користити провјере следећих односа:

- Вриједност/Нето маса (кг)
- Вриједност/Допунска јединица мјере
- Нето маса/Допунска јединица мјере

Статистичке институције БиХ досада нису радиле провјере вјеродостојности података. Потребно је, што прије, успоставити односе који су напријед поменути, а најкасније до краја 2008. године.

За ове потребе статистичке институције БиХ развиће едит параметре јединичних цијена уз помоћ ISTAT-ових експерата.

5.2.2.1. Едит параметри јединичних цијена

У статистици спољне трговине едит параметри се раде нарочито за:

- Јединичне цијене;
- Јединичне тежине (само за робе за које је количина евидентирана и у допунским јединицама мјере).

Дефиниција рангова унутар којих треба да буду „добри“ подаци базира се на претпоставци да је већина података тачно евидентирана. Ако се користи група података о увозу/извозу производа, могуће је произвести доње и горње границе, тако да свако посматрање које је изван ових граница представља неуобичајену вриједност која се третира као аутлајер односно вриједност која се одбацује. За сваку комбинацију врсте тока спољнотрговинске трансакције и производа може се дефинисати интервал прихватања коришћењем квантила дистрибуције сирових микроподатака које се односе на врсту тока спољнотрговинске трансакције и робе.

Због ниског квалитета микроподатака у сировој бази у погледу попуњености поља допунске јединице мјере, израчунавање едит параметара јединичних тежина према статистичким критеријима представља осјетљив задатак. Према томе, за одређене производе интервал прихватљивости јединичне тежине дефинише се тако што се користи ранг прихватљивих вриједности који је спецификован у опису производа CN-а; а у осталим случајевима интервал прихватљивости јединичне тежине одређују статистичари који раде на пословима статистике спољне трговине.

Методологија која је описана у овом поглављу подразумијева аутоматску производњу едит параметара јединичних цијена.

Постоје и нека значајна питања о којима је нарочито потребно водити рачуна када се разговара о начину одређивања ових граница.

Прво, унутар одређеног домена на коме се израчунавају параметри вриједи правило да што су посматрања хомогенија то је и ефикаснија метода откривања аутлајера. У овом контексту едит параметре јединичних цијена треба израчунавати на доменима који су идентификовани сваком комбинацијом:

- Врста тока спољнотрговинске трансакције (увоз или извоз)
- Шифра производа (према CN-у).

Друго, детаљно груписање може бити у сукобу са захтјевом да се при израчунавању параметара има минималан број посматрања у сваком домену и неопходан број мјесеци историјских података. Исти производ може имати различит број трансакција сваког мјесеца; према томе, да би имали довољно података за одређивање разумних граница, потребна је и велика датотека са историјским подацима. Да би повећали број роба са неопходним бројем посматрања,⁵ треба да се користе микроподаци за посљедња 24 мјесеца.

За одређене домене едит параметри јединичних цијена могу се израчунати на слjedeћи начин.

Прије свега, неки домени требају бити искључени из аутоматске производње, а то се односи на робе за које посматрања захтијевају мануелни рад. Ово су домени који се односе на производе с великим утицајем на трговински биланс или које требају бити праћене због коментара корисника. Уобичајено, то су: нафта, електрична енергија, бродови, авиони итд.

Претпоставимо да је UP_i јединична цијена за посматрање i у текућем мјесецу, тј.:

$$UP_i = \frac{\text{Вриједност } i}{\text{Количина } i} \quad \text{Количина } i \neq 0;$$

Сем тога, нека су $UP_{Q_1}(i)$ и $UP_{Q_3}(i)$ први и трећи квартил дистрибуције сирових јединичних цијена – у истом домену посматрања i – у задња 24 мјесеца (укључујући текући мјесец).

Како односи попут јединичних цијена имају природно искривљену дистрибуцију, подаци се прилагођавају тако што се користи *природна логаритамска трансформација*.

Сумња у посматрању i (чија се количина у килограмима разликује од нуле) дефинисана је као:

$$sumnja_i = \begin{cases} \frac{\ln(UP_{Q_1}(i)) - \ln(UP_i)}{\ln(UP_{Q_3}(i)) - \ln(UP_{Q_1}(i))} & \text{ако је } UP_i < UP_{Q_1}(i) \\ 0 & \text{ако је } UP_{Q_1}(i) \leq UP_i \leq UP_{Q_3}(i) \\ \frac{\ln(UP_i) - \ln(UP_{Q_3}(i))}{\ln(UP_{Q_3}(i)) - \ln(UP_{Q_1}(i))} & \text{ако је } UP_i > UP_{Q_3}(i). \end{cases} \quad [1]$$

⁵ С друге стране, уколико се користе старији подаци, може доћи до појаве одређених недостатака: нпр. у случају раста цијена у текућем мјесецу, едит параметри могу се показати као неодговарајући.

Свако посматрање за које је сумња већа од константе $C (> 0)$ сматра се сумњивим и иде на мануелни рад. Другим ријечима, трансакција се сматра сумњивом када је размак између посматране јединичне цијене и ближега од два квантила већи од умношка константе C и интерквантилног распона.

Поред ових сумњивих посматрања, трансакције код којих је количина једнака нули такође подлијежу мануелном раду.

Едит параметри $UP_{min}(i)$ и $UP_{max}(i)$ ($UP_{min}(i) \leq UP_{max}(i)$) могу се лако извући као функције константе C :

$$UP_{min}(i) = \exp(-C \times \ln(UP_{Q3}(i)) + (1 + C) \times \ln(UP_{Q1}(i)))$$

$$UP_{max}(i) = \exp(-C \times \ln(UP_{Q1}(i)) + (1 + C) \times \ln(UP_{Q3}(i))).$$

[2]

Едит параметри не могу се израчунати тачно за сваки домен, јер се, без обзира што се користе посматрања за период од 24 мјесеца, може догодити да неке робе имају мање од 20 посматрања. Према томе, сваки домен који има мање од 20 посматрања у задње двије године мора се искључити из аутоматске производње. Едит параметре који се односе на ове домене треба мануелно ажурирати.

5.2.2.2. Одређивање едит параметара јединичних цијена у случају кад се CN мјења на годишњој основи

Комбинована номенклатура (CN) се ажурира на годишњој основи тако што се уводе, бришу или мијењају и шифре и описи производа.

У овом дијелу дајемо смјернице о томе како третирати микроподатке за израчунавање едит параметара у случају промјена у CN-у из године t до године $t+1$.

У години $t+1$ едит параметри за нове шифре производа могу се израчунати на следећи начин:

- Ако је једна или више (нових) шифара у години $t+1$ кореспондентна једној (старој) шифри у годни t , едит параметри могу се израчунати коришћењем дистрибуције посматрања која се односе на стару кореспондентну шифру;
- Ако је (нова) шифра у години $t+1$ кореспондентна са неколико (стarih) шифара у години t , едит параметри могу се израчунати коришћењем дистрибуције свих посматрања која се односе на старе кореспондентне шифре.

Другим ријечима, параметри у години $t+1$ могу се израчунати коришћењем старих и нових сирових микроподатака према односу између старих и нових шифара производа.

5.2.2.3. Производња едит параметара јединичних цијена у БиХ – будући развој

Статистичке институције БиХ израчунавају едит параметре јединичних цијена по методологији коју су предложили експерти ISTAT-а. Параметри се израчунавају на основу извозно/увозних микроподатака за 2005. и 2006. за сваки домен одређен за сваку комбинацију врсте тока спољнотрговинске трансакције и шифре производа⁶, са најмање 20 посматрања и постављањем константе $C=1$ у формули [2] (погледати Анекс б).

Према препорукама експерата ISTAT-а, статистичке институције БиХ треба да обрате пажњу на сљедеће:

- Код израчунавања едит параметара микроподатке треба третирати тако да се у обзир узму све промјене у CN-у;
- Исти тип домена треба да усвоје све три статистичке институције у БиХ. Приједлог експерата ISTAT-а је да се едит параметри израчунавају или на бази истог сета података (комплетан сет података БХАС-а) или на бази два подсета (ФЗС и РЗСРС) података. Ако узмемо у обзир да је удио података спољне трговине ФЗС-а око 70% у укупном извозу и увозу БиХ, ФЗС сматра да је за Федерацију БиХ прихватљиво да користи едит параметре које је израчунао БХАС (погледати Анекс б). РЗСРС планира да рачуна своје едит параметре коришћењем исте процедуре, али на бази подсета података РС-а;
- У случају јаке хетерогености између јединичних цијена унутар домена који је одређен врстом тока спољнотрговинске трансакције и шифром производа, едит параметре треба рачунати за поддомене са већим степеном хомогености одређене такође по трговцима или земљи партнеру (или другом значајном фактору за израчунавање варијабилитета јединичне цијене);
- Провјера података директно је повезана са расположивим идентификационим бројем пословног субјекта. Због недостатка идентификационих бројева пословних субјеката у царинској бази података, микроподатке треба упоредити са историјским подацима који се односе на исти домен (или поддомен) да би се урадила провјера података.
- Број сумњивих посматрања представља значајну мјеру рада службеника на мануелном прегледу. Ако константа C расте, смањује се и број одбијања, тако да је потребно изабрати такву вриједност константе C да би се одредили заиста „лоши“ записи у бази података. Како број сумњивих посматрања може бити висок, нагласак треба ставити на мануелни преглед само оних микроподатака са најјачим утицајем на коначне статистичке податке да би се смањило оптерећење статистичара.

⁶ Агенција за статистику БиХ (БХАС) израчунава едит параметре за било који домен одређен комбинацијом тока спољнотрговинске трансакције и десетоцифрене шифре ЦТ БиХ. С друге стране, ентитетски заводи (ФЗС и РЗСРС) израчунавају едит параметре за сваки домен одређен комбинацијом тока спољнотрговинске трансакције и осмоцифреном шифром CN-а. Боље је користити шифру роба на најдетаљнијем нивоу, па би стога статистичке институције у БиХ требале користити десетоцифрену шифру ЦТ БиХ.

Такође, недостатак идентификационих бројева пословних субјеката у царинској бази података, као и недостатак људских ресурса, онемогућава статистичким институцијама у БиХ да врше провјере вјеродостојности података на одговарајући начин. Ипак, статистичке институције у БиХ радиће провјере вјеродостојности података коришћењем историјских података из ранијих периода.

5.3. Третман дисконтинуитета података

Скоро неизбјежан проблем у компилацији статистичких података јесте и присуство дисконтинуитета прикупљених података. Овај проблем се јавља због методолошких промјена, промјена у класификацији или дефиницији агрегата.

Неки дисконтинуитети могу бити занемарљиви, бар они за главне агрегате; остали могу бити довољно велики да би били релевантни за интерпретацију података као временских серија. Иако са теоријске тачке гледишта може бити пожељно отклонити дисконтинуитете тако што ће се поново обрадити стари подаци или што ће се урадити процјена по текућим дефиницијама, ово често није могуће, бар не на детаљном нивоу. Међутим, чак и сама информација о присуству дисконтинуитета треба да буде упозорење за кориснике.

5.4. Конверзија валуте

Вриједности података о извозу и увозу у базама података УИНО изражавају се у националној валути, тј. конвертибилној марки (КМ). Вриједности изражене у другим валутама конвертују се у конвертибилне марке по текућем дневном курсу који важи на дан царинења робе, а који одређује Централна банка БиХ. Ова конверзија ради се аутоматски путем царинског софтвера ASYCUDA.

Статистичке институције у БиХ врше конверзију из националне валуте у амерички долар (USD) коришћењем мјесечних просјека дневних курсних стопа. Постоји и потреба за конверзијом вриједности изражене у националној валути у евро (примјеном фиксног курса између националне валуте и Евра – 1Евро = 1,95583 КМ, који је успоставила Централна банка БиХ) ради публиковања података, као и поређења спољнотрговинских података БиХ и спољнотрговинских података земаља чланица Европске уније.

5.5. Анализа података

Један од најзначајнијих дијелова анализе података јесте употреба индекса у циљу добијања података у сталним цијенама.

5.5.1. Мирор анализа

Упоредивост спољнотрговинских података од суштинског је значаја за анализе трговинске политике и трговинске преговоре. Са теоријске тачке гледишта извоз

једне земље треба да буде увоз њеног трговинског партнера. У пракси се јављају неслагања. Мирор анализа се користи у циљу повећања квалитета информација о статистици спољне трговине идентификацијом могућих слабости националних система и/или метода и предлаже одговарајућа побољшања.

Могући разлози неслагања су:

- Временски помаци (различито вријеме евидентирања трансакције);
- Повјерљивост података;
- Курсне стопе;
- Врста трговинског система;
- Индиректна трговина;
- Трговина са малом вриједности и недостављање података;
- Погрешке приликом класификације роба;
- Конверзија паритета CIF у FOB.

Експерти ISTAT-а су урадили мирор анализу податка спољне трговине између БиХ и Италије. Они су за потребе анализе изабрали Поглавље 64 CN-а – „Обућа, одјећа и слично; дијелови тих производа“ за 2005. и 2006. годину, јер се то поглавље може сматрати најзначајнијим дијелом CN-а у смислу вриједности, када је у питању робна размјена БиХ и Италије.

Експерти ISTAT-а су утврдили да је одступање у робној размјени 2006. године, посматрајући укупне статистичке вриједности робне размјене БиХ и Италије, мало, док су асиметрије посматране на нивоу CN8 (осмоцифрене тарифне ознаке CN-а) веома високе. Експерти ISTAT-а су ступили у контакт са два главна пословна субјекта у Италији у смислу обима спољнотрговинских трансакција са БиХ (Поглавље 64 CN-а), како би провјерили разлоге одступања у подацима. Експерти ISTAT-а претпостављају да је узрок ових разлика погрешно класификовање производа приликом уноса у Јединствену царинску исправу односно кориштење неусклађених тарифних ознака (погледати Анекс 7). Анализа на детаљнијем нивоу би била боље провердена да су статистичке институције Бих имале идентификационе бројеве пословних субјеката.

5.5.2. Индекси јединичне вриједности и индекси обима

Подаци који се достављају Еуростату изражени су у текућим цијенама, а то су цијене које су биле релевантне у датом референтном периоду. За неке анализе боље је користити ове цијене. За проучавање кретања вриједности текућих цијена током времена корисно је конвертовати серије вриједности у индексни облик, што представља једноставну аритметичку операцију.

Међутим, кретање вриједности трговинских трансакција током времена одређено је како продатим количинама тако и промјенама у цијенама. За већи број анализа неопходно је направити разлику између ова два елемента, односно потребно је мјерити кретање обима трговине израженог у сталним цијенама неке претходне базне године. Према томе, пожељно је имати показатеље кретања цијена међународне трговине.

Индекси се могу рачунати као базни или ланчани. Ланчани индекси су погоднији за статистику спољне трговине из више разлога. Прво, пондери који се користе за израчунавање ланчаног индекса изводе се на бази најновијих информација о вриједностима и количинама којима се трговало, те због тога најбоље одражавају промјене токова свјетске трговине. Друга предност ланчаних индекса је у томе што су стабилнији у случају абнормалних догађаја као што је привремени нагли раст цијена производа. Ако се ово деси у базној години, то може искривити пондере базних индекса све док се не изврши поновно прерачунавање базе. Треће, с обзиром да се CN мјења сваке године (прегуписање тарифних ознака), оријентација на промјене година на годину пружа бољи квалитет поређења података.

Статистичке институције Босне и Херцеговине до сада нису израчунавале индексе физичког обима извоза и увоза. Индексе јединичних вриједности и физичког обима намјеравамо израчунавати уз помоћ ISTAT-ових експерата. Еуростат, а такође и ISTAT-ови експерти препоручују израчунавање ланчаних индекса према Фишеровој формули. То значи да је потребно ревидирати базну годину сваке године (индекси за 2006. годину треба да као базу имају 2005. годину, индекси за 2007. годину да као базу имају 2006. годину итд.). Тренутно се као референтна година за индексе јединичне вриједности и индексе физичког обима узима 2005. година (тј. 2005=100). Према томе, сваки индекс треба бити изражен у односу на 2005. годину, тако да се изврши ланчано повезивање свих веза уназад до 2005. године.

Статистичке институције БиХ намјеравају користити Фишерову формулу за израчунавање индекса јединичних вриједности (геометријски просјек Ласпејресовог индекса и Пашеовог индекса), тј. користеће конвенционалне индекс формуле за израчунавање веза између година, мјесеци и просјека претходне године. Формуле су:

Веза за јединичну вриједност (Ласпејресова формула):

$$(1) \frac{\sum_{i=1}^n V(y-1, i) \frac{u(y, m, i)}{U(y-1, i)}}{\sum_{i=1}^n V(y-1, i)}$$

Веза за јединичну вриједност (Пашеова формула):

$$(2) \frac{\sum_{i=1}^n v(y, m, i)}{\sum_{i=1}^n v(y, m, i) \left/ \frac{u(y, m, i)}{U(y-1, i)} \right.}$$

Веза за вриједност:

$$(3) \quad \frac{\sum_{i=1}^n v(y, m, i)}{\sum_{i=1}^n V(y-1, i)}$$

Веза за количину (Ласпејрсова формула):

$$(4) \quad \frac{\text{Веза за вриједност (3)}}{\text{Пашеова веза за јединичну вриједност (2)}}$$

Веза за количину (Пашеова формула):

$$(5) \quad \frac{\text{Веза за вриједност (3)}}{\text{Ласпејрсова веза за јединичну вриједност (1)}}$$

Веза према Фишеру:

$$(6) \quad \sqrt{(\text{Laspeyresveza}) \times (\text{Paascheveza})}$$

Гдје је:

$v(y, m, i)$ = вриједност производа **i** за мјесец **m** из године **y**

$$V(y-1, i) = \frac{1}{12} \sum_{m=1}^{12} v(y-1, m, i)$$

$u(y, m, i)$ = јединична вриједност производа **i** за мјесец **m** из године **y**

$U(y-1, i)$ = просјечна јединична вриједност производа **i** за годину **y-1**, израчуната као количник укупне вриједности и укупне количине

Да би се смањио тзв. ефекат „мијешања производа“, елементарне везе јединичних вриједности треба израчунавати на најнижем нивоу агрегације, тј. за сваку шифру CN-а, сваку земљу партнера и сваку спољнотрговинску трансакцију. За оне производе који, поред килограма, имају и допунску јединицу мјере за количину, при израчунавању јединичних вриједности треба бити коришћена та допунска јединица. Како информација о количинама није увијек поуздана, потребно је извршити одређене контроле ради откривања евентуалних *outlajera*. Могуће је да се у израчунавање укључе само они рекорди који су прошли провјере тачности.

Према препоруци ISTAT-ових експерата, израчунати едит параметри јединичних цијена (погледати 5.2.2.3) могу се користити за израчунавање индекса јединичних вриједности с циљем искључивања евентуалних аутлајера.

За производе који имају допунску јединицу мјере за количину код провјере тачности ради искључивања аутлајера при израчунавању индекса треба користити ту допунску јединицу према дефиницији јединичне цијене (тј. UP_i треба да буде однос вриједност/допунска јединица).

Коначно, да би се задржала контрола досљедности временских серија, приликом агрегације просјечних вриједности потребно је урадити неку врсту подешавања. Еуростат поставља ранг [0.5,2] као прихватљив омјер за обраду, са изузимањем енергетских производа, за које се узима у обзир шири ранг [0.25,4].

5.6. Регионално агрегирање

Расположиви подаци о статистици спољне трговине дају детаљан увид у токове спољнотрговинских трансакција који излазе из БиХ и које улазе у БиХ за шифре CN-а и земље партнере које нису повјерљиве (погледати 2.14.). Да би корисници добили расположиве детаљне податке, морају доставити захтјев.

Такође, агрегације по географским и економским зонама дате у публикацијама статистичких институција БиХ, у складу су са Еуростатовом дефиницијом географских и економских зона.

БХАС користи Геономенклатуру 2007 од јуна 2008.

5.6.1. Географске зоне

Примјери географских зона су:

- Сјеверна Америка;
- Блиски и Средњи исток;
- Океанија и Поларне регије.

Географске зоне обухватају цијели свијет без преклапања. Дате су детаљно у Анексу 8.

5.6.2. Економске зоне

Поред чистих географских зона већи број земаља груписан је и по неким општим економским карактеристикама. Примјери економских зона су:

- ЕУ27 (земље чланице Европске уније);
- Евро-зона (земље чланице Европске уније које су усвојиле евро као валуту);
- ЕФТА (Европска асоцијација слободне трговине);

- ОПЕС (Организација земаља извозница нафте);
- НАФТА (Сјеверноамерички споразум о слободној трговини).

Тренутно дефинисане економске зоне не обухватају цијели свијет, тако да постоји одређена врста преклапања између зона. Садашња листа економских зона дата је детаљно у Анексу 9.

6. ДИСЕМИНАЦИЈА

6.1. Корисници података

Еуростат је одговоран за дисеминацију статистике спољне трговине ЕУ и евро зоне. Еуростат је свјестан великог броја корисника и њихових различитих интереса, који се могу задовољити било директно, путем публикација и приступом базама података, или индиректно, путем саопштења којима се дисеминирају најзначајнији индикатори широј јавности. Еуростат је осмислио систем дисеминације који задовољава највећи дио потреба, с тим што и усмјерава кориснике на одговарајуће изворе података и даје им потребне информације за разумијевање и интерпретацију података.

Генерално говорећи, најзначајнији корисници су владе земаља и други званични корисници статистике међународне трговине, као и приватни пословни субјекти.

Карактеристичне употребе су:

На нивоу макроподатака

- Планирање и стратешки развој
- Мониторинг учинка економије
- Поређење учинка у односу на учинак других земаља у регији и унутар Европе

На нивоу микроподатака

- Контрола увоза лијекова и дрога
- Тражење могућности за домаћу производњу која би замијенила увоз (нпр. пољопривредни производи)
- Тражење могућих извозних прилика

Регионални/Ентитетски подаци

- За потребе планирања

6.2. Публикације Еуростата

Еуростат има разноврсне начине дисеминације података: PDF формати и штампане публикације, онлајн приступ агрегираним и детаљним подацима, DVD-ROM-ови.

Публикације онлајн

Публикације о статистици спољне трговине у PDF формату дисеминирају се бесплатно широј јавности са web старнице Еуростата (www.europa.eu.int/comm/eurostat тема „Спољна трговина“).

Први резултати (укључујући процјене података) о евро-зони, трговинским билансима ЕУ публикују се онлајн 50 дана након референтног мјесеца у **Саопштењу о евроиндикаторима** спољне трговине.

Мјесечни билтен о интра и екстра-ЕУ трговини допуњава **Статистички годишњак** (погледати испод) са краткорочним подацима, тј. садржи трговинске токове подијелене према главним групама производа по SITC-у, између ЕУ и главних трговинских партнера.

Статистички годишњак о интра и екстра-ЕУ трговини описује дугорочне трендове од 1958. године у трговинском промету ЕУ и њених земаља чланица. Статистички годишњак нарочито даје промјене у структури трговине између ЕУ и њених главних трговинских партнера.

Статистика у фокусу представља ажуриране сажетке главних резултата истраживања, студија и анализа.

Панорама трговине Европске уније даје опис карактеристика и кретања спољне трговине ЕУ у периоду од 1988. до 2001. године. Она истиче мјесто Европске уније на свјетском тржишту и анализира њене трговинске токове са главним трговинским партнерима, као и размјену роба. Панорама такође даје увид у трговину између земаља чланица Европске уније и еврозоне и између земаља ЕУ и земаља кандидата за Европску унију.

Онлајн подаци

Поред публикација које су већ поменуте, агрегирани и детаљни подаци могу се наћи и „даунлодовати“ са Еуростатове web странице, бесплатно. На располагању су главни статистички индикатори као што су вриједност робне размјене по земљи посматрања, трговински партнер и производ. Агрегирани подаци обухватају и краткорочне и дугорочне индикаторе.

Дисеминација краткорочних агрегираних индикатора врши се према високим нивоима Стандардне међународне трговинске класификације (SITC Рев. 4) и Међународне класификације по економској намјени производа (ВЕС), за следеће индикаторе:

- бруто вриједности трговине и сезонски подешене вриједности трговине (у милионима евра),
- индекси јединичних вриједности,
- бруто индекси обима и сезонски подешени индекси обима,
- стопе раста вриједности трговине и индекса.

Краткорочни индикатори се ажурирају мјесечно на датум објављивања саопштења.

Дисеминација дугорочних агрегираних индикатора врши се у складу са главним SITC групама за сљедеће индикаторе:

- вриједност трговине (у милијардама евра),
- учешће земаља чланица Европске уније у трговини ЕУ и свјетској трговини,
- учешће главних трговинских партнера у трговини ЕУ,
- индекси обима.

Дугорочни индикатори се ажурирају обично једном годишње, када су на располагању комплетни резултати за задњи референтни мјесец.

Дисеминација детаљних података врши се у складу са Хармонизованим системом (HS2, HS4 и HS6) и најдетаљнијим нивоом Комбиноване номенклатуре (CN8) за сљедеће индикаторе:

- вриједност трговине (у 1000 евра),
- количина трговине у 100 кг,
- количина трговине у допунским јединицама мјере (објављеним у Службеном листу Европске заједнице, који се односи на годишњу ревизију Комбиноване номенклатуре).

Детаљни подаци се ажурирају мјесечно на датум објављивања саопштења.

DVD-ROM

Корисници статистике спољне трговине могу наћи одређене податке које су доставиле земље чланице ЕУ на DVD-ROM-у који се припрема сваки мјесец. DVD-ROM садржи податке разврстане према Комбинованој номенклатури производа и интра- и екстра-ЕУ замљи партнеру. Такође садржи EUROPROMS базу података (подаци о производњи, спољној трговини и домаћој потрошњи више од 5000 производа). Мјесечни COMEXT DVD-ROM је допуњен са два друга DVD-ROM -а који се производе на годишњој основи. Сврха ова два DVD-ROM -а јесте да омогући екстракцију дужих временских серија. Поред статистичких података, DVD-ROM садржи и методолошке напомене.

COMEXT база података

COMEXT је Еуростатова референтна база података за спољну трговину. Ова база омогућава приступ и новим и историјским подацима из земаља чланица ЕУ, као и статистичким подацима значајног броја трећих земаља. Веза са COMEXT-ом званично је дозвољена интерним корисницима унутар Европске комисије и других европских институција или органа Европске заједнице. Приступ бази података имају и администрације земаља чланица Европске уније које припадају европском статистичком систему и администрације земаља кандидата за ЕУ које достављају статистичке податке Еуростату. Агрегирани и детаљни статистички подаци о спољној трговини који се дисеминирају преко Еуростатове web странице

компилирају се из COMEXT података у складу са мјесечном обрадом. Како је COMEXT база која се ажурира на дневној основи, подаци публиковани на web страници могу се разликовати од података који су похрањени у COMEXT бази у случају новијих ревизија. Додатне информације могу се добити из COMEXT базе података зависно од типа трговине (интра или екстра-ЕУ трговина) и токова спољнотрговинских трансакција (увоз или извоз). У ствари, дат је преглед према тарифним ознакама ТARIС-а (Интегрисане тарифе Европске заједнице) за увоз из трећих земаља. Када је у питању екстра-ЕУ увоз, корисници COMEXT базе података такође имају на располагању информације о царинским повластицама са јасно наведеном разликом између нормалних царина, царинских повластица, са суспензијом или тарифним квотама. Статистика транспорта на располагању је за интра и екстра-ЕУ трговину. Статистика даје податке о начину транспорта: транспорт морем, ваздушни транспорт, друмски, жељезнички и транспорт унутрашњим водама, властити погон или транспорт помоћу фиксне опреме. Дисеминација података је бесплатна када је у питању EASY COMEXT, тако да је приступ web страници дозвољен свима који желе да преузму податке. Са EASY COMEXT-ом подаци о начинима транспорта дисеминирају се само за екстра-ЕУ партнере.

6.3. Националне публикације

Мјесечно саопштење о статистици спољне трговине БиХ за претходни мјесец Агенција за статистику БиХ публикује између 15. и 20. наредног мјесеца.

Мјесечни извјештај даје сљедеће податке/табеле:

- Извоз и увоз БиХ по статистичким процедурама,
- Извоз и увоз БиХ по подручјима и одјељцима НАСЕ-а, Рев.1.1,
- Извоз и увоз БиХ по главним индустријским групацијама,
- Извоз и увоз БиХ по земљи намјене и поријекла,
- Извоз и увоз БиХ по главним трговинским партнерима, према секторима СИТС-а, Рев. 3,
- Извоз и увоз БиХ по секторима и одсјецима СИТС-а, Рев. 3,
- Извоз и увоз БиХ по одјељцима Хармонизованог система,
- Извоз и увоз БиХ по мјесецима.

Годишњи тематски билтен о статистици спољне трговине БиХ за претходну годину публикује се између јула и октобра наредне године. Он садржи исте податке/табеле као и мјесечни извјештај плус податке/табеле временских серија и графички приказ поменутих података. Он даје коначне податке за претходну годину.

Ове публикације (у електронском облику) могу се наћи на web страници БХАС-а www.bhas.ba. На располагању су и штампане верзије.

Мјесечно саопштење статистике спољне трговине за претходни мјесец Републички завод за статистику Републике Српске публикује на крају наредног мјесеца. **Годишњи статистички билтен о статистици спољне трговине** за претходну годину публикује се између јула и октобра наредне године. Публикације РЗСРС-а се налазе на веб страници www.rzs.rs.ba.

ФЗС је радио дисеминацију података статистике спољне трговине у мјесечном билтену **Мјесечни статистички преглед Федерације БиХ** (БХАС тренутно објављује сличне табеле) сваког 15. у текућем мјесецу за претходни мјесец.

ФЗС је престао са редовним мјесечним објављивањем података статистике спољне трговине од 1. јануара 2006. године, јер је БХАС преузео обавезу за обраду и дисеминацију статистике спољне трговине БиХ од 1. јануара 2005. године.

ФЗС је сматрао да даљња редовна дисеминација статистике спољне трговине Федерације БиХ није била прикладна из сљедећих разлога:

- Подаци УИНО нису дозвољавали транспарентно раздвајање спољнотрговинских трансакција по ентитетима БиХ. Такођер, адекватно раздвајање тих трансакција на кантоналном нивоу није било могуће;
- Тешкоће у погледу успостављања контаката с УИНО;
- Недостатак идентификационих бројева пословних субјеката од друге половине 2006. године онемогућио је успостављање контакта са извозницима и увозницима уколико је откривена грешка у подацима.
- Проблеми у ажурирању апликације (ЕХИМ) и недостатак људских ресурса за развој нове апликације;
- Немогућност поређења података између три статистичке институције прије службеног објављивања, да би се избјегло збуњивање корисника.

Према томе, тренутно ФЗС компилира статистику спољне трговине за Федерацију БиХ само на посебне захтјеве корисника података, као и за властите статистичке потребе.

Иако је ФЗС био у могућности да ради само неке провјере квалитета, задржано је публиковање података на годишњем нивоу у публикацији **Статистички годишњак**.

ФЗС очекује од БХАС-а да доставља контролисану царинску базу података, укључујући све провјере ваљаности и вјеродостојности, како би ФЗС и убудуће могао учествовати у производњи података за ниво Федерације БиХ.

Публикације које припрема ФЗС могу се наћи на веб страници www.fzs.ba, а могу се добити и у штампаном облику и на CD-у.

Статистичке институције БиХ публикују агрегиране податке (одјељци HS-а, области НАСЕ-а Рев.1.1, одсјеци SITC-а Рев.3, итд.). Подаци/публикације доступни су на веб страницама статистичких институција БиХ, а уколико су

корисницима потребни детаљни подаци потребно је да их директно контактирају. Статистичке институције ће у будућности ставити на web странице и неке детаљне податке у складу са планом дисеминације (по производима или најмање за ниво HS-а шест цифара за сваку партнер земљу и минимално према секторима SITC-а за сваку партнер земљу).

ЛИСТА АНЕКСА

АНЕКС 1

КОРЕЛАЦИОНА ТАБЕЛА ИЗМЕЂУ ЦАРИНСКИХ И СТАТИСТИЧКИХ ПРОЦЕДУРА

ШИФРА ЦАРИНСКЕ ПРОЦЕДУРЕ	ОПИС ЦАРИНСКЕ ПРОЦЕДУРЕ	ШИФРА СТАТИСТИЧКЕ ПРОЦЕДУРЕ	ОПИС СТАТИСТИЧКЕ ПРОЦЕДУРЕ
0200	Поступак унутрашње обраде (систем поврата даџбина) без претходног поступка	IM 6	Увоз на унутрашњу обраду, систем поврата
0202	Поступак унутрашње обраде (систем поврата даџбина) након поступка унутрашње обраде (систем поврата даџбина)	IM 0	Није укључено у систем специјалне трговине
0221	Поступак унутрашње обраде (систем поврата даџбина) након поступка спољне обраде	IM 6	Увоз на унутрашњу обраду, систем поврата
0246	Поступак унутрашње обраде (систем поврата даџбина) након поступка унутрашње обраде у царинском складишту (систем поврата даџбина)	IM 0	Није укључено у систем специјалне трговине
0247	Поступак унутрашње обраде (систем поврата даџбина) након поступка унутрашње обраде у слободној зони или слободном складишту (систем поврата даџбина)	IM 0	Није укључено у систем специјалне трговине
0251	Поступак унутрашње обраде (систем поврата даџбина) након поступка унутрашње обраде (систем обустављања плаћања)	IM 0	Није укључено у систем специјалне трговине
0253	Поступак унутрашње обраде (систем поврата даџбина) након поступка привременог увоза	IM 6	Увоз на унутрашњу обраду, систем поврата
0255	Поступак унутрашње обраде (систем поврата даџбина) након поступка унутрашње обраде у царинском складишту (систем обустављања плаћања)	IM 0	Није укључено у систем специјалне трговине
0256	Поступак унутрашње обраде (систем поврата даџбина) након поступка унутрашње обраде у слободној зони или слободном складишту (систем обустављања плаћања)	IM 0	Није укључено у систем специјалне трговине
0271	Поступак унутрашње обраде (систем поврата даџбина) након поступка царинског ускладиштења	IM 6	Увоз на унутрашњу обраду, систем поврата
0278	Поступак унутрашње обраде (систем поврата даџбина) након смјештаја у слободној зони или слободном складишту	IM 6	Увоз на унутрашњу обраду, систем поврата
0293	Поступак унутрашње обраде (систем поврата даџбина) након уништења под царинским надзором	IM 6	Увоз на унутрашњу обраду, систем поврата
1000	Трајни извоз робе без претходног поступка	EX 1	Редован извоз
1040	Трајни извоз робе стављене у слободан промет без ослобађања од даџбина	EX 1	Редован извоз
1042	Трајни извоз робе стављене у слободан промет уз ослобађање од даџбина	EX 1	Редован извоз

ШИФРА ЦАРИНСКЕ ПРОЦЕДУРЕ	ОПИС ЦАРИНСКЕ ПРОЦЕДУРЕ	ШИФРА СТАТИСТИЧКЕ ПРОЦЕДУРЕ	ОПИС СТАТИСТИЧКЕ ПРОЦЕДУРЕ
1078	Трајни извоз робе из слободне зоне или слободног складишта	EX 1	Редован извоз
1091	Трајни извоз робе након поступка обраде под царинском контролом	EX 1	Редован извоз
2100	Привремени извоз робе по поступку спољне обраде без претходног поступка	EX 3	Извоз на спољну обраду
2102	Привремени извоз робе по поступку спољне обраде након поступка унутрашње обраде (систем поврата даџбина)	EX 3	Извоз на спољну обраду
2146	Привремени извоз робе по поступку спољне обраде након поступка унутрашње обраде у царинском складишту (систем поврата даџбина)	EX 3	Извоз на спољну обраду
2147	Привремени извоз робе по поступку спољне обраде након поступка унутрашње обраде у слободној зони или слободном складишту (систем поврата даџбина)	EX 3	Извоз на спољну обраду
2151	Привремени извоз робе по поступку спољне обраде након поступка унутрашње обраде (систем обустављања плаћања)	EX 3	Извоз на спољну обраду
2155	Привремени извоз робе по поступку спољне обраде након поступка унутрашње обраде у царинском складишту (систем обустављања плаћања)	EX 3	Извоз на спољну обраду
2156	Привремени извоз робе по поступку спољне обраде након поступка унутрашње обраде у слободној зони или слободном складишту (систем обустављања плаћања)	EX 3	Извоз на спољну обраду
2178	Привремени извоз робе по поступку спољне обраде из слободне зоне или слободног складишта	EX 0	Није укључено у систем специјалне трговине
2300	Привремени извоз робе намјењене враћању у непромјењеном стању без претходног поступка	EX 0	Није укључено у систем специјалне трговине
2378	Привремени извоз робе намјењене враћању у непромјењеном стању из слободне зоне или слободног складишта	EX 0	Није укључено у систем специјалне трговине
3102	Поновни извоз робе након поступка унутрашње обраде (систем поврата даџбина)	EX 6	Извоз након унутрашње обраде, систем поврата
3146	Поновни извоз робе након поступка унутрашње обраде у царинском складишту (систем поврата даџбина)	EX 6	Извоз након унутрашње обраде, систем поврата
3147	Поновни извоз робе након поступка унутрашње обраде у слободној зони или слободном складишту (систем поврата даџбина)	EX 6	Извоз након унутрашње обраде, систем поврата

ШИФРА ЦАРИНСКЕ ПРОЦЕДУРЕ	ОПИС ЦАРИНСКЕ ПРОЦЕДУРЕ	ШИФРА СТАТИСТИЧКЕ ПРОЦЕДУРЕ	ОПИС СТАТИСТИЧКЕ ПРОЦЕДУРЕ
3151	Поновни извоз робе након поступка унутрашње обраде (систем обустављања плаћања)	EX 5	Извоз након унутрашње обраде, систем суспензије
3153	Поновни извоз робе након поступка привременог увоза	EX 0	Није укључено у систем специјалне трговине
3155	Поновни извоз робе након поступка унутрашње обраде у царинском складишту (систем обустављања плаћања)	EX 5	Извоз након унутрашње обраде, систем суспензије
3156	Поновни извоз робе након поступка унутрашње обраде у слободној зони или слободном складишту (систем обустављања плаћања)	EX 5	Извоз након унутрашње обраде, систем суспензије
3171	Поновни извоз робе након поступка царинског ускладиштења	EX 0	Није укључено у систем специјалне трговине
3178	Поновни извоз робе из слободне зоне	EX 0	Није укључено у систем специјалне трговине
3193	Поновни извоз робе након уништења под царинским надзором	EX 0	Није укључено у систем специјалне трговине
4000	Стављање у слободан промет робе која не подлијеже ослобађању од увозних дацбина без претходног поступка	IM 1	Редован увоз
4051	Стављање у слободан промет робе која не подлијеже ослобађању од увозних дацбина након поступка унутрашње обраде (систем обустављања плаћања)	IM 0	Није укључено у систем специјалне трговине
4053	Стављање у слободан промет робе која не подлијеже ослобађању од увозних дацбина након поступка привременог увоза	IM 1	Редован увоз
4055	Стављање у слободан промет робе која не подлијеже ослобађању од увозних дацбина након поступка унутрашње обраде у царинском складишту (систем обустављања плаћања)	IM 0	Није укључено у систем специјалне трговине
4056	Стављање у слободан промет робе која не подлијеже ослобађању од увозних дацбина након поступка унутрашње обраде у слободној зони или слободном складишту (систем обустављања плаћања)	IM 0	Није укључено у систем специјалне трговине
4071	Стављање у слободан промет робе која не подлијеже ослобађању од увозних дацбина након поступка царинског ускладиштења	IM 1	Редован увоз
4078	Стављање у слободан промет робе која не подлијеже ослобађању од увозних дацбина из слободне зоне или слободног складишта	IM 1	Редован увоз

ШИФРА ЦАРИНСКЕ ПРОЦЕДУРЕ	ОПИС ЦАРИНСКЕ ПРОЦЕДУРЕ	ШИФРА СТАТИСТИЧКЕ ПРОЦЕДУРЕ	ОПИС СТАТИСТИЧКЕ ПРОЦЕДУРЕ
4091	Стављање у слободан промет робе која не подлијеже ослобађању од увозних дацбина након поступка обраде под царинском контролом	IM 0	Није укључено у систем специјалне трговине
4093	Стављање у слободан промет робе која не подлијеже ослобађању од увозних дацбина након уништења под царинским надзором	IM 1	Редован увоз
4095	Стављање у слободан промет робе која не подлијеже ослобађању од увозних дацбина након испоруке робе на бродове и летјелице	IM 1	Редован увоз
4200	Стављање у слободан промет робе која подлијеже ослобађању од увозних дацбина без претходног поступка	IM 1	Редован увоз
4251	Стављање у слободан промет робе која подлијеже ослобађању од увозних дацбина након поступка унутрашње обраде (систем обустављања плаћања)	IM 0	Није укључено у систем специјалне трговине
4253	Стављање у слободан промет робе која подлијеже ослобађању од увозних дацбина након поступка привременог увоза	IM 1	Редован увоз
4255	Стављање у слободан промет робе која подлијеже ослобађању од увозних дацбина након поступка унутрашње обраде у царинском складишту (систем обустављања плаћања)	IM 0	Није укључено у систем специјалне трговине
4256	Стављање у слободан промет робе која подлијеже ослобађању од увозних дацбина након поступка унутрашње обраде у слободној зони или слободном складишту (систем обустављања плаћања)	IM 0	Није укључено у систем специјалне трговине
4271	Стављање у слободан промет робе која подлијеже ослобађању од увозних дацбина након поступка царинског ускладиштења	IM 1	Редован увоз
4278	Стављање у слободан промет робе која подлијеже ослобађању од дацбина из слободне зоне или слободног складишта	IM 1	Редован увоз
4280	Стављање у слободан промет робе која подлијеже ослобађању од увозних дацбина након унутрашњег транзита	IM 1	Редован увоз
4291	Стављање у слободан промет робе која подлијеже ослобађању од увозних дацбина након поступка обраде под царинском контролом	IM 0	Није укључено у систем специјалне трговине
4293	Стављање у слободан промет робе која подлијеже ослобађању од дацбина након уништења под царинским надзором	IM 1	Редован увоз
4600	Поступак унутрашње обраде у царинском складишту (систем поврата дацбина) без претходног поступка	IM 6	Увоз на унутрашњу обраду, систем поврата
4653	Поступак унутрашње обраде у царинском складишту (систем поврата дацбина) након поступка привременог увоза	IM 6	Увоз на унутрашњу обраду, систем поврата

ШИФРА ЦАРИНСКЕ ПРОЦЕДУРЕ	ОПИС ЦАРИНСКЕ ПРОЦЕДУРЕ	ШИФРА СТАТИСТИЧКЕ ПРОЦЕДУРЕ	ОПИС СТАТИСТИЧКЕ ПРОЦЕДУРЕ
4671	Поступак унутрашње обраде у царинском складишту (систем поврата даџбина) након поступка царинског ускладиштења	IM 6	Увоз на унутрашњу обраду, систем поврата
4678	Поступак унутрашње обраде у царинском складишту (систем поврата даџбина) након смјештаја у слободној зони или слободном складишту	IM 6	Увоз на унутрашњу обраду, систем поврата
4693	Поступак унутрашње обраде у царинском складишту (систем поврата даџбина) након уништења под царинским надзором	IM 6	Увоз на унутрашњу обраду, систем поврата
4700	Поступак унутрашње обраде у слободној зони или слободном складишту (систем поврата даџбина) без претходног поступка	IM 6	Увоз на унутрашњу обраду, систем поврата
4746	Поступак унутрашње обраде у слободној зони или слободном складишту (систем поврата даџбина) након поступка унутрашње обраде у царинском складишту (систем поврата даџбина)	IM 0	Није укључено у систем специјалне трговине
4747	Поступак унутрашње обраде у слободној зони или слободном складишту (систем поврата даџбина) након поступка унутрашње обраде у слободној зони или слободном складишту (систем поврата даџбина)	IM 0	Није укључено у систем специјалне трговине
4753	Поступак унутрашње обраде у слободној зони или слободном складишту (систем поврата даџбина) након поступка привременог увоза	IM 6	Увоз на унутрашњу обраду, систем поврата
4755	Поступак унутрашње обраде у слободној зони или слободном складишту (систем поврата даџбина) након поступка унутрашње обраде у царинском складишту (систем обустављања плаћања)	IM 0	Није укључено у систем специјалне трговине
4756	Поступак унутрашње обраде у слободној зони или слободном складишту (систем поврата даџбина) након поступка унутрашње обраде у слободној зони или слободном складишту (систем обустављања плаћања)	IM 0	Није укључено у систем специјалне трговине
4771	Поступак унутрашње обраде у слободној зони или слободном складишту (систем поврата даџбина) након поступка царинског ускладиштења	IM 6	Увоз на унутрашњу обраду, систем поврата
4778	Поступак унутрашње обраде у слободној зони или слободном складишту (систем поврата даџбина) након смјештаја у слободној зони или слободном складишту	IM 6	Увоз на унутрашњу обраду, систем поврата
4793	Поступак унутрашње обраде у слободној зони или слободном складишту (систем поврата даџбина) након уништења под царинским надзором	IM 6	Увоз на унутрашњу обраду, систем поврата

ШИФРА ЦАРИНСКЕ ПРОЦЕДУРЕ	ОПИС ЦАРИНСКЕ ПРОЦЕДУРЕ	ШИФРА СТАТИСТИЧКЕ ПРОЦЕДУРЕ	ОПИС СТАТИСТИЧКЕ ПРОЦЕДУРЕ
5100	Поступак унутрашње обраде (систем обустављања плаћања) без претходног поступка	IM 5	Увоз на унутрашњу обраду, систем поврата
5102	Поступак унутрашње обраде (систем обустављања плаћања) након поступка унутрашње обраде (систем поврата даџбина)	IM 0	Није укључено у систем специјалне трговине
5146	Поступак унутрашње обраде (систем обустављања плаћања) након поступка унутрашње обраде у царинском складишту (систем поврата даџбина)	IM 0	Није укључено у систем специјалне трговине
5147	Поступак унутрашње обраде (систем обустављања плаћања) након поступка унутрашње обраде у слободној зони или слободном складишту (систем поврата даџбина)	IM 0	Није укључено у систем специјалне трговине
5151	Поступак унутрашње обраде (систем обустављања плаћања) након поступка унутрашње обраде (систем обустављања плаћања)	IM 0	Није укључено у систем специјалне трговине
5153	Поступак унутрашње обраде (систем обустављања плаћања) након поступка привременог увоза)	IM 5	Увоз на унутрашњу обраду, систем суспензије
5157	Поступак унутрашње обраде (систем обустављања плаћања) преносом робе или производа под аранжманом унутрашње обраде (систем обустављања плаћања)	IM 0	Није укључено у систем специјалне трговине
5171	Поступак унутрашње обраде (систем обустављања плаћања) након поступка царинског ускладиштења	IM 5	Увоз на унутрашњу обраду, систем суспензије
5178	Поступак унутрашње обраде (систем обустављања плаћања) након смјештаја у слободној зони или слободном складишту	IM 5	Увоз на унутрашњу обраду, систем суспензије
5193	Поступак унутрашње обраде (систем обустављања плаћања) након уништења под царинским надзором	IM 5	Увоз на унутрашњу обраду, систем суспензије
5300	Поступак привременог увоза без претходног поступка	IM 0	Није укључено у систем специјалне трговине
5302	Поступак привременог увоза након поступка унутрашње обраде (систем поврата даџбина)	IM 0	Није укључено у систем специјалне трговине
5346	Поступак привременог увоза након поступка унутрашње обраде у царинском складишту (систем поврата даџбина)	IM 0	Није укључено у систем специјалне трговине
5347	Поступак привременог увоза након поступка унутрашње обраде у слободној зони или слободном складишту (систем поврата даџбина)	IM 0	Није укључено у систем специјалне трговине
5351	Поступак привременог увоза након поступка унутрашње обраде (систем обустављања плаћања)	IM 0	Није укључено у систем специјалне трговине

ШИФРА ЦАРИНСКЕ ПРОЦЕДУРЕ	ОПИС ЦАРИНСКЕ ПРОЦЕДУРЕ	ШИФРА СТАТИСТИЧКЕ ПРОЦЕДУРЕ	ОПИС СТАТИСТИЧКЕ ПРОЦЕДУРЕ
5353	Поступак привременог увоза након поступка привременог увоза	IM 0	Није укључено у систем специјалне трговине
5355	Поступак привременог увоза након поступка унутрашње обраде у царинском складишту (систем обустављања плаћања)	IM 0	Није укључено у систем специјалне трговине
5356	Поступак привременог увоза након поступка унутрашње обраде у слободној зони или слободном складишту (систем обустављања плаћања)	IM 0	Није укључено у систем специјалне трговине
5371	Поступак привременог увоза након поступка царинског ускладиштења	IM 0	Није укључено у систем специјалне трговине
5378	Привремени увоз робе из слободне зоне	IM 0	Није укључено у систем специјалне трговине
5393	Поступак привременог увоза након уништења под царинским надзором	IM 0	Није укључено у систем специјалне трговине
5500	Поступак унутрашње обраде у царинском складишту (систем обустављања плаћања) без претходног поступка	IM 5	Увоз на унутрашњу обраду, систем суспензије
5502	Поступак унутрашње обраде у царинском складишту (систем обустављања плата) након поступка унутрашње обраде (систем поврата даџбина)	IM 0	Није укључено у систем специјалне трговине
5546	Поступак унутрашње обраде у царинском складишту (систем обустављања плаћања) након поступка унутрашње обраде у царинском складишту (систем плаћања)	IM 0	Није укључено у систем специјалне трговине
5547	Поступак унутрашње обраде у царинском складишту (систем обустављања плаћања) након поступка унутрашње обраде у слободној зони или слободном складишту (систем поврата даџбина)	IM 0	Није укључено у систем специјалне трговине
5551	Поступак унутрашње обраде у царинском складишту (систем обустављања плаћања) након поступка унутрашње обраде (систем обустављања плаћања)	IM 0	Није укључено у систем специјалне трговине
5553	Поступак унутрашње обраде у царинском складишту (систем обустављања плаћања) након поступка привременог увоза	IM 5	Увоз на унутрашњу обраду, систем суспензије
5555	Поступак унутрашње обраде у царинском складишту (систем обустављања плаћања) након поступка унутрашње обраде у царинском складишту (систем обустављања плаћања)	IM 0	Није укључено у систем специјалне трговине
5556	Поступак унутрашње обраде у царинском складишту (систем обустављања плаћања) након поступка унутрашње обраде у слободној зони или слободном складишту (систем поврата даџбина)	IM 0	Није укључено у систем специјалне трговине

ШИФРА ЦАРИНСКЕ ПРОЦЕДУРЕ	ОПИС ЦАРИНСКЕ ПРОЦЕДУРЕ	ШИФРА СТАТИСТИЧКЕ ПРОЦЕДУРЕ	ОПИС СТАТИСТИЧКЕ ПРОЦЕДУРЕ
5557	Поступак унутрашње обраде у царинском складишту (систем обустављања плаћања) преносом робе или производа под аранжманом унутрашње обраде (систем обустављања плаћања)	IM 0	Није укључено у систем специјалне трговине
5571	Поступак унутрашње обраде у царинском складишту (систем обустављања плаћања) након поступка царинског ускладиштења	IM 5	Увоз на унутрашњу обраду, систем суспензије
5578	Поступак унутрашње обраде у царинском складишту (систем обустављања плаћања) након смјештаја у слободној зони или слободном складишту	IM 5	Увоз на унутрашњу обраду, систем суспензије
5593	Поступак унутрашње обраде у царинском складишту (систем обустављања плаћања) након уништења под царинском надзором	IM 5	Увоз на унутрашњу обраду, систем суспензије
5600	Поступак унутрашње обраде у слободној зони или слободном складишту (систем обустављања плаћања) без претходног поступка	IM 5	Увоз на унутрашњу обраду, систем суспензије
5602	Поступак унутрашње обраде у слободној зони или слободном складишту (систем обустављања плаћања) након поступка унутрашње обраде (систем поврата даџбина)	IM 0	Није укључено у систем специјалне трговине
5646	Поступак унутрашње обраде у слободној зони или слободном складишту (систем обустављања плаћања) након поступка унутрашње обраде у царинском складишту (систем поврата даџбина)	IM 0	Није укључено у систем специјалне трговине
5647	Поступак унутрашње обраде у слободној зони или слободном складишту (систем обустављања плаћања) након поступка унутрашње обраде у слободној зони или слободном складишту (систем поврата даџбина)	IM 0	Није укључено у систем специјалне трговине
5651	Поступак унутрашње обраде у слободној зони или слободном складишту (систем обустављања плаћања) након поступка унутрашње обраде (систем обустављања плаћања)	IM 0	Није укључено у систем специјалне трговине
5653	Поступак унутрашње обраде у слободној зони или слободном складишту (систем обустављања плаћања) након поступка привременог увоза	IM 5	Увоз на унутрашњу обраду, систем суспензије
5655	Поступак унутрашње обраде у слободној зони или слободном складишту (систем обустављања плаћања) након поступка унутрашње обраде у царинском складишту (систем обустављања плаћања)	IM 0	Није укључено у систем специјалне трговине
5656	Поступак унутрашње обраде у слободној зони или слободном складишту (систем обустављања плаћања) након поступка унутрашње обраде у слободној зони или слободном складишту (систем обустављања плаћања)	IM 0	Није укључено у систем специјалне трговине

ШИФРА ЦАРИНСКЕ ПРОЦЕДУРЕ	ОПИС ЦАРИНСКЕ ПРОЦЕДУРЕ	ШИФРА СТАТИСТИЧКЕ ПРОЦЕДУРЕ	ОПИС СТАТИСТИЧКЕ ПРОЦЕДУРЕ
5657	Поступак унутрашње обраде у слободној зони или слободном складишту (систем обустављања плаћања) преносом робе или производа под аранжманом унутрашње	IM 0	Није укључено у систем специјалне трговине
5671	Поступак унутрашње обраде у слободној зони или слободном складишту (систем обустављања плаћања) након поступка царинског ускладиштења	IM 5	Увоз на унутрашњу обраду, систем суспензије
5678	Поступак унутрашње обраде у слободној зони или слободном складишту (систем обустављања плаћања) након смјештаја у слободној зони или слободном складишту	IM 5	Увоз на унутрашњу обраду, систем суспензије
5693	Поступак унутрашње обраде у слободној зони или слободном складишту (систем обустављања плаћања) након уништења под царинским надзором	IM 5	Увоз на унутрашњу обраду, систем суспензије
5751	Пренос робе или производа под аранжманом унутрашње обраде (систем обустављања плаћања) након поступка унутрашње обраде (систем обустављања плаћања)	IM 0	Није укључено у систем специјалне трговине
5755	Пренос робе или производа под аранжманом унутрашње обраде (систем обустављања плаћања) након поступка унутрашње обраде у царинском складишту (систем обустављања плаћања)	IM 0	Није укључено у систем специјалне трговине
5756	Пренос робе или производа под аранжманом унутрашње обраде (систем обустављања плаћања) након поступка унутрашње обраде у слободној зони или слободном складишту (систем обустављања плаћања)	IM 0	Није укључено у систем специјалне трговине
6110	Поновни увоз трајно извезене робе и стављање у слободан промет без ослобађања од плаћања увозних даџбина	IM 1	Редован увоз
6121	Поновни увоз и стављање у слободан промет без ослобађања од плаћања увозних даџбина након поступка спољне обраде	IM 3	Увоз након спољне обраде
6123	Поновни увоз привремено извезене робе што се враћа у непромијењеном стању и стављање у слободан промет без ослобађања од плаћања увозних даџбина	IM 0	Није укључено у систем специјалне трговине
6171	Поновни увоз и стављање у слободан промет робе без ослобађања од плаћања увозних даџбина из царинског складишта	IM 3	Увоз након спољне обраде
6178	Поновни увоз и стављање у слободан промет робе без ослобађања од плаћања увозних даџбина из слободне зоне или слободног складишта	IM 3	Увоз након спољне обраде
6195	Поновни увоз и стављање у слободан промет без ослобађања од плаћања увозних даџбина робе којима су биле снабђевене залихе на бродовима и авионима	IM 1	Редован увоз

ШИФРА ЦАРИНСКЕ ПРОЦЕДУРЕ	ОПИС ЦАРИНСКЕ ПРОЦЕДУРЕ	ШИФРА СТАТИСТИЧКЕ ПРОЦЕДУРЕ	ОПИС СТАТИСТИЧКЕ ПРОЦЕДУРЕ
6196	Поновни увоз и стављање у слободан промет робе без ослобађања од плаћања увозних дацбина након продаје у бесцаринским продавницама на аеродромима	IM 1	Редован увоз
6310	Поновни увоз трајно извезене робе и стављање у слободан промет робе уз ослобађање од плаћања увозних дацбина	IM 1	Редован увоз
6321	Поновни увоз робе и стављање у слободан промет уз ослобађање од плаћања увозних дацбина након поступка спољне обраде	IM 3	Увоз након спољне обраде
6323	Поновни увоз привремено извезене робе што се враћа у непромјењеном стању и стављање у слободан промет уз ослобађање од плаћања увозних дацбина	IM 0	Није укључено у систем специјалне трговине
6371	Поновни увоз и стављање у слободан промет робе уз ослобађање од плаћања увозних дацбина из царинског складишта	IM 3	Увоз након спољне обраде
6378	Поновни увоз и стављање у слободан промет робе уз ослобађање од плаћања увозних дацбина из слободне зоне или слободног складишта	IM 3	Увоз након спољне обраде
6395	Поновни увоз и стављање у слободан промет уз ослобађање од плаћања увозних дацбина робе којима су биле снабђевене залихе на бродовима и авионима	IM 1	Редован увоз
6396	Поновни увоз и стављање у слободан промет робе уз ослобађање од плаћања увозних дацбина након продаје у бесцаринским продавницама на аеродромима	IM 1	Редован увоз
7100	Поступак царинског ускладиштења без претходног поступка	IM 0	Није укључено у систем специјалне трговине
7102	Поступак царинског ускладиштења након поступка унутрашње обраде (систем поврата дацбина)	IM 0	Није укључено у систем специјалне трговине
7110	Поступак царинског ускладиштења након трајног извоза робе	IM 0	Није укључено у систем специјалне трговине
7121	Поступак царинског ускладиштења након поступка спољне обраде	IM 0	Није укључено у систем специјалне трговине
7123	Поступак царинског ускладиштења након поступка привременог извоза робе што се враћа у непромјењеном стању	IM 0	Није укључено у систем специјалне трговине
7131	Поступак царинског ускладиштења након поновног извоза	IM 0	Није укључено у систем специјалне трговине
7146	Поступак царинског ускладиштења након поступка унутрашње обраде у царинском складишту (систем поврата дацбина)	IM 0	Није укључено у систем специјалне трговине
7147	Поступак царинског ускладиштења након поступка унутрашње обраде у слободној зони или слободном складишту (систем поврата дацбина)	IM 0	Није укључено у систем специјалне трговине

ШИФРА ЦАРИНСКЕ ПРОЦЕДУРЕ	ОПИС ЦАРИНСКЕ ПРОЦЕДУРЕ	ШИФРА СТАТИСТИЧКЕ ПРОЦЕДУРЕ	ОПИС СТАТИСТИЧКЕ ПРОЦЕДУРЕ
7151	Поступак царинског ускладиштења након поступка унутрашње обраде (систем обустављања плаћања)	IM 0	Није укључено у систем специјалне трговине
7153	Поступак царинског ускладиштења након поступка привременог увоза	IM 0	Није укључено у систем специјалне трговине
7155	Поступак царинског ускладиштења након поступка унутрашње обраде у царинском складишту (систем обустављања плаћања)	IM 0	Није укључено у систем специјалне трговине
7156	Поступак царинског ускладиштења након поступка унутрашње обраде у слободној зони или слободном складишту (систем обустављања плаћања)	IM 0	Није укључено у систем специјалне трговине
7171	Поступак царинског ускладиштења након поступка царинског ускладиштења	IM 0	Није укључено у систем специјалне трговине
7178	Поступак царинског ускладиштења након смјештаја у слободну зону или слободно складиште	IM 0	Није укључено у систем специјалне трговине
7191	Поступак царинског ускладиштења након поступка обраде под царинском контролом	IM 0	Није укључено у систем специјалне трговине
7193	Поступак царинског ускладиштења након уништења под царинским надзором	IM 0	Није укључено у систем специјалне трговине
7195	Поступак царинског ускладиштења након испоруке робе на бродове и летјелице	IM 0	Није укључено у систем специјалне трговине
7800	Стављање у слободну зону типа II или слободно складиште без претходног поступка	IM 0	Није укључено у систем специјалне трговине
7802	Стављање у слободну зону типа II или слободно складиште након унутрашње обраде (систем поврата даџбина)	IM 0	Није укључено у систем специјалне трговине
7810	Стављање у слободну зону типа II или слободно складиште након трајног извоза робе	IM 0	Није укључено у систем специјалне трговине
7821	Стављање у слободну зону типа II или слободно складиште након привременог извоза под поступком спољне обраде	IM 0	Није укључено у систем специјалне трговине
7823	Стављање у слободну зону типа II или слободно складиште након привременог извоза ради поврата у непромијењеном стању	IM 0	Није укључено у систем специјалне трговине
7831	Стављање у слободну зону типа II или слободно складиште након поновног извоза	IM 0	Није укључено у систем специјалне трговине
7846	Стављање у слободну зону типа II или слободно складиште након унутрашње обраде (систем поврата даџбина) у царинском складишту	IM 0	Није укључено у систем специјалне трговине

ШИФРА ЦАРИНСКЕ ПРОЦЕДУРЕ	ОПИС ЦАРИНСКЕ ПРОЦЕДУРЕ	ШИФРА СТАТИСТИЧКЕ ПРОЦЕДУРЕ	ОПИС СТАТИСТИЧКЕ ПРОЦЕДУРЕ
7847	Стављање у слободну зону типа II или слободно складиште након унутрашње обраде (систем поврата даџбина) у слободној зони или слободном складишту	IM 0	Није укључено у систем специјалне трговине
7851	Стављање у слободну зону типа II или слободно складиште након унутрашње обраде (систем обустављања плаћања)	IM 0	Није укључено у систем специјалне трговине
7853	Стављање у слободну зону типа II или слободно складиште након поступка привременог увоза	IM 0	Није укључено у систем специјалне трговине
7855	Стављање у слободну зону типа II или слободно складиште након унутрашње обраде (систем обустављања плаћања) у царинском складишту	IM 0	Није укључено у систем специјалне трговине
7856	Стављање у слободну зону типа II или слободно складиште након унутрашње обраде (систем обустављања плаћања) у слободној зони или слободном складишту	IM 0	Није укључено у систем специјалне трговине
7871	Стављање у слободну зону типа II или слободно складиште након поступка царинског ускладиштења	IM 0	Није укључено у систем специјалне трговине
7878	Стављање у слободну зону типа II или слободно складиште након стављања у слободну зону или слободно складиште	IM 0	Није укључено у систем специјалне трговине
7891	Стављање у слободну зону типа II или слободно складиште након обраде под царинском контролом	IM 0	Није укључено у систем специјалне трговине
7893	Стављање у слободну зону типа II или слободно складиште након уништења под царинским надзором	IM 0	Није укључено у систем специјалне трговине
7895	Стављање у слободну зону типа II или слободно складиште након испоруке робе на бродове и летјелице	IM 0	Није укључено у систем специјалне трговине
9100	Поступак обраде под царинском контролом без претходног поступка	IM 1	Редован увоз
9102	Поступак обраде под царинском контролом након поступка унутрашње обраде (систем поврата даџбина)	IM 0	Није укључено у систем специјалне трговине
9146	Поступак обраде под царинском контролом након поступка унутрашње обраде у царинском складишту (систем поврата даџбина)	IM 0	Није укључено у систем специјалне трговине
9147	Поступак обраде под царинском контролом након поступка унутрашње обраде у слободној зони или слободном складишту (систем поврата даџбина)	IM 0	Није укључено у систем специјалне трговине
9151	Поступак обраде под царинском контролом након поступка унутрашње обраде (систем обустављања плаћања)	IM 0	Није укључено у систем специјалне трговине
9153	Поступак обраде под царинском контролом након поступка привременог увоза	IM 1	Редован увоз

ШИФРА ЦАРИНСКЕ ПРОЦЕДУРЕ	ОПИС ЦАРИНСКЕ ПРОЦЕДУРЕ	ШИФРА СТАТИСТИЧКЕ ПРОЦЕДУРЕ	ОПИС СТАТИСТИЧКЕ ПРОЦЕДУРЕ
9155	Поступак обраде под царинском контролом након поступка унутрашње обраде у царинском складишту (систем обустављања плаћања)	IM 0	Није укључено у систем специјалне трговине
9156	Поступак обраде под царинском контролом након поступка унутрашње обраде у слободној зони или слободном складишту (систем обустављања плаћања)	IM 0	Није укључено у систем специјалне трговине
9171	Поступак обраде под царинском контролом након поступка царинског ускладиштења	IM 1	Редован увоз
9178	Поступак обраде под царинском контролом након смјештаја робе у слободну зону или слободно складиште	IM 1	Редован увоз
9193	Поступак обраде под царинском контролом након уништења под царинском контролом	IM 1	Редован увоз
9300	Поступак уништења робе под царинским надзором без претходног поступка	IM 0	Није укључено у систем специјалне трговине
9302	Уништавање робе под царинском контролом након поступка унутрашње обраде (систем поврата даџбина)	IM 0	Није укључено у систем специјалне трговине
9346	Уништавање робе под царинском контролом након поступка унутрашње обраде у царинском складишту (систем поврата даџбина)	IM 0	Није укључено у систем специјалне трговине
9347	Уништавање робе под царинском контролом након поступка унутрашње обраде у слободној зони или слободном складишту (систем поврата даџбина)	IM 0	Није укључено у систем специјалне трговине
9351	Уништавање робе под царинском контролом након поступка унутрашње обраде (систем обустављања плаћања)	IM 0	Није укључено у систем специјалне трговине
9353	Уништавање робе под царинском контролом након поступка привременог увоза	IM 0	Није укључено у систем специјалне трговине
9355	Уништавање робе под царинском контролом након поступка унутрашње обраде робе у царинском складишту (систем обустављања плаћања)	IM 0	Није укључено у систем специјалне трговине
9356	Уништавање робе под царинском контролом након поступка унутрашње обраде робе у слободној зони или слободном складишту (систем обустављања плаћања)	IM 0	Није укључено у систем специјалне трговине
9371	Уништавање робе под царинском контролом након поступка царинског ускладиштења	IM 0	Није укључено у систем специјалне трговине
9378	Уништавање робе под царинском контролом смјештене у слободној зони или слободном складишту	IM 0	Није укључено у систем специјалне трговине
9391	Уништавање робе под царинском контролом након поступка обраде под царинском контролом	IM 0	Није укључено у систем специјалне трговине

ШИФРА ЦАРИНСКЕ ПРОЦЕДУРЕ	ОПИС ЦАРИНСКЕ ПРОЦЕДУРЕ	ШИФРА СТАТИСТИЧКЕ ПРОЦЕДУРЕ	ОПИС СТАТИСТИЧКЕ ПРОЦЕДУРЕ
9500	Снабдијевање залиха на бродовима и авионима без претходног поступка	EX 1	Редован извоз
9502	Снабдијевање залиха на бродовима и авионима након поступка унутрашње обраде (систем поврата даџбина)	EX 1	Редован извоз
9546	Снабдијевање залиха на бродовима и авионима након поступка унутрашње обраде у царинском складишту (систем поврата даџбина)	EX 1	Редован извоз
9547	Снабдијевање залиха на бродовима и авионима након поступка унутрашње обраде у слободној зони или слободном складишту (систем поврата даџбина)	EX 1	Редован извоз
9551	Снабдијевање залиха на бродовима и авионима након поступка унутрашње обраде (систем обустављања плаћања)	EX 1	Редован извоз
9553	Снабдијевање залиха на бродовима и авионима након поступка привременог увоза	EX 0	Није укључено у систем специјалне трговине
9555	Снабдијевање залиха на бродовима и авионима након поступка унутрашње обраде у царинском складишту (систем обустављања плаћања)	EX 1	Редован извоз
9556	Снабдијевање залиха на бродовима и авионима након поступка унутрашње обраде у слободној зони или слободном складишту (систем обустављања плаћања)	EX 1	Редован извоз
9571	Снабдијевање залиха на бродовима и авионима након поступка царинског ускладиштења	EX 0	Није укључено у систем специјалне трговине
9578	Снабдијевање залиха на бродовима и авионима робом смјештеном у слободној зони или слободном складишту	EX 0	Није укључено у систем специјалне трговине
9600	Продаја робе у бесцаринским продавницама на аеродромима без претходног поступка	EX 1	Редован извоз
9602	Продаја робе у бесцаринским продавницама на аеродромима након поступка унутрашње обраде (систем поврата даџбина)	EX 1	Редован извоз
9646	Продаја робе у бесцаринским продавницама на аеродромима након поступка унутрашње обраде у царинском складишту (систем поврата даџбина)	EX 1	Редован извоз
9647	Продаја робе у бесцаринским продавницама на аеродромима након поступка унутрашње обраде у слободној зони или слободном складишту	EX 1	Редован извоз
9651	Продаја робе у бесцаринским продавницама на аеродромима након поступка унутрашње обраде (систем обустављања плаћања)	EX 1	Редован извоз
9653	Продаја робе у бесцаринским продавницама на аеродромима након поступка привременог увоза	EX 0	Није укључено у систем специјалне трговине

ШИФРА ЦАРИНСКЕ ПРОЦЕДУРЕ	ОПИС ЦАРИНСКЕ ПРОЦЕДУРЕ	ШИФРА СТАТИСТИЧКЕ ПРОЦЕДУРЕ	ОПИС СТАТИСТИЧКЕ ПРОЦЕДУРЕ
9655	Продаја робе у бесцаринским продавницама на аеродромима након поступка унутрашње обраде у царинском складишту (систем обустављања плаћања)	EX 1	Редован извоз
9656	Продаја робе у бесцаринским продавницама на аеродромима након поступка унутрашње обраде у слободној зони или слободном складишту	EX 1	Редован извоз
9671	Продаја робе у бесцаринским продавницама на аеродромима након поступка царинског ускладиштења	EX 0	Није укључено у систем специјалне трговине
9678	Продаја робе у бесцаринским продавницама на аеродромима смјештене у слободној зони или слободном складишту	EX 0	Није укључено у систем специјалне трговине

АНЕКС 2

ПРИМЈЕРАК ЈЕДИНСТВЕНЕ ЦАРИНСКЕ ИСПРАВЕ

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА

1 6
ПРИМЈЕРАК ЗА УРЕД ОТПРЕМЕ/ИЗВОЗА
ПРИМЈЕРАК ЗА ОДРЕДИШНИ УРЕД

1. ПРИЈАВА

2. Пошиљалац/Извозник И.Б.		3. Обрасци		4. Товарне листе	
8. Прималац И.Б.		9. Особа одговорна за финансијско поравнање			
14. Декларант/Заступник И.Б.		10. Земља првог одре/зад. пошиљке		11. Зем. трговине /произв.	12. Подаци о вриједности
18. Идентитет и националност превозног средства у одласку/доласку		19. Кон.	20. Услови испоруке		
21. Идентитет и националност активног превозног средства које прелази границу		22. Валута и укупан фактурисани износ		23. Курс валуте	24. Врста трансакције
25. Начин превоза на граници	26. Начин превоза у унутрашњости	27. Мјесто утовара/истовара		28. Финансијски и банкарски подаци	
29. Излазни/улазни уред		30. Мјесто робе			

31. Паковање и опис робе		32. Наим. бр.	33. Шифра робе			
44. Додатне информације приложене исправе, увјерења и одобрења		34. Шифра з. поријекла а) б)	35. Бруто маса (kg)		36. Повластице	
		37. ПОСТУПАК	38. Нето маса (kg)		39. Квота	
		40. Збирна пријава/претходни документ				
		41. Допунске јединице		42. Цијена наименовања	43. МВ Шифра	
		ДИ. Шифра	46. Прилагођавање			
		46. Статистичка вриједност				

47. Обрачун индиректних пореза	Врста	Основица	Стопа	Износ	НП	48. Одложено плаћање	49. Идентификација складишта
						Б. РАЧУНОВОДСТВЕНИ ПОДАЦИ	
Укупно:							

50. Главни обвезник И.Б.		Потпис:		Ц. ПОЛАЗНИ УРЕД	
51. Намјеровани уред транзита		Заступљен од стране: Мјесто и датум:			
52. Гаранција		Шифра		53. Одредишни уред	

Д/Ј. КОНТРОЛА ПОЛАЗНОГ/ОДРЕДИШНОГ УРЕДА

Резултат:
Стављање пломбе: Број:
Идентитет:
Рок (датум):
Потпис:

Печат

54. Мјесто и датум:
Потпис и име декларанта/заступника:

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА

2 7
 ПРИМЈЕРАК ЗА СТАТИСТИКУ - УРЕД ОТПРЕМЕ/ИЗВОЗА
 ПРИМЈЕРАК ЗА СТАТИСТИКУ - ОДРЕДИШНИ УРЕД

1. ПРИЈАВА

2. Пошиљалац/Извозник И.Б.		3. Обрасци		4. Товарне листе	
8. Прималац И.Б.		5. Наимен.		6. Укупан бр. пакета	
14. Декларант/Заступник И.Б.		7. Референтни број		9. Особа одговорна за финансијско поравнање	
18. Идентитет и националност превозног средства у одласку/доласку		10. Земља првог одре/зад. пошиљке		11. Зем. трговине /произв.	
21. Идентитет и националност активног превозног средства које прелази границу		12. Подаци о вриједности		13. ЗПП	
25. Начин превоза на граници		14. Декларант/Заступник И.Б.		15. Земља отпреме/извоза	
26. Начин превоза у унутрашњости		15. Зем. отпреме/шиф. а) б)		17. Зем. одред/шиф. а) б)	
27. Мјесто утовара/истовара		16. Земља поријекла		17. Земља одредишта	
29. Излазни/улазни уред		18. Идентитет и националност превозног средства у одласку/доласку		19. Кон.	
30. Мјесто робе		20. Услови испоруке		22. Валута и укупан фактурисани износ	
31. Паковање и опис робе		21. Идентитет и националност активног превозног средства које прелази границу		23. Курс валуте	
32. Наим. бр.		22. Валута и укупан фактурисани износ		24. Врста трансакције	
33. Шифра робе		25. Начин превоза на граници		26. Начин превоза у унутрашњости	
34. Шифра з. поријекла а) б)		27. Мјесто утовара/истовара		28. Финансијски и банкарски подаци	
35. Бруто маса (kg)		29. Излазни/улазни уред		30. Мјесто робе	
36. Повластице		31. Паковање и опис робе		32. Наим. бр.	
37. ПОСТУПАК		33. Шифра робе		34. Шифра з. поријекла а) б)	
38. Нето маса (kg)		35. Бруто маса (kg)		36. Повластице	
39. Квота		37. ПОСТУПАК		38. Нето маса (kg)	
40. Збирна пријава/претходни документ		39. Квота		40. Збирна пријава/претходни документ	
41. Допунске јединице		40. Збирна пријава/претходни документ		41. Допунске јединице	
42. Цијена наименовања		41. Допунске јединице		42. Цијена наименовања	
43. МВ Шифра		42. Цијена наименовања		43. МВ Шифра	
44. Додатне информације приложене исправе, увјерења и одобрења		43. МВ Шифра		44. Додатне информације приложене исправе, увјерења и одобрења	
45. ДИ Шифра		44. Додатне информације приложене исправе, увјерења и одобрења		45. ДИ Шифра	
46. Прилагођавање		45. ДИ Шифра		46. Прилагођавање	
47. Обрачун индиректних пореза		46. Прилагођавање		47. Обрачун индиректних пореза	
48. Одложено плаћање		46. Прилагођавање		48. Одложено плаћање	
49. Идентификација складишта		48. Одложено плаћање		49. Идентификација складишта	
50. Главни обвезник И.Б.		49. Идентификација складишта		50. Главни обвезник И.Б.	
51. Намјеровани уред транзита		51. Намјеровани уред транзита		51. Намјеровани уред транзита	
52. Гаранција		52. Гаранција		52. Гаранција	
53. Одредишни уред		53. Одредишни уред		53. Одредишни уред	

Б. РАЧУНОВОДСТВЕНИ ПОДАЦИ

Врста	Основица	Стопа	Износ	НП
Укупно:				

50. Главни обвезник И.Б.		Потпис:		Ц. ПОЛАЗНИ УРЕД	
51. Намјеровани уред транзита		Заступљен од стране:			
		Мјесто и датум:			
52. Гаранција		Шифра		53. Одредишни уред	

Д/Ј. КОНТРОЛА ПОЛАЗНОГ/ОДРЕДИШНОГ УРЕДА		Печат		54. Мјесто и датум:	
Резултат:				Потпис и име декларанта/заступника:	
Стављање пломбе: Број:					
Идентитет:					
Рок (датум):					
Потпис:					

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА

3	8	1. ПРИЈАВА				
		2. Пошиљалац/Извозник И.Б.		3. Обрасци		
		8. Прималац И.Б.		4. Товарне листе		
		14. Декларант/Заступник И.Б.		5. Наимен.		6. Укупан бр. пакета
		18. Идентитет и националност превозног средства у одласку/доласку		7. Референтни број		9. Особа одговорна за финансијско поравнање
		21. Идентитет и националност активног превозног средства које прелази границу		10. Земља првог одре/зад. пошиљке	11. Зем. трговине /произв.	12. Подаци о вриједности
		25. Начин превоза на граници		15. Земља отпреме/извоза		13. ЗПП
		26. Начин превоза у унутрашњости		16. Земља поријекла		15. Зем. отпр./изв./шиф. а) б)
		27. Мјесто утовара/истовара		17. Земља одредишта		17. Зем. одред./шиф. а) б)
		29. Излазни/улазни уред		20. Услови испоруке		22. Валута и укупан фактурисани износ
3	8	31. Паковање и опис робе				
		32. Наим. бр.		33. Шифра робе		
		34. Шифра з. поријекла а) б)		35. Бруто маса (kg)		36. Повластице
		37. ПОСТУПАК		38. Нето маса (kg)		39. Квота
		40. Збирна пријава/претходни документ				
		41. Допунске јединице		42. Цијена наименовања		43. МВ Шифра
		44. Додатне информације приложене исправе, увјерења и одобрења		46. Прилагођавање		46. Статистичка вриједност
		47. Обрачун индиректних пореза		48. Одложено плаћање		49. Идентификација складишта
		Б. РАЧУНОВОДСТВЕНИ ПОДАЦИ				
		50. Главни обвезник И.Б.		Потпис:		
51. Намјеровани уред транзита		Ц. ПОЛАЗНИ УРЕД				
52. Гаранција		Шифра				
53. Одредишни уред		54. Мјесто и датум:				

Д/Ј. КОНТРОЛА ПОЛАЗНОГ/ОДРЕДИШНОГ УРЕДА

Резултат:

Стављање пломбе: Број:

Идентитет:

Рок (датум):

Потпис:

Печат

Потпис и име декларанта/заступника:

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА

1. ПРИЈАВА

4	5	2. Пошиљалац/Извозник И.Б.	3. Обрасци	4. Товарне листе	
		8. Прималац И.Б.	5. Наимен.	6. Укупан бр. пакета	
		14. Декларант/Заступник И.Б.	15. Земља отпреме/извоза		
		18. Идентитет и националност превозног средства у одласку	19. Кон.		
		21. Идентитет и националност активног превозног средства које прелази границу		17. Земља одредишта	
		25. Начин превоза на граници	27. Мјесто утовара		

4	5	31. Паковање и опис робе	32. Наим. бр.	33. Шифра робе
		44. Додатне информације приложене исправе, увјерења и одобрења	35. Бруто маса (kg)	
			38. Нето маса (kg)	
			40. Збирна пријава/претходни документ	
		ДИ. Шифра		

55. Претовар	Мјесто и земља	Мјесто и земља
	Идентитет и националност новог превозног средства	Идентитет и националност новог превозног средства
	Конте. (1) Идентитет новог контејнера	Конте. (1) Идентитет новог контејнера
(1) Уписати 1 за ДА или 0 за НЕ		(1) Уписати 1 за ДА или 0 за НЕ

Ф ОВЈЕРА НАДЛЕЖНИХ ОРГАНА	Нове пломбе: Број: Идентитет:	Нове пломбе: Број: Идентитет:
	Потпис Печат	Потпис Печат

51. Намјеравани уред транзита	50. Главни обвезник И.Б.	Потпис:	Ц. ПОЛАЗНИ УРЕД
	Заступљен од стране: Мјесто и датум:		
52. Гаранција			Шифра 53. Одредишни уред

Д/Ј. КОНТРОЛА ПОЛАЗНОГ/ОДРЕДИШНОГ УРЕДА		Печат	54. Мјесто и датум:
Резултат:			Потпис и име декларанта/заступника:
Стављање пломбе: Број:			
Идентитет:			
Рок (datum):			
Потпис:			

56. Остали случајеви током превоза
Детаљи и предузете мјере

Г. ОВЈЕРА ОД СТРАНЕ НАДЛЕЖНОГ ОРГАНА

Х. КОНТРОЛА НАКОН ЦАРИЊЕЊА (Када се овај примјерак користи за утврђивање БиХ статуса робе)

ЗАХТЈЕВ ЗА ПРОВЈЕРУ

Захтјева се провјера аутентичности овог документа и исправност података у њему

Мјесто и датум:

Потпис

Печат

РЕЗУЛТАТ ПРОВЈЕРЕ

Овај документ ⁽¹⁾

је овјерен од стране царинског уреда
и подаци садржани у њему су исправни

не испуњава захтјеве аутентичности и исправности (погледати напомене доле)

Мјесто и датум:

Потпис

Печат

Напомена

⁽¹⁾ Уписати Х гдје је то примјерено

И. КОНТРОЛА ОД СТРАНЕ ОДРЕДИШНОГ УРЕДА (ПРОВОЗ)

Датум доласка:

Преглед пломбе:

Напомене:

Примјерак 5 враћен

Дана

Након завођења под
Бр.

Потпис:

Печат

ПРЕВОЗ-ПОТВРДА (Попунити од стране дотичне особе прије подношења код царинског уреда)

Овим се потврђује да је документ издат од стране царинског уреда

Печат
одредишног уреда

однесен и да до сада нису утврђене било какве неправилности у вези са пошиљком на коју се документ односи.

Датум:

Потпис:

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА

2. Пошиљалац/Извозник 8. Прималац И.Б.

1. ПРИЈАВА

Ц

БИС

3. Обрасци

1 6

31. Паковање и опис робе	Ознаке и бројеви - Контејнер бр. - Број и врста					32. Наим. бр.	33. Шифра робе				
						34. Шифра з. поријекла		35. Бруто маса (kg)		36. Повластице	
						а) б)					
						37. ПОСТУПАК		38. Нето маса (kg)		39. Квота	
44. Додатне информације приложене исправе, увјерења и одобрења					40. Збирна пријава/претходни документ						
					41. Допунске јединице		42. Цијена наименовања		43. МВ Шифра		
					ДИ. Шифра					46. Прилагођавање	
					46. Статистичка вриједност						
31. Паковање и опис робе	Ознаке и бројеви - Контејнер бр. - Број и врста					32. Наим. бр.	33. Шифра робе				
						34. Шифра з. поријекла		35. Бруто маса (kg)		36. Повластице	
						а) б)					
						37. ПОСТУПАК		38. Нето маса (kg)		39. Квота	
44. Додатне информације приложене исправе, увјерења и одобрења					40. Збирна пријава/претходни документ						
					41. Допунске јединице		42. Цијена наименовања		43. МВ Шифра		
					ДИ. Шифра					46. Прилагођавање	
					46. Статистичка вриједност						
31. Паковање и опис робе	Ознаке и бројеви - Контејнер бр. - Број и врста					32. Наим. бр.	33. Шифра робе				
						34. Шифра з. поријекла		35. Бруто маса (kg)		36. Повластице	
						а) б)					
						37. ПОСТУПАК		38. Нето маса (kg)		39. Квота	
44. Додатне информације приложене исправе, увјерења и одобрења					40. Збирна пријава/претходни документ						
					41. Допунске јединице		42. Цијена наименовања		43. МВ Шифра		
					ДИ. Шифра					46. Прилагођавање	
					46. Статистичка вриједност						

47. Обрачун индиректних пореза	Врста	Основица	Стопа	Износ	НП	Врста	Основица	Стопа	Износ	НП	
	Укупно за прво наименовање:					Укупно за друго наименовање:					
	Врста	Основица	Стопа	Износ	НП	Врста	Износ	НП	ЗБИР		
									1	ПРИМЈЕРАК ЗА УРЕД ОТПРЕМЕ/ИЗВОЗА	
								6	ПРИМЈЕРАК ЗА ОДРЕДИШНИ УРЕД		
Укупно за треће наименовање:					Укупно:					Ц. ПОЛАЗНИ УРЕД	

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА

2. Пошиљалац/Извозник 8. Прималац И.Б.



1. ПРИЈАВА

Ц

БИС

3. Обрасци

2 7

31. Паковање и опис робе	Ознаке и бројеви - Контејнер бр. - Број и врста	32. Наим. бр.	33. Шифра робе	34. Шифра з. поријекла	35. Бруто маса (kg)	36. Повластице
				а) б)		
44. Додатне информације приложене исправе, увјерења и одобрења				37. ПОСТУПАК	38. Нето маса (kg)	39. Квота
40. Збирна пријава/претходни документ				41. Допунске јединице		
				42. Цијена наименовања		43. МВ Шифра
				ДИ. Шифра 46. Прилагођавање		
				46. Статистичка вриједност		
31. Паковање и опис робе	Ознаке и бројеви - Контејнер бр. - Број и врста	32. Наим. бр.	33. Шифра робе	34. Шифра з. поријекла	35. Бруто маса (kg)	36. Повластице
				а) б)		
44. Додатне информације приложене исправе, увјерења и одобрења				37. ПОСТУПАК	38. Нето маса (kg)	39. Квота
40. Збирна пријава/претходни документ				41. Допунске јединице		
				42. Цијена наименовања		43. МВ Шифра
				ДИ. Шифра 46. Прилагођавање		
				46. Статистичка вриједност		
31. Паковање и опис робе	Ознаке и бројеви - Контејнер бр. - Број и врста	32. Наим. бр.	33. Шифра робе	34. Шифра з. поријекла	35. Бруто маса (kg)	36. Повластице
				а) б)		
44. Додатне информације приложене исправе, увјерења и одобрења				37. ПОСТУПАК	38. Нето маса (kg)	39. Квота
40. Збирна пријава/претходни документ				41. Допунске јединице		
				42. Цијена наименовања		43. МВ Шифра
				ДИ. Шифра 46. Прилагођавање		
				46. Статистичка вриједност		

47. Обрачун индиректних пореза	Врста	Основица	Стопа	Износ	НП	Врста	Основица	Стопа	Износ	НП
Укупно за прво наименовање:					Укупно за друго наименовање:					
	Врста	Основица	Стопа	Износ	НП	Врста	Износ	НП	ЗБИР	
									2 ПРИМЈЕРАК ЗА СТАТИСТИКУ - УРЕД ОТПРЕМЕ/ИЗВОЗА	
									7 ПРИМЈЕРАК ЗА СТАТИСТИКУ - ОДРЕДИШНИ УРЕД	
Укупно за треће наименовање:					Укупно:					
					Ц. ПОЛАЗНИ УРЕД					

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА

2. Пошиљалац/Извозник 8. Примаоца И.Б.



1. ПРИЈАВА

Ц БИС

3. Обрасци

3 8

31. Паковање и опис робе	Ознаке и бројеви - Контејнер бр. - Број и врста	32. Наим. бр.	33. Шифра робе	34. Шифра з. поријекла	35. Бруто маса (kg)	36. Повластице
				а) б)		
44. Додатне информације приложене исправе, увјерења и одобрења				37. ПОСТУПАК	38. Нето маса (kg)	39. Квота
				40. Збирна пријава/претходни документ		
				41. Допунске јединице	42. Цијена наименовања	43. МВ Шифра
				ДИ. Шифра		46. Прилагођавање
				46. Статистичка вриједност		
31. Паковање и опис робе	Ознаке и бројеви - Контејнер бр. - Број и врста	32. Наим. бр.	33. Шифра робе	34. Шифра з. поријекла	35. Бруто маса (kg)	36. Повластице
				а) б)		
44. Додатне информације приложене исправе, увјерења и одобрења				37. ПОСТУПАК	38. Нето маса (kg)	39. Квота
				40. Збирна пријава/претходни документ		
				41. Допунске јединице	42. Цијена наименовања	43. МВ Шифра
				ДИ. Шифра		46. Прилагођавање
				46. Статистичка вриједност		
31. Паковање и опис робе	Ознаке и бројеви - Контејнер бр. - Број и врста	32. Наим. бр.	33. Шифра робе	34. Шифра з. поријекла	35. Бруто маса (kg)	36. Повластице
				а) б)		
44. Додатне информације приложене исправе, увјерења и одобрења				37. ПОСТУПАК	38. Нето маса (kg)	39. Квота
				40. Збирна пријава/претходни документ		
				41. Допунске јединице	42. Цијена наименовања	43. МВ Шифра
				ДИ. Шифра		46. Прилагођавање
				46. Статистичка вриједност		

47. Обрачун индиректних пореза	Врста	Основица	Стопа	Износ	НП	Врста	Основица	Стопа	Износ	НП	
Укупно за прво наименовање:					Укупно за друго наименовање:						
	Врста	Основица	Стопа	Износ	НП	Врста	Износ	НП	ЗБИР		
									3	ПРИМЈЕРАК ЗА ПОШИЉАОЦА/ИЗВОЗНИКА	
									8	ПРИМЈЕРАК ЗА ПРИМАОЦА	
Укупно за треће наименовање:					Укупно:					Ц. ПОЛАЗНИ УРЕД	

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА

2. Пошиљалац/Извозник И.Б.



1. ПРИЈАВА

Ц

БИС

3. Обрасци

4

5

31. Паковање и опис робе

Ознаке и бројеви - Контејнер бр. - Број и врста

32. Наим. бр.

33. Шифра робе

35. Бруто маса (kg)

38. Нето маса (kg)

40. Збирна пријава/претходни документ

44. Додатне информације приложене исправе, увјерења и одобрења

Д.И. Шифра

31. Паковање и опис робе

Ознаке и бројеви - Контејнер бр. - Број и врста

32. Наим. бр.

33. Шифра робе

35. Бруто маса (kg)

38. Нето маса (kg)

40. Збирна пријава/претходни документ

44. Додатне информације приложене исправе, увјерења и одобрења

Д.И. Шифра

31. Паковање и опис робе

Ознаке и бројеви - Контејнер бр. - Број и врста

32. Наим. бр.

33. Шифра робе

35. Бруто маса (kg)

38. Нето маса (kg)

40. Збирна пријава/претходни документ

44. Додатне информације приложене исправе, увјерења и одобрења

Д.И. Шифра

4

ПРИМЈЕРАК ЗА ОДРЕДИШНИ УРЕД

5

ПРИМЈЕРАК ЗА ПОВРАТ - ПОСТУПАК ПРОВОЗА

Ц. ПОЛАЗНИ УРЕД

АНЕКС 3

КОДЕКС/ПРАВИЛА РАДА ЕВРОПСКЕ СТАТИСТИКЕ

КОДЕКС/ПРАВИЛА РАДА ЕВРОПСКЕ СТАТИСТИКЕ

Усвојио Савјет статистичког програма 24. фебруара 2005. године

Преамбула

Дефиниције: У сврху овог документа

Европска статистика означава Статистику Европске заједнице као што је дефинисано Уредбом Савјета Европе (ЕС) бр. 322/97 од 17. фебруара 1997. године о статистици Европске заједнице, коју производе и дисеминирају државне статистичке власти и статистичке власти Европске заједнице (EUROSTAT) у складу са чланом 285(2) Уговора.

Статистичка власт/ауторитет означава, на државном нивоу, државну статистичку институцију (ДСИ) и остале статистичке органе који су задужени за производњу и дисеминацију европске статистике и на нивоу Европске заједнице - Еуростат.

Европски статистички систем, овдје као ESS, означава партнерство које укључује Еуростат, државне статистичке институције и остале државне статистичке органе одговорне, у свакој држави чланици Европске уније, за производњу и дисеминацију европске статистике.

У складу са Уговором којим је основана Европска заједница, а посебно са чланом 285(2), Уредбом Савјета Европе (ЕС) бр. 322/97 од 17. фебруара 1997. године која се односи на статистику Европске заједнице и у складу са Основним принципима званичне статистике коју је усвојила Статистичка комисија Уједињених нација 14. априла 1994. године, овај кодекс/правила има двојаку сврху да:

- повећа повјерење у независност, интегритет и поузданост и државних статистичких власти и Еуростата, као и у кредибилитет и квалитет статистике коју они производе и дисеминирају (*тј. спољашње фокусирање*);
- промовише примјену најбољих међународних статистичких принципа, метода и пракси од свих произвођача европске статистике да би се поправио квалитет (*тј. унутрашње фокусирање*).

Правила су намјењена да их имплементирају:

- *државна власт* (тј. владе, министарстава, комисија, савјети) - да им се дају смјернице којим ће се обезбиједити да су њихове статистичке услуге професионално организоване и помоћи да произведу вјеродостојну европску статистику на начин који гарантује независност, интегритет и поузданост;
- *статистички ауторитети и њихово особље* – да да оријентире статистичких принципа, вриједности и најбоља искуства која могу да им помогну у производњи и дисеминацији висококвалитетне и хармонизоване европске статистике.

Правила су намјењена за информацију:

- *корисницима* – да покажу да су европске и државне статистичке власти непристрасне и да је статистика коју производе и дисеминирају вриједна повјерења, објективна и поуздана;
- *даваоцима података* – да покажу да је повјерљивост информација које они дају заштићена и да им се неће постављати претјерани захтјеви.

Кодекс је базиран на 15 принципа. Владе и статистички ауторитети земаља Европске уније су се чврсто определијелили да се придржавају принципа који су дефинисани овим правилником као и да се периодично приказује њихова имплементација коришћењем *Показатеља/индикатора правилника* за сваки од 15 принципа, а који треба да се користе као смјернице.

Одбор статистичког програма који је основан Одлуком Савјета 89/382/ ЕЕС од 19. јуна 1989. године обављаће редовно међусобни мониторинг имплементације правила.

Институционално окружење

Институционални и организациони фактори имају значајан утицај на ефикасност и кредибилитет статистичких ауторитета који производе и дисеминирају европску статистику. Релевантна питања су професионална независност, мандат за прикупљање података, адекватност ресурса, опредјељеност за квалитет, статистичка повјерљивост, непристрасност и објективност.

Принцип 1: Професионална независност – *Професионална независност статистичких власти у односу на друге политике, регулаторна или административна одјељења и органе, као и у односу на оператере приватног сектора, обезбјеђује кредибилитет европској статистици.*

Индикатори

- Независност статистичког ауторитета/власти о политичким и другим спољним мијешањима у производњи и дисеминацији званичне статистике је спецификована законом.
- Највиши дужносник/директор статистичких ауторитета има довољно висок хијерархијски положај који му обезбјеђује приступ високим политичким властима и административним јавним органима. Он треба да буде највишег професионалног калибра.
- Директор статистичких институција и, када је то примјерено, руководиоци статистичких органа, одговорни су да обезбиједи европску статистику која је произведена и дисеминирана на независан начин.
- Директор статистичких власти и, када је то примјерено, руководиоци статистичких органа, једини имају улогу да одлучују о статистичким методама, стандардима и процедурама, као и о садржају и времену објављивања статистичких извјештаја/обавијести.
- Статистички програм рада објављује се, а периодичним извјештајима описује се напредак који је учињен.

- Статистичке обавијести/извјештаји јасно се разликују и објављени су одвојено од политичких изјава/становишта.
- Статистичке власти, када је то прикладно, јавно коментаришу статистичка питања укључујући критику и злоупотребу званичне статистике.

Принцип 2: Мандат за прикупљање података – *Статистичке власти морају да имају јасан правни мандат да прикупљају информације за европске статистичке сврхе. Администрација, предузећа и домаћинства, као и широка јавност, могу да буду присиљени законом да омогуће приступ или да дају податке за европске статистичке сврхе на захтјев статистичких власти.*

Индикатори

- Мандат за прикупљање информација у сврху производње и дисеминације званичне статистике је наведен законом.
- Статистичким ауторитетима је дозвољено, сходно државној легислативи, да користе административне евиденције у статистичке сврхе.
- На бази законских аката, статистичке власти могу да захтијевају да се дају одговори за статистичка истраживања.

Принцип 3: Адекватност ресурса – *извори који су на располагању статистичким властима морају да буду довољни да би одговорили захтјевима европске статистике.*

Индикатори

- Особље, финансијски и технолошки ресурси адекватни су и обимом и квалитетом, расположиви су и могу да одговоре тренутним потребама европске статистике.
- Обим, појединости и трошкови европске статистике сразмјерни су потребама.
- Постоје процедуре за процјену и правдање захтјева за новом европском статистиком усклађене са трошковима.
- Постоје процедуре за процјену сталне потребе за свом европском статистиком, да би се видјело да ли је могуће да се нека (статистика) укине или смањи да би се средства ослободила.

Принцип 4: Квалитетна опредјељеност – *све чланице ESS-а опредјељују се да раде и сарађују сходно принципима који су одређени у декларацији о квалитету Европског статистичког система.*

Индикатори

- Квалитет производа редовно се надгледа сходно компонентама квалитета ESS-а.
- Установљени су процеси за надгледање квалитета прикупљања, обраде и дисеминације статистике.
- Установљени су процеси за разматрање квалитета, што укључује и балансирања унутар квалитета, те процеси за планирање постојећих и ванредних истраживања.
- Постоји документација о (про)вођењу квалитета и стручни кадар је добро обучен. Смјернице су направљене у писменој форми и јавно публиковане.
- Постоји редован и систематичан преглед кључних статистичких резултата/исхода при чему се, када је то примјерено, користе и спољашњи експерти.

Принцип 5: Повјерљивост статистике – *Приватност даваоца података (домаћинства, предузећа, администрација и остали даваоци), повјерљивост/тајност информација које они дају и њихова употреба само у статистичке сврхе мора да буде апсолутно загарантована.*

Индикатори

- Статистичка повјерљивост је загарантована законом.
- Особље статистичких институција приликом постављења потписује законски акт о поштовању повјерљивости.
- У случају било какве намјерне повреде статистичке повјерљивости прописане су значајне казне.
- За заштиту статистичке повјерљивости у процесима производње и дисеминације обезбијеђене су инструкције и смјернице. Ове смјернице су детаљно написане и познате су јавности.
- За заштиту безбједности и интегритета статистичких база података постоје физичке и технолошке мјере.
- За спољашње кориснике који имају приступ статистичким микро подацима у сврху истраживања примјењује се строги протокол.

Принцип 6: Непристрасност и објективност – *Статистичке власти морају да произведу и дисеминирају европску статистику поштујући научну независност и то на објективан, стручан и транспарентан начин гдје су сви корисници третирани једнако.*

Индикатори

- Статистика се компилира на објективном, основама утврђеном статистичком разматрању.
- Одабир извора и статистичких техника врши се статистичким разматрањем.
- Откривене грешке у објављеној статистици исправљене су најбрже што је могуће и публиковане.
- Информације о методама и процедурама које су користиле статистичке власти су доступне јавности.
- Датум и вријеме статистичких извјештаја/објава унапријед су најављени.
- Сви корисници имају једнак приступ статистичким објављивањима, у исто вријеме, и било какав привилеговани ранији (пред)приступ било ком спољашњем кориснику је ограничен, контролисан и објављен јавно. Уколико дође до „цурења“ информација, аранжмани ранијих (пред)приступа ревидираће се да би се обезбиједила непристрасност.
- Статистичке објаве и изјаве које се раде на конференцијама за штампу су објективне и непристрасне.

Статистички процеси

Европски и други међународни стандарди, смјернице и добра пракса морају да буду у потпуности сагледани у процесима којима статистичке власти организују, прикупљају, обрађују и дисеминирају званичну статистику. Кредибилитет статистике повећава се добром репутацијом управљања и ефикасности. Важни су аспекти исправна методологија,

одговарајуће статистичке процедуре, непретјерано оптерећење даваоца података и ефикасно коришћење средстава.

Принцип 7: Исправна методологија – *добра методологија мора да подупре квалитетну статистику. Ово захтијева одговарајућа средства/алате, процедуре и стручност.*

Индикатори

- Цјелокупни методолошки оквир статистичких институција прати европске и друге међународне стандарде, смјернице и добре примјере праксе.
- Постоје процедуре које обезбјеђују да статистичке власти стално примјењују стандардне концепте, дефиниције и класификације.
- Бизнис регистри и оквир за попис становништва редовно се процјењују и прилагођавају уколико је то потребно да би се обезбједио високи квалитет.
- Постоји детаљна сагласност између државних класификација, секторских система и одговарајућих европских система.
- Ангажовани су школовани (дипломирани) кадрови из релевантних академских дисциплина.
- Особље похађа важне међународне обуке и конференције и повезано је са колегама статистичарима на међународном нивоу да би, учећи од најбољих, побољшали своју стручност.
- Организована је сарадња са научном заједницом због побољшања методологија, екстерна процјена квалитета и ефикасности метода које су имплементирани, те промовисање бољих средстава/алатки када је то изводљиво.

Принцип 8: Одговарајуће статистичке процедуре – *Одговарајуће статистичке процедуре, које се имплементирају од прикупљања података до валидације података, морају да подупиру квалитетну статистику.*

Индикатори

- Европска статистика је базирана на административним подацима, дефиниције и концепти коришћени за административне сврхе морају да буду добро усклађени са онима који се захтијевају за статистичке сврхе.
- У случају статистичких истраживања, упитници се систематично тестирају прије прикупљања података.
- Дизајн истраживања, одабир узорака и пондери узорака су добро постављени и редовно се надгледају, ревидирају или ажурирају по потреби.
- Рад на терену, унос података и шифрирање се рутински надгледају и ревидирају по потреби.
- Одговарајући компјутерски системи (за едитовање и импутацију) користе се, редовно се прегледају, ревидирају или ажурирају по потреби.
- Ревизије прате стандард, добро установљене и транспарентне процедуре.

Принцип 9: Непретјерано оптерећење на даваоце података – *Оптерећење испитаника/даваоца података треба да буде пропорционално потребама корисника и не би требало да буде претјерано за даваоце података. Статистичке власти прате оптерећење које имају даваоци података и временом постављају одговарајуће циљеве за његово смањење.*

Индикатори

- Обим и детаљност захтјева европске статистике ограничен је на оно што је неопходно.
- Оптерећење давања података је што је могуће више распоређено на широку популацију, и то помоћу одговарајућих техника узорка.
- Информације које се траже од пословних субјеката су, колико год је то могуће, већ доступне из њихових пословних извјештаја и електронских средства се користе, када год је то могуће, ради лакшег слања њихових одговора.
- Најпрецизније процјене и приближне вриједности прихватљиве су када тачни подаци нису лако доступни.
- Административни извори користе се кад год је могуће да се избјегне дуплирање захтјева за информацијама.
- Размјена података међу статистичким властима је уобичајена да би се избјегла вишеструка истраживања.

Принцип 10: Ефикасно коришћење средстава – *Ресурси морају да буду дјелотворно коришћени.*

Индикатори

- Интерним и независним спољним мјерама контроле надгледа се како статистичке власти користе средства.
- Рутинске операције (нпр. чување података, шифрирање, валидација) су аутоматизоване колико год је то могуће.
- Производни потенцијал информационе и комуникационе технологије је оптимизован за прикупљање, обраду и дисеминацију података.
- Чине се активни напори да се повећа статистички потенцијал административних извора да би се избјегла скупа директна истраживања.

Статистички исход/резултат

Постојећа статистика мора да одговори потребама корисника. Статистика је усклађена са европским стандардима квалитета и користи потребама европских институција, влада, истраживачких институција, привредним концернима и широкој јавности. Важна су питања до ког је нивоа статистика релевантна, тачна и поуздана, правремена, кохерентна, упоредива међу регијама и земљама и лако доступна корисницима.

Принцип 11: Релевантност – *Европска статистика мора да одговара потребама корисника.*

Индикатори

- Постоје процеси којима се консултују корисници, прате релевантност и практична корист постојеће статистике у одговору на њихове потребе, као и савјетовање везано за њихове хитне потребе и приоритете.
- Одговара на приоритетне потребе и оне утичу на програм рада.
- Периодично се врши истраживање о задовољству корисника.

Принцип 12: Тачност и поузданост – *Европска статистика мора тачно и поуздано да осликава стварност.*

Индикатори

- Извори података, средњорочни резултати и статистички исходи оцјењују се и вреднују.
- Узорковане и неузорковане грешке се мјере и системски документују сходно оквиру рада ESS-а за компоненте квалитета.
- Студије и анализе ревизија раде се рутински и користе интерно за статистичке процесе.

Принцип 13: Правовременост и прецизност – *Европска статистика мора да се дисеминира правовремено и прецизно.*

Индикатори

- Правовременост одговара највишим европским и међународним стандардима дисеминације.
- Одређује се уобичајено вријеме за слање европске статистике.
- Учесталост објављивања европске статистике узима у обзир захтјеве корисника колико год је то могуће.
- Било какво временско помјерање у дисеминацији (од уобичајеног) унапријед се објављује, објашњавају разлози и објављује ново вријеме.
- Када се сматра корисним, могу да се дисеминирају и прелиминарни резултати прихватљивог квалитета.

Принцип 14: Кохерентност/уједначеност и упоредивост – *Европска статистика треба да буде интерно конзистентна и упоредива међу регијама и земљама; треба да буде могуће да се комбинују и да могу заједнички да се користе одговарајући подаци из различитих извора.*

Индикатори

- Статистика је интерно кохерентна и конзистентна (нпр. води се рачуна о аритметичким и рачуноводственим детаљима).
- Статистика је кохерентна или сравњива у току одређеног временског периода.
- Статистика се прикупља на бази заједничких стандарда са уважавањем обима, дефиниција, јединица и класификација у различитим истраживањима и изворима.
- Статистика из различитих истраживања се упоређује и усаглашава.
- Упоредивост података међу државама је обезбијеђена кроз периодичну размјену између европског статистичког система и осталих статистичких система; спроводе се методолошке студије у уској сарадњи између земаља чланица и Eurostata.

Принцип 15: Доступност и јасноћа – *Европска статистика мора да се предочи у јасној и разумљивој форми, дисеминира на одговарајући и прихватљив начин, треба да буде расположива и доступна на непристрасним основама са одговарајућим објашњењима и смјерницама.*

Индикатори

- Статистика је представљена у форми која омогућава одговарајуће тумачење и разложно поређење.
- За дисеминацију се користе модерне информационе и комуникационе технологије а, када је то одговарајуће, и традиционална „папирна“ штампа.
- Анализе вршене према потребама клијената праве се када је то изводиво и јавно се објављују.
- Приступ микро подацима може да се омогући у сврху истраживања. Овакав приступ не подлијеже строгом протоколу.
- Метадата (подаци о подацима) објашњења се прилажу сходно стандардизованим системима.
- Корисници су обавијештени о методологијама које су коришћене у статистичким процесима и о квалитету резултата у односу на критеријуме квалитета ESS-а.

АНЕКС 4

**СТРУКТУРА ТАБЕЛА КОЈЕ СТАТИСТИЧКЕ
ИНСТИТУЦИЈЕ БиХ ДОБИЈАЈУ ОД УПРАВЕ ЗА
ИНДИРЕКТНО ОПОРЕЗИВАЊЕ БиХ**

SAD_GEN: Табела са генералним сегментом декларације.

Табела SAD_GEN садржи опште податке о декларацији као цјелини. Она не садржи податке о појединачним ставкама.

Р. бр.	Назив	Тип	Дужина	Опис
1.	key_year	datetime	-	Корисничка референтна година.
2.	key_cuo	char	5	Шифра царинског бироа. ЈЦИ поље А.
3.	key_dec	char	17	Шифра декларанта (до 17 карактера). Декларант је лице које прилаже декларацију. Ово поље се провјерава помоћу контролне табеле деклараната која је дио података главне табеле коју обично одржава особље Царинске управе. ЈЦИ поље 14.
4.	key_nber	char	13	Кориснички референтни број. Овај број користи се за чување (потпуно нумеричког) комерцијалног референтног броја за испоруку. Он се додјељује или аутоматски у Asycudi или је улазни податак од увозника, извозника или шпедитера. ЈЦИ поље 7.
5.	sad_flw	char	1	Маркер који означава ток декларације, тј. да ли се роба увози (1) или извози (0).
6.	sad_typ_dec	char	3	Први дио броја декларације. Ово поље означава тип коришћења декларације, нпр. Европска заједница користи ово да значи извоз унутар региона, ван региона или у друге регионе са којима постоје трговачки споразуми.
7.	sad_typ_proc	char	1	Други дио броја декларације. Ово поље означава тип царинске процедуре за коју се декларација прави. ЈЦИ поље 1.
8.	sad_typ_transit	char	5	Транзитна декларација. Ово поље користи се да значи да ли је докуменат транзитни докуменат. ЈЦИ поље 1.
9.	sad_exporter	char	17	Шифра извозника. Ово поље провјерава се помоћу контролне табеле компанија, која је дио података главне табеле коју обично одржава особље Царинске управе. ЈЦИ поље 2.
10.	sad_manif_nber	char	2	Референтни број за потврду. ЈЦИ поље А.
11.	sad_lst_nber	integer	-	Ово је број “Листи увожења” придружен декларацији. ЈЦИ поље 4.
12.	sad_reg_serial	char	1	Регистрациони серијски број. Ово је први карактер регистрационог броја и представља регистрационе серије с којима је декларација снимљена. ЈЦИ поље А.
13.	sad_reg_nber	integer	-	Регистрациони број (до осам карактера). Ово је број који се одређује за декларацију у вријеме регистрације. ЈЦИ поље А.
14.	sad_reg_date	date	-	Датум када је декларација “регистрована”, нпр. када је постала званичан докуменат снимљен на серверској машини. ЈЦИ поље А.

Р. бр.	Назив	Тип	Дужина	Опис
15.	sad_itm_total	smallint	-	Укупан број ставки придружен основном заглављу. ЈЦИ поље 5.
16.	sad_pack_total	integer	-	Укупан број пакета. ЈЦИ поље 6.
17.	sad_consignee	char	17	Шифра консигнатора. Ово поље провјерава се помоћу фирмине контролне табеле која је дио података главне табеле коју обично одржава особље Царинске управе. ЈЦИ поље 8.
18.	sad_financial	char	17	Лице одговорно за финансијско поравнање. ЈЦИ поље 9.
19.	sad_cty_1dlp	char	3	Ако је декларација увозна, ово поље означава земљу задње испоруке. Ако је декларација извозна, онда ово поље означава земље првог одредишта. У оба случаја провјерава се помоћу контролне табеле са шифрама држава.
20.	sad_tra_cty	char	3	Шифра државе која тргује, провјерава се помоћу контролне табеле са шифрама држава. ЈЦИ поље 11.
21.	sad_val_details	decimal	18.2	Детаљи вриједности. ЈЦИ поље 12.
22.	sad_cap_ref	char	5	Референтно поље “Опште пољопривредне политике”. Ово поље се неће користити у већини случајева. ЈЦИ поље 13.
23.	sad_cty_expcod	char	3	Шифра државе извозника провјерава се помоћу контролне табеле са шифрама држава. ЈЦИ поље 15.
24.	sad_cty_expreg	char	2	Шифра државне региона (општина, ...). Користи се да покаже из ког дијела државе се роба извози. Провјерава се помоћу контролне табеле са шифрама држава. ЈЦИ поље 15.
25.	sad_cty_destcod	char	3	Шифра државе крајњег одредишта, провјерава се помоћу контролне табеле са шифрама држава. Користи се само код извозних (транзитних) декларација. ЈЦИ поље 17.
26.	sad_cty_destreg	char	2	Шифра државног региона (општина, ...). Користи се да покаже у који дио државе се роба увози. Провјерава се помоћу контролне табеле са шифрама држава. ЈЦИ поље 17.
27.	sad_trsp_iddepar	char	27	Ознака средстава транспорта при слању робе. Ово је назив или ознака транспортних средстава помоћу којих је роба стигла до царинског бироа на увозу или извозу. Ово поље се не провјерава. ЈЦИ поље 18.
28.	sad_trsp_natdepar	char	3	Припадност држави средстава транспорта при поласку. Ово означава земљу којој припадају средства транспорта, помоћу којих је роба доспјела до тачке царинења. Генерално, то је шифра државе и провјерава се помоћу контролне табеле са шифрама држава. ЈЦИ поље 18.

Р. бр.	Назив	Тип	Дужина	Опис
29.	sad_ctnr_flag	char	1	Ово поље означава да ли се приликом транспорта робе користе контејнери. За робу у контејнерима користи се ознака 1, а за робу која није у контејнерима користи се ознака 0. ЈЦИ поље 19.
30.	sad_tod_cod	char	3	Шифра услова испоруке. Провјерава се помоћу контролне датотеке са подацима за услове испоруке. ЈЦИ поље 20.
31.	sad_tod_nam	char	28	Мјесто услова испоруке. ЈЦИ поље 20.
32.	sad_tod_sit	char	2	Шифра ситуације услова испоруке. ЈЦИ поље 20.
33.	sad_trsp_idbord	char	27	Ознака активних средстава транспорта у којима се очекује да роба уђе или изађе из земље. Ако је мјесто царињења нпр. унутар земље, ово мора да буде средство транспорта помоћу ког роба прелази државну границу. ЈЦИ поље 21.
34.	sad_trsp_natbord	char	3	Припадност држави активних средстава транспорта у којима се очекује да роба уђе или изађе из земље. Ако је мјесто царињења нпр. унутар земље, ово мора да буде припадност држави средстава транспорта помоћу којих је товар прешао државну границу. Ово поље се провјерава помоћу контролне табеле са шифрама држава. ЈЦИ поље 21.
35.	sad_cur_cod	char	3	Шифра валуте која се користи на фактури. Провјерава се помоћу контролне табеле са шифрама валута. ЈЦИ поље 22.
36.	sad_tot_invoiced	decimal	18.2	Укупан износ фактурисан за читаву декларацију (укључује све слиједеће ставке). Ово се чува у валути означеној у пољу sad_cur_cuo изнад. ЈЦИ поље 22.
37.	sad_tra_cod1	char	1	Прво од поља природе трансакције. ЈЦИ поље 24.
38.	sad_tra_cod2	char	1	Друго од поља природе трансакције. ЈЦИ поље 24.
39.	sad_mot_bord	char	2	Начин транспорта на граници. Провјерава се помоћу контролне табеле начина транспорта, шифре бироа и државе првог одредишта или задње испоруке.
40.	sad_mot_inland	char	2	Начин транспорта у унутрашњости. Провјерава се помоћу контролне табеле начина транспорта и шифре бироа. ЈЦИ поље 26.
41.	sad_lop_cod	char	5	Шифра мјеста утовара или истовара. Ово се комбинује са шифром државе у складу са мјестом. Комбинације ове двије шифре даје јединствени идентификатор за мјесто утовара или истовара. ЈЦИ поље 27.

Р. бр.	Назив	Тип	Дужина	Опис
42.	sad_top_cod	char	3	Шифра услова плаћања. Означава како је оригинално роба плаћена. Користи се за владине статистике и као средство мониторинга међународне размјене. Провјерава се помоћу главне контролне табеле. ЈЦИ поље 28.
43.	sad_cuo_bord	char	5	Шифра бироа излаза или улаза. Ово је шифра царинског бироа преко ког ће роба прећи границу. Ово се провјерава помоћу главне контролне табеле валидних царинских бироа.
44.	sad_loc_goods	char	17	Ово је шифра транзитних складишта и стаза (спајање два поља на интерфејсу), а користи се за лоцирање робе у царинским складиштима. ЈЦИ поље 30.
45.	sad_bnk_cod	char	17	Банкарска шифра увозника или извозника. Ово поље се комбинује са шифром филијале банке када се користи да се приступи финансијским детаљима увозника (извозника). Провјерава се помоћу главне контролне табеле. ЈЦИ поље 28.
46.	sad_bnk_bra	char	17	Шифра филијале банке за увозника или извозника. Комбинује се са банкарском шифром када се користи да се приступи финансијским детаљима увозника (извозника). Провјерава се помоћу главне контролне табеле. ЈЦИ поље 28.
47.	sad_bnk_fnber	char	17	Референтни број банковне датотеке – додатни финансијски подаци. ЈЦИ поље 28.
48.	sad_def_pay	char	17	Одгођено плаћање. Ако је увозник/извозник ауторизован за вођење кредита онда је овдје укључена одговарајућа шифра власника рачуна. ЈЦИ поље 48.
49.	sad_whs_cod	char	17	Ако се роба смјешта у складишта (за ре-експорт, каснију кућну употребу и сл.) овдје се води шифра складишта. ЈЦИ поље 49.
50.	sad_whs_time	smallint	-	Ово је вријеме под којим је роба овлашћена да остане под контролом одређене складишне процедуре. Прије истека овог временског лимита, роба би требала да буде премјештена на другу процедуру (нпр. Да буде примљена за кућну употребу, ре-експортирана, и сл.). ЈЦИ поље 49.
51.	sad_total_sdi	decimal	18.2	Укупан износ такси мануелно израчунат.
52.	sad_asmt_serial	char	1	Могу да постоје различите серије процијењених декларација. Ово поље/цифра представља средство идентификације серије којој одређена процијењена декларација припада. ЈЦИ поље Б.
53.	sad_asmt_nber	integer	-	Ово је број у серији описаној изнад који је алоциран за процјену (ако је роба заиста процијењена). ЈЦИ поље Б.
54.	sad_asmt_date	date	-	Датум када је декларација процијењена. ЈЦИ поље Б.

Р. бр.	Назив	Тип	Дужина	Опис
55.	sad_rcpt_serial	char	1	Могу да постоје различите серије рачуна за плаћене декларације. Ово поље/цифра представља средство идентификације серије којој одређени рачун припада. ЈЦИ поље Б.
56.	sad_rcpt_nber	integer	-	Ово је број у серији описаној изнад који је алоциран за рачун. ЈЦИ поље Б.
57.	sad_rcpt_date	date	-	Датум када је декларација плаћена и оригинални рачун издат. ЈЦИ поље Б.
58.	sad_grty_amount	decimal	18.2	Ако је роба привремено увозена, онда царинске власти могу да захтијевају гаранцију да се покрије дуг који би требао да буде плаћен да је роба увезена. Износ гаранције је забиљежен у овом пољу. ЈЦИ поље Б.
59.	sad_grty_date	date	-	Датум када је гаранција издата. ЈЦИ поље Б.
60.	sad_tot_fees	decimal	18.2	Укупни износ накнада терећених само на генерални сегмент. Ово не укључује терећења на нивоу ставки декларације. ЈЦИ поље 22.
61.	sad_total_taxes	decimal	18.2	Укупни износ свих обавеза, такси и терећења на генералном сегменту и свим ставкама.
62.	sad_ctrl_results	char	52	Контролни резултати.
63.	sad_dec_place	char	17	Мјесто декларације. Ово се односи на мјесто тренутно одговорно за декларацију. ЈЦИ поље 54.
64.	sad_dec_date	date	-	Датум када је декларација регистрована. ЈЦИ поље 54.
65.	sad_dec_repnam	char	35	Назив декларанта/представника. ЈЦИ поље 54.
66.	sad_cof_nam	char	35	Број царинских радника. Он је празан сем у случају кад се изабере рутирање декларације.
67.	sad_not_val	smallint	-	Индикатор обрачуна вриједности: Ако је -1 онда нема забиљешке о вриједности. Ако је 0 терети се са про-рата у односу на fob вриједност. Ако је 1 терети се са про-рата у односу на масу. Ако је 2 нема про-рата терећења.
68.	sad_sta	char	1	Статус декларације.
69.	sad_to_be_paid	decimal	18.2	Износ који треба да се плати или рефундира.
70.	sad_reg_year	datetime	-	Година регистрације декларације.
71.	sad_asmt_year	datetime	-	Година процјене декларације.
72.	sad_stat_val	decimal	18.2	Укупна статистичка вриједност за декларацију. Требала би да буде једнака суми свих sad_itm_stat_val поља.
73.	lst_ope	char	1	Задња операција. Означавач да ли је декларација тренутно валидна (U) или је избрисана (D).
74.	sad_pst_num	smallint	-	Број измјене након уноса.
75.	sad_pst_dat	date	-	Датум измјене након уноса.
76.	sad_num	integer	-	Интерни број верзије декларације.

SAD_ITM: Табела са појединачним ставкама декларације.

Табела SAD_ITM садржи све информације битне за сваку ставку декларације. Једна декларација може да садржи до 99 ставки. Свака ставка има увозне и извозне забиљешке (SAD_ITM_VIM и SAD_ITM_VEX табеле).

Р. бр.	Назив	Тип	Дужина	Опис
1.	key_year	datetime	-	Корисничка референтна година.
2.	key_cuo	char	5	Шифра царинског бироа царињења.
3.	key_dec	char	17	Шифра декларанта (до 17 карактера). Декларант је лице које прилаже декларацију. Ово поље се провјерава помоћу контролне табеле деклараната која је дио главне табеле коју обично одржава особље Царинске управе.
4.	key_nber	char	13	Кориснички референтни број. Овај број се користи за чување (потпуно нумеричког) комерцијалног референтног броја за испоруку. Он се додјељује или аутоматски у Asycudi или је улазни податак од увозника, извозника или шпедитера.
5.	itm_nber	smallint	-	Број ставке.
6.	saditm_pack_mark1	char	35	Ознаке и бројеви првог дијела паковања.
7.	saditm_pack_mark2	char	35	Ознаке и бројеви другог дијела паковања.
8.	saditm_hs_cod	char	8	Први дио шифре робе.
9.	saditm_hsprec_cod	char	3	Други дио шифре робе.
10.	saditm_undefined1	char	3	Трећи дио шифре робе.
11.	saditm_undefined2	char	4	Четврти дио шифре робе.
12.	saditm_tar_spc	char	4	Додатна спецификација шифре робе (користи се за складишта).
13.	saditm_goods_desc1	char	44	Опис првог дијела робе.
14.	saditm_goods_desc2	char	44	Опис другог дијела робе.
15.	saditm_goods_desc3	char	44	Опис трећег дијела робе.
16.	saditm_pack_nber	integer	-	Број пакета.
17.	saditm_pack_kndcod	char	2	Тип пакета (шифра).
18.	saditm_cty_origcod	char	3	Шифра земље поријекла.
19.	saditm_cty_origreg	char	2	Шифра региона за земљу поријекла.
20.	saditm_gross_mass	decimal	18.2	Бруто маса.
21.	saditm_prefer_cod	char	8	Шифра повластице.
22.	saditm_ctnr_nber1	char	17	Први дио броја контејнера.
23.	saditm_ctnr_nber2	char	17	Други дио броја контејнера.
24.	saditm_ctnr_nber3	char	17	Трећи дио броја контејнера.
25.	saditm_ctnr_nber4	char	17	Четврти дио броја контејнера.
26.	saditm_extd_proc	char	4	Проширена царинска процедура.
27.	saditm_nat_proc	char	3	Државна процедура (додатни код).
28.	saditm_net_mass	decimal	18.2	Нето маса.
29.	saditm_quota	char	5	Квота.
30.	saditm_trsp_doc	char	26	Број транспортног документа.
31.	saditm_supp_units	decimal	18.2	Додатне јединице.

Р. бр.	Назив	Тип	Дужина	Опис
32.	saditm itm price	decimal	18.2	Цијена ставке.
33.	saditm val method	char	1	Шифра метода процјене.
34.	saditm lic nber	char	17	Број лиценце.
35.	saditm dval amount	decimal	18.2	Износ изведен из лиценце.
36.	saditm dqty	decimal	18.2	Количина изведена из лиценце.
37.	saditm value dtail	char	56	Линија за детаље вриједности ставке.
38.	saditm ai cod	char	6	Шифра додатних информација.
39.	saditm adj rate	decimal	16.4	Курс подешавања.
40.	saditm prev doc	char	37	Референца на претходни докуменат.
41.	saditm prev whscod	char	17	Шифра претходног складишта.
42.	saditm free text	char	35	Референца фактуре.
43.	saditm reserved	char	20	Резервисано поље.
44.	saditm stat val	decimal	18.2	Статистичка вриједност.
45.	saditm itm totamt	decimal	18.2	Укупни износ задужења и такси за ставку.
46.	сaдИТМ_ИТМ_ТОТМОП	цхар	3	Начин плаћања за укупан износ задужења и такси за ставку.
47.	saditm itm totmop	char	56	Придружени документи.
48.	saditm att documen	char	18.2	Комплементарна вриједност 1.
49.	saditm sup val1	decimal	18.2	Комплементарна вриједност 2.
50.	saditm sup val2	decimal	-	Број интерне верзије декларације.

SAD_ITM_VEX: Забиљешке о вриједности извоза.

Табела SAD_ITM_VEX постојаће само ако је декларација извозна декларација. Она садржи само детаље вриједности за ставку. Може да постоји само једна забиљешка за сваку креирану ставку.

Р. бр.	Назив	Тип	Дужина	Опис
1.	key_year	datetime	-	Корисничка референтна година.
2.	key_cuo	char	5	Шифра царинског бироа царињења.
3.	key_dec	char	17	Шифра декларанта (до 17 карактера). Декларант је лице које прилаже декларацију. Ово поље се провјерава помоћу контролне табеле деклараната која је дио главне табеле коју обично одржава особље Царинске управе.
4.	key_nber	char	13	Кориснички референтни број. Овај број се користи за чување (потпуно нумеричког) комерцијалног референтног броја за испоруку. Он се додјељује или аутоматски у Asycudi или је улазни податак од увозника, извозника или шпедитера.
5.	itm_nber	smallint	-	Број ставке.
6.	sad_eitminv_valc	decimal	18.2	Износ вриједности фактуре ставке у страниој валути.
7.	sad_eitminv_cur	char	3	Шифра валуте за вриједност фактуре ставке.
8.	sad_eitminv_rat	decimal	12.5	Курсна рата за вриједност фактуре ставке.

Р. бр.	Назив	Тип	Дужина	Опис
9.	sad_eitminv_ref	decimal	12.5	Број јединица за курсну рату валуте (коэффицијент).
10.	sad_eitminv_valn	decimal	18.2	Вриједност ставке фактуре у државној валути.
11.	sad_eitmifr_valc	decimal	18.2	Износ унутрашње возарине.
12.	sad_eitmifr_cur	char	3	Шифра валуте износа унутрашње возарине.
13.	sad_eitmifr_rat	decimal	12.5	Курсна рата за износ унутрашње возарине.
14.	sad_eitmifr_ref	decimal	12.5	Број јединица за курсну рату валуте (коэффицијент).
15.	sad_eitmifr_valn	decimal	18.2	Износ унутрашње возарине у државној валути.
16.	sad_eitmded_valc	decimal	18.2	Извучени износ у иностраној валути.
17.	sad_eitmded_cur	char	3	Шифра валуте за извучени износ.
18.	sad_eitmded_rat	decimal	12.5	Курсна рата за извучени износ.
19.	sad_eitmded_ref	decimal	12.5	Број јединица за курсну рату валуте (коэффицијент).
20.	sad_eitmded_valn	decimal	18.2	Извучени износ у државној валути.
21.	sad_eitmadd_cst	decimal	18.2	Износ додатних трошкова.
22.	sad_eitmmkv_rate	decimal	18.2	Курсна рата тржишне вриједности.
23.	sad_ency_code	char	3	Шифра државне валуте.
24.	sad_eitmmkv_desc	char	20	Опис основе тржишне вриједности.
25.	sad_eitmmkv_base	decimal	18.2	Износ основе тржишне вриједности.
26.	sad_eitmmkv_amt	decimal	18.2	Износ тржишне вриједности.
27.	sad_eitmsup_val1	decimal	18.2	Износ додатне вриједности 1.
28.	sad_eitmsup_des1	char	35	Опис додатне вриједности 1.
29.	sad_eitmsup_val2	decimal	18.2	Износ додатне вриједности 2.
30.	sad_eitmsup_des2	char	35	Опис додатне вриједности 2.
31.	sad_num	integer	-	Број интерне верзије декларације.

SAD_ITM_VIM: Забиљешка о вриједности увоза

Табела SAD_ITM_VIM постојаће само ако је декларација увозна декларација. Она садржи само детаље вриједности за ставку. Може да постоји само једна забиљешка за сваку креирану ставку.

Р. бр.	Назив	Тип	Дужина	Опис
1.	key_year	datetime	-	Корисничка референтна година.
2.	key_cuo	char	5	Шифра царинског бироа царињења.
3.	key_dec	char	17	Шифра декларанта (до 17 карактера). Декларант је лице које прилаже декларацију. Ово поље провјерава се помоћу контролне табеле деклараната која је дио главне табеле коју обично одржава особље Царинске управе.
4.	key_nber	цхар	13	Кориснички референтни број. Овај број се користи за чување (потпуно нумеричког) комерцијалног референтног броја за испоруку. Он се додјељује или аутоматски у Asycudi или је улазни податак од увозника, извозника или шпедитера.
5.	itm_nber	smallint	-	Број ставке.

6.	sad_iitminv_valc	decimal	18.2	Износ фактуре ставке у страниј валути.
7.	sad_iitminv_cur	char	3	Шифра валуте за вриједност фактуре ставке.
8.	sad_iitminv_rat	decimal	12.5	Курсна рата за вриједност фактуре ставке
9.	sad_iitminv_ref	decimal	12.5	Број јединица за курсну рату валуте (коефицијент).
10.	sad_iitminv_valn	decimal	18.2	Вриједност фактуре ставке у државној валути.
11.	sad_iitmevr_valc	decimal	18.2	Износ иностране возарине.
12.	sad_iitmevr_cur	char	3	Шифра валуте износа иностране возарине.
13.	sad_iitmevr_rat	decimal	12.5	Курсна рата за износ иностране возарине.
14.	sad_iitmevr_ref	decimal	12.5	Број јединица за курсну рату валуте (коефицијент).
15.	sad_iitmevr_valn	decimal	18.2	Износ иностране возарине у државној валути.
16.	sad_iitmins_valc	decimal	18.2	Износ осигурања у страниј валути.
17.	sad_iitmins_cur	char	3	Шифра валуте за износ осигурања.
18.	sad_iitmins_rat	decimal	12.5	Курсна рата за износ осигурања.
19.	sad_iitmins_ref	decimal	12.5	Број јединица за курсну рату валуте (коефицијент).
20.	sad_iitmins_valn	decimal	18.2	Износ осигурања у државној валути.
21.	sad_iitmote_valc	decimal	18.2	Остали трошкови у страниј валути.
22.	sad_iitmote_cur	char	3	Шифра валуте за остале трошкове.
23.	sad_iitmote_rat	decimal	12.5	Курсна рата за остале трошкове.
24.	sad_iitmote_ref	decimal	12.5	Број јединица за курсну рату валуте (коефицијент).
25.	sad_iitmote_valn	decimal	18.2	Остали трошкови у државној валути.
26.	sad_iitmifr_valc	decimal	18.2	Унутрашња возарина у страниј валути.
27.	sad_iitmifr_cur	char	3	Шифра валуте за унутрашњу возарину.
28.	sad_iitmifr_rat	decimal	12.5	Курсна рата за унутрашњу возарину.
29.	sad_iitmifr_ref	decimal	12.5	Број јединица за курсну рату валуте (коефицијент).
30.	sad_iitmifr_valn	decimal	18.2	Унутрашња возарина у државној валути.
31.	sad_iitmded_valc	decimal	18.2	Извучени износ у страниј валути.
32.	sad_iitmded_cur	char	3	Шифра валуте за извучени износ.
33.	sad_iitmded_rat	decimal	12.5	Курсна рата за извучени износ.
34.	sad_iitmded_ref	decimal	12.5	Број јединица за курсну рату валуте (коефицијент).
35.	sad_iitmded_valn	decimal	18.2	Извучени износ у државној валути.
36.	sad_iitmadd_est	decimal	18.2	Износ додатних трошкова.
37.	sad_iitmCIF_valn	decimal	18.2	CIF вриједност у државној валути за ставку.
38.	sad_iitmmkv_rate	decimal	18.5	Курсна рата тржишне вриједности.
39.	sad_incy_code	char	3	Шифра државне валуте.
40.	sad_iitmmkv_desc	char	20	Опис основе тржишне вриједности.
41.	sad_iitmmkv_base	decimal	18.2	Износ основе тржишне вриједности.
42.	sad_iitmmkv_amt	decimal	18.2	Износ тржишне вриједности.
43.	sad_iitmsup_val1	decimal	18.2	Износ додатне вриједности 1.
44.	sad_iitmsup_des1	char	35	Опис додатне вриједности 1.
45.	sad_iitmsup_val2	decimal	18.2	Износ додатне вриједности 2.
46.	sad_iitmsup_des2	char	35	Опис додатне вриједности 2.
47.	sad_num	integer	-	Број интерне верзије декларације.

АНЕКС 5

ЛИСТА ВАРИЈАБЛИ МЕТАПОДАТАКА У АПЛИКАЦИЈИ ЕХИМ

Врста трансакције

Према Регулативи Европске комисије (ЕЦ) бр. 1917/2000 (консолидована верзија) од 7. септембра 2000. године, Анекс II, подразумевају се следеће трансакције:

А	Б
1. Трансакције које обухватају стварни или намјеравани пренос својине уз наплату или неку другу надокнаду (сем трансакција наведених под 2, 7 и 8).	1. Коначна куповина/продаја 2. Испорука за продају по одобрењу, или након пресуде, за констигнацију или уз посредовање агента 3. Бартер трговина (плаћање у природи) 4. Личне набавке путника 5. Финансијски лизинг.
2. Враћање роба које су већ евидентирани под шифром 1; замјена роба без наплате.	1. Поврат робе 2. Замјена за враћену робу 3. Замјена (нпр. у гарантном року) за робу која није враћена.
3. Трансакције (које нису привременог карактера) које обухватају пренос својине али без надокнада (финансијских или неких других).	1. Пошиљке робе у оквиру програма помоћи, које је у потпуности или дјелимично финансирала Европска заједница 2. Друге пошиљке владине помоћи 3. Друге пошиљке помоћи (појединци или невладине организације) 4. Остале трансакције.
4. Операције у смислу обраде сходно уговору (сем трансакција које су евидентирани под 7).	
5. Операције након обраде сходно уговору или поправке (сем трансакција које су евидентирани под 7).	
6. Специфичне трансакције одређене шифром за националне потребе.	
7. Трансакције у вези са заједничким одбрамбеним програмима или другим међувладиним производним програмима (нпр. Airbus).	
8. Испорука грађевинског материјала и опреме за радове који су дио општег грађевинског или пројектантског уговора.	
9. Остале трансакције.	

Шифре и описи које користе за врсту трансакције УИНО/статистичке институције/ЕХИМ у складу су са стандардима ЕУ, тј. Регулацивом Европске комисије (ЕЦ) бр. 1917/2000 (консолидована верзија) од 7. септембра 2000, Анекс II.

Преференцијал (врста повластице)

Троцифрена шифра која се користи у Јединственој царинској исправи у ЕУ има следећу структуру:

- 100 = Нормална царинска стопа
- 110 = Привремена суспензија нормалне царинске стопе
- 115 = Привремена суспензија нормалне царинске стопе у случају спецификоване крајње употребе
- 120 = Тарифне квоте генерално, нарочито квоте према ГАТТ-у
- 123 = Тарифне квоте генерално, нарочито квоте према ГАТТ-у у случају спецификоване крајње употребе
- 125 = Тарифне квоте за специфичне производе под условом да је достављен посебан сертификат
- 140 = Изузимања од плаћања царина у случају спецификоване крајње употребе
- 150 = Класификација у поднасловима CN-а под условом да је достављен посебан сертификат

- 200 = Царинска стопа према GSP-у без услова или ограничења (укључене горње границе)
- 218 = Царинска стопа према GSP-у под условом да је достављен посебан сертификат
- 220 = Царинска стопа према GSP-у у оквиру тарифне квоте
- 223 = Царинска стопа према GSP-у у оквиру тарифне квоте у случају спецификоване крајње употребе
- 225 = Царинска стопа према GSP-у у оквиру тарифне квоте под условом да је достављен посебан сертификат
- 250 = Царинска стопа према GSP-у за поднасловима CN-а под условом да је достављен посебан сертификат

- 300 = Преференцијална царинска стопа без услова или ограничења (укључене горње границе)
- 318 = Преференцијална царинска стопа под условом да је достављен посебан сертификат
- 320 = Преференцијална царинска стопа у оквиру тарифне квоте
- 323 = Преференцијална царинска стопа у оквиру тарифне квоте у случају спецификоване крајње употребе
- 325 = Преференцијална царинска стопа у оквиру тарифне квоте под условом да је достављен посебан сертификат
- 350 = Преференцијална царинска стопа за поднаслове CN-а под условом да је достављен посебан сертификат.

Шифре за преференцијални режим које УИНО доставља статистичким институцијама нису исте као оне које користи ЕУ. УИНО доставља шифре означене словима алфавета само ради назнаке постоји ли преференцијални режим за неку земљу или не (нпр. TRP означава да постоји преференцијалан режим за робе које долазе из Турске). УИНО **користи** следећи систем шифровања:

ШИФРА	ОПИС
ALP	Преференцијална трговина са Албанијом
BGP	Преференцијална трговина са Бугарском
СЕФ	Преференцијална трговина са СЕФТА земљама
ЕУР	Преференцијална трговина са Европском заједницом
HRP	Преференцијална трговина са Хрватском
KOP	Преференцијална трговина са УНМИК-ом
MDP	Преференцијална трговина са Молдавијом
MEP	Преференцијална трговина са Црном Гором
MKP	Преференцијална трговина са Македонијом
ROP	Преференцијална трговина са Румунијом
RSP	Преференцијална трговина са Србијом
SCG	Преференцијална трговина са Србијом и Црном Гором
SIP	Преференцијална трговина са Словенијом
TRP	Преференцијална трговина са Турском
XXX	Нема преференцијалне трговине
YUP	Преференцијална трговина са Србијом и Црном Гором

Ова листа није у складу са шифрама за преференцијални режим које користи ЕУ (Doc.Сoor _400 Анекс III). О овоме треба да се разговара са УИНО.

Царинарница

Означава биро у ком се обављају све формалности везане за Јединствене царинске исправе. УИНО има листу шифара и назива царинарница.

Начин транспорта на граници

Погледати стр. 34 (3.13.1).

Царинска процедура

Погледати стр. 29 и 30 (3.9).

Услови испоруке

„Услови испоруке“ подразумевају одредбе уговора о продаји које дефинишу обавезе продавца и купца у складу са одредбама Међународне трговачке коморе (Incoterms).

Сходно Регулативи Европске комисије (ЕЦ) бр. 1917/2000 од 7. септембра 2000. године, Анекс III, примјењују се сљедећи услови испоруке:

Прва потподјела	Значење	Друга потподјела
Incoterm шифра	Incoterm ICC/ЕСЕ Женева	Наведено мјесто
EXW	франко фабрика	уговорено мјесто
FCA	франко превозник	... навести тачку
FAS	франко уз бок брода	навести луку пошиљке
FOB	франко брод	навести луку пошиљке
CFR	цијена са возарином	навести луку одредишта
CIF	цијена са осигурањем и возарином	навести луку одредишта
CPT	возарина плаћена до	навести луку одредишта
CIP	возарина и осигурање плаћени до	навести луку одредишта
DAF	испоручено на граници	навести мјесто доставе на граници
DES	испоручено франко брод	навести луку одредишта
DEQ	испоручено франко обала	дадџбине плаћене... навести луку
DDU	испоручено неоцарињено	навести мјесто одредишта у земљи увозници
DDP	испоручено оцарињено	навести мјесто доставе у земљи увозници
XXX	други услови испоруке од оних претходно наведених	Детаљан опис услова испоруке наведених у уговору

Листа услова испоруке коју користи УИНО у складу је са листом која је дата у Регулативи Европске комисије (ЕЦ) бр. 1917/2000 од 7. септембра 2000. године, Анекс III.

Кантон

Листа десет кантона у Федерацији Босне и Херцеговине:

- 01 – Унско-сански кантон
- 02 – Посавски кантон
- 03 – Тузлански кантон
- 04 – Зеничко-добојски кантон
- 05 – Босанско-подрињски кантон
- 06 – Средњобосански кантон
- 07 – Херцеговачко-неретвански кантон
- 08 – Западно-херцеговачки кантон
- 09 – Сарајевски кантон

- 10 – Кантон 10

Ентитет

Два ентитета у БиХ, Република Српска и Федерација БиХ и један дистрикт – Брчко Дистрикт:

Р – Република Српска

Ф – Федерација БиХ

Б – Брчко Дистрикт

Земља поријекла

Погледати стр. 25, 26, 30 и 31 (3.5. и 3.10).

Декларант

Идентификациони број шпедитера.

Трговац

Идентификациони број трговца. Погледати стр. 43 (4.2).

Одредишни биро (биро који евидентира улазак/излазак робе)

Биро царине који евидентира прелазак робе преко границе. УИНО има листу шифара и одговарајућих царинских испостава. Ова информација није обавезна када се подноси ЈЦИ.

Држава припадности средства транспорта

Погледати стр. 35 (3.13.2).

Производ

Погледати стр. 21-27 (3.5).

Земља партнер

Погледати стр. 25, 26, 30 и 31 (3.5. и 3.10).

Датум процјене

Када се компилира статистика спољне трговине, статистичке институције у БиХ користе тзв. датум процјене, тј. датум када УИНО обради и одобри ЈЦИ.

Контејнер

Погледати стр. 35 (3.13.3).

Допунска јединица мјере

Комплетна листа допунских јединица мјере, коју користи Еуростат и која је у складу са CN-ом, дата је ниже.

Шифра Еуростата	Скраћеница у CN-у	Опис допунске јединице мјере
CTM	c/k	Карати (1 метрички карат = 2×10^{-4} кг)
GFJ	gi F/S	Грам фосилног изотопа
GRM	g	Грам
CCT	ct/l	Носивост у тонама
GTO	GT	Бруто тежина
KCC	kg C5H14ClNO	Килограм колин-хлорида
KHO	kg H2O2	Килограм водоник-пероксида
KNI	kg N	Килограм азота
KMA	kg met.am.	Килограм метиламина
KNE	kg/net eda	Килограм нето исушене супстанце
KPH	kg KOH	Килограм калијум-хидроксида
KPO	kg K2O	Килограм калијум-оксида
KPP	kg P2O5	Килограм дифосфорног пентаоксида
KSD	kg 90% sdt	Килограм 90% суве супстанце
KSH	kg NaOH	Килограм натријум-хидроксида (каустична сода)
KUR	kg U	Килограм уранијума
LPA	l alc. 100%	Литар чистог (100%) алкохола
LTR	l	Литар
KLТ	l 000 l	Хиљаду литара
MTR	m	Метар
MTK	m ²	Квадратни метар
MTQ	m ³	Кубни метар
MQM	l 000 m ³	Хиљаду кубних метара
MWH	l 000 kWh	Хиљаду киловат часова
NEL	ce/el	Број ћелија
NPR	pa	Број парова
PCE	p/st	Број комада
CEN	100 p/st	Сто комада
MIL	l 000 p/st	Хиљаду комада
TJO	TJ	Тера џул (бруто калорична вриједност)
ZZZ	—	Нема допунске јединице

БХАС користи наведене шифре када доставља податке Еуростату.

АНЕКС 6

**МИНИМУМ И МАКСМУМ ЕДИТ ПАРАМЕТАРА
ЈЕДИНИЧНЕ ЦИЈЕНЕ ЗА ЗАЈЕДНИЧКЕ ПРОИЗВОДЕ
ПО СН-у, КАКО ИХ РАЧУНАЈУ ФЗС, РЗСРС И БХАС**

Табеле едит параметара јединичне цијене за заједничке производе по CN-у

Минимум и максимум едит параметара јединичне цијене за заједничке производе по CN-у, како их рачунају ФЗС, РЗСРС и БХАС. Подаци за увоз.

CN	ФЗС мин. цијена	ФЗС макс. цијена	РЗСРС мин. цијена	РЗСРС макс. цијена	ЦТ БиХ	БХАС мин. цијена	БХАС макс. цијена
04012011	0,87	1,00	0,62	0,86	0401201100	0,66	1,14
09011100	2,11	3,99	2,01	4,86	0901110000	2,16	3,95
10019099	0,16	0,58	0,20	0,43	1001909900	0,17	0,45
10019099	0,16	0,58	0,20	0,43	1001909910	0,19	0,5
10059000	0,12	0,73	0,04	6,09	1005900000	0,16	0,37
10059000	0,12	0,73	0,04	6,09	1005900010	0,14	0,39
10059000	0,12	0,73	0,04	6,09	1005900020	0,45	8,39
10059000	0,12	0,73	0,04	6,09	1005900090	0,18	0,76
15121990	1,29	1,67	1,25	1,87	1512199000	1,26	1,77
15171090	1,11	3,53	1,22	3,03	1517109000	1,3	3,16
16010099	3,65	6,69	3,04	5,79	1601009900	3,31	6,76
17011290	0,43	0,98	0,47	1,04	1701129000	0,43	0,99
17019910	0,45	1,02	0,48	1,07	1701991000	0,46	0,98
17049071	1,25	35,23	1,79	12,45	1704907100	1,83	9,98
18063100	3,71	10,58	3,51	11,90	1806310000	3,62	10,63
18063210	5,41	10,20	5,43	12,75	1806321000	4,17	11,56
18063290	4,42	10,96	3,05	17,54	1806329000	3,84	11,19
19053299	1,90	7,97	2,60	5,52	1905329900	2,02	7,04
21039090	1,62	14,55	0,98	28,78	2103909000	1,33	14,2
21069092	1,03	153,54	3,01	131,87	2106909200	1,45	132,35
21069098	0,48	249,36	0,74	81,72	2106909800	0,52	300,17
21069098	0,48	249,36	0,74	81,72	2106909810	1,44	3,06
21069098	0,48	249,36	0,74	81,72	2106909820	4,84	12,07
21069098	0,48	249,36	0,74	81,72	2106909830	1,91	21,4
22021000	0,48	1,57	0,35	5,76	2202100000	0,48	1,65
22029010	0,46	2,84	0,47	2,17	2202901000	0,4	2,38
22030001	0,49	2,16	0,41	2,24	2203000100	0,53	1,21
23040000	0,38	0,63	0,33	0,81	2304000000	0,37	0,61
24022090	8,73	58,98	4,76	70,16	2402209000	8,72	58,99
25232900	0,08	0,19	0,07	0,19	2523290000	0,09	0,18
25232900	0,08	0,19	0,07	0,19	2523290010	0,09	0,15
27101145	0,80	1,45	0,78	1,43	2710114500	0,81	1,45
27101159	0,73	1,46	0,68	1,46	2710115900	0,73	1,46
27101941	0,88	1,29	0,85	1,29	2710194100	0,88	1,28
27101949	0,91	1,25	0,90	1,26	2710194900	0,92	1,25
27101961	0,84	1,24	0,27	1,91	2710196100	0,36	0,79
27101961	0,84	1,24	0,27	1,91	2710196110	0,86	1,22
27111900	0,68	1,25	0,64	1,62	2711190000	0,68	1,29
27132000	0,50	0,66	0,48	0,69	2713200000	0,5	0,65
30042010	17,96	1986,71	10,68	1761,87	3004201000	11,81	1781,62

CN	ФЗС		РЗСРС		ЦТ БиХ	БХАС	
	мин. цијена	макс. цијена	мин. цијена	макс. цијена		мин. цијена	макс. цијена
30043110	214,21	1302,12	337,93	557,88	3004311000	235,8	1070,1
30049019	13,53	3012,86	10,18	5882,60	3004901900	8,3	3157,32
33049900	1,43	346,50	2,36	126,23	3304990000	1,6	263,84
33072000	2,05	175,39	3,33	49,96	3307200000	2,01	153,21
34022090	1,02	4,02	0,42	32,13	3402209000	0,95	4,42
38220000	16,70	2674,66	18,58	1403,75	3822000000	16,03	2570,68
39011090	1,80	2,88	1,83	2,65	3901109000	1,81	2,81
39012090	1,95	2,70	1,92	2,72	3901209000	1,93	2,66
39031100	2,24	3,53	2,27	3,69	3903110000	2,29	3,5
39076080	1,67	2,46	1,79	2,32	3907608000	1,77	2,37
39162010	1,31	30,28	1,64	28,92	3916201000	1,26	33,09
39269099	0,83	284,24	1,20	102,50	3926909900	0,78	281,14
40111000	4,30	20,62	2,61	30,37	4011100000	3,95	21,6
40112090	4,80	13,52	3,71	12,71	4011209000	4,56	13,65
41079210	19,25	115,26	22,95	69,20	4107921000	17,85	110,14
44103200	0,47	0,97	0,46	0,93	4410320000	0,46	0,92
48191000	0,34	16,06	0,47	8,98	4819100000	0,37	12,13
48192000	0,62	33,99	0,62	19,74	4819200000	0,44	32,47
49019900	0,89	272,47	1,13	163,97	4901990000	0,87	337,68
55151190	8,30	49,82	4,38	132,53	5515119000	8,2	52,24
61091000	5,82	384,53	6,25	381,10	6109100000	4,95	419,87
64062010	4,12	62,29	1,68	51,60	6406201000	3,43	64,98
69041000	0,05	0,18	0,05	0,16	6904100000	0,05	0,14
69051000	0,15	0,36	0,17	0,30	6905100000	0,16	0,31
69089021	0,23	1,12	0,25	1,12	6908902100	0,25	0,92
69089091	0,31	2,02	0,31	1,37	6908909100	0,3	2,05
69089099	0,21	2,02	0,18	2,03	6908909900	0,18	2,38
72085120	0,83	2,23	0,86	2,05	7208512000	0,84	2,14
72085299	0,87	1,39	0,87	1,50	7208529900	0,87	1,39
72139110	0,70	1,04	0,62	1,11	7213911000	0,64	1,07
73089051	1,66	5,95	0,38	9,09	7308905100	0,9	7,4
73089099	0,52	32,67	0,38	17,69	7308909900	0,37	33,86
73218300	1,10	9,93	1,26	9,03	7321830000	1,33	8,15
73221900	0,82	18,36	0,71	20,53	7322190000	0,81	16,6
73269098	0,58	288,16	0,74	120,78	7326909800	0,56	268,44
76169990	1,66	89,79	2,21	56,64	7616999000	1,73	85,87
84295210	0,21	67,03	0,14	78,32	8429521000	0,18	69,67
84716090	4,72	374,35	0,26	1356,28	8471609000	3,38	408,9
84718000	6,20	3718,05	14,44	2582,58	8471800000	6,7	3702,02
84733090	3,96	811,11	4,87	521,49	8473309000	3,74	796,69
85252091	47,60	2563,91	77,32	1366,55	8525209100	45,16	2569,31
85445980	2,70	39,26	1,35	107,00	8544598000	2,01	56,65
87012010	16,82	23,43	18,68	22,00	8701201000	17,29	22,76
87012090	1,23	24,63	2,03	13,47	8701209000	1,31	21,65
87032210	9,83	19,40	8,87	20,90	8703221000	4,36	29,88
87032210	9,83	19,40	8,87	20,90	8703221010	12,78	20,46

CN	ФЗС		РЗСРС		ЦТ БиХ	БХАС	
	мин. цијена	макс. цијена	мин. цијена	макс. цијена		мин. цијена	макс. цијена
87032210	9,83	19,40	8,87	20,90	8703221030	9,4	19,75
87032319	11,79	25,90	5,59	34,31	8703231900	3,81	50,27
87032319	11,79	25,90	5,59	34,31	8703231910	15,79	35,23
87032319	11,79	25,90	5,59	34,31	8703231930	5,89	33,34
87033110	12,32	23,14	12,82	21,68	8703311010	15,34	21
87033110	12,32	23,14	12,82	21,68	8703311030	12,32	23,15
87033219	12,00	36,33	13,01	29,28	8703321900	12,02	30,7
87033219	12,00	36,33	13,01	29,28	8703321910	16,18	36,91
87033219	12,00	36,33	13,01	29,28	8703321930	12,2	31,85
87033290	1,93	17,73	1,93	14,45	8703329000	2,08	16,64
87042191	10,74	18,62	10,28	22,55	8704219100	10,56	19,25
87042199	0,99	11,91	1,58	7,72	8704219900	1,14	9,81
87042291	12,29	24,12	14,42	25,06	8704229100	11,94	27,48
87042299	1,05	13,24	1,19	15,08	8704229900	1,05	12,74
87042391	10,59	16,71	7,24	18,50	8704239100	9,55	16,37
87089998	6,18	355,38	1,95	348,05	8708999800	4,48	416,43
94032099	0,63	50,55	0,21	68,33	9403209900	0,48	57,62
94035000	0,44	12,93	0,76	9,24	9403500000	0,47	12,69
94036010	0,35	28,62	0,64	21,59	9403601000	0,37	27,68
94036090	0,36	32,05	0,47	28,89	9403609000	0,36	33,12

Минимум и максимум едит параметара јединичне цијене за заједничке производе по CN-у, како их рачунају ФЗС, РЗСРС и БХАС. Подаци за извоз.

CN	ФЗС		РЗСРС		ЦТ БиХ	БХАС	
	мин. цијена	макс. цијена	мин. цијена	макс. цијена		мин. цијена	макс. цијена
30049019	1,90	1836,39	26,32	40,93	3004901900	3,87	873,4
41012030	5,57	8,05	6,37	7,82	4101203000	5,59	8,07
41015030	2,79	3,44	2,76	3,74	4101503000	2,78	3,47
44011000	0,05	0,18	0,05	0,15	4401100000	0,04	0,17
44071098	0,27	0,57	0,21	0,67	4407109800	0,25	0,56
44079200	0,13	0,96	0,22	2,07	4407920000	0,11	1,56
64039118	23,13	71,82	13,19	90,32	6403911800	19,6	73,92
64039938	20,96	100,73	9,75	94,20	6403993800	21,25	91,03
64039998	18,02	100,36	14,07	45,10	6403999800	12,18	102,8
64051000	11,77	99,51	6,80	71,04	6405100000	5,21	130,7
64061011	18,84	355,12	9,31	163,28	6406101100	16,24	262,5
72044990	0,18	0,59	0,18	0,53	7204499000	0,2	0,54
73089099	0,32	11,61	0,62	8,85	7308909900	0,37	11,02
73142010	0,83	1,19	0,81	1,14	7314201000	0,86	1,16
73142090	0,81	1,21	0,77	1,73	7314209000	0,79	1,21
94016100	2,44	10,22	2,32	24,14	9401610000	2,45	10,17
94036010	2,41	10,31	0,98	10,08	9403601000	2,43	9,63
94039030	0,66	10,18	1,01	11,60	9403903000	0,64	12,07

АНЕКС 7

МИРОР СТАТИСТИКА НА БАЗИ УЗОРКА ПОДАТАКА О СПОЉНОТРГОВИНСКОЈ РАЗМЈЕНИ БиХ И ИТАЛИЈЕ (РЕЗУЛТАТИ АНАЛИЗЕ ИСТАТ-а)

Кратки преглед

Овај документ се фокусира на упоредну (миror) анализу спољне трговине између Босне и Херцеговине и Италије за робе из поглавља 64 CN-а. Анализа је прво урађена на нивоу тотала за свако поглавље, а потом за тарифну ознаку унутар поглавља (ниво осам цифара).

Анализа је извршена на основу података који се односе на 2005. и 2006. годину.

Све провјере у италијанској бази података извршене су на основу регистра извозника и увозника и идентификационих пореских бројева свих италијанских пословних субјеката који су били укључени у спољнотрговинске трансакције са БиХ.

1. Подаци који су коришћени за миror анализу

Миror анализа је урађена на бази билатералних података о спољнотрговинској размјени између Италије и БиХ који се односе на поглавље 64 CN-а („Обућа, назувци и слични производи; дијелови тих производа“), јер, према италијанским подацима, производи из овог поглавља остварују највећу вриједност у увозу, а када је у питању извоз налазе се на другом мјесту.

У децембру 2007. Агенција за статистику БиХ доставила је ISTAT-у податке о увозу и извозу између БиХ и Италије у 2005. и 2006. години за поглавље 64.

Сви резултати који су овдје наведени односе се на два различита нивоа анализе, на ниво од 2 цифре и ниво од 8 цифара CN-а.

2. Миror анализа на нивоу 2 цифре и нивоу 8 цифара CN-а

Агрегирани подаци за читаво поглавље 64 показују мању асиметрију у 2006. години него што је била у 2005. години за оба трговинска тока. Конкретно, у 2005. години вриједност извоза БиХ у Италију износила је 44 милиона евра, док је вриједност италијанског увоза из БиХ била 77 милиона евра; увоз БиХ износи 32 милиона евра у поређењу са 42 милиона евра италијанског извоза. Међутим, у 2006. години асиметрија се смањује: извоз БиХ је 100 милиона евра у поређењу са 105 милиона евра увоза Италије, док увоз БиХ износи 39 милиона евра у поређењу са 55 милиона евра италијанског извоза.

Анализа која је урађена на нивоу осмоцифрених тарифних ознака CN-а за поглавље 64 показује велику асиметрију за велики број тарифних ознака. Анализиране су осмоцифрене тарифне ознаке које су присутне у бази података сваке земље за сваку годину. Уствари, за сваку годину и сваку билатералну спољнотрговинску трансакцију (увоз БиХ - извоз Италије, извоз БиХ - увоз Италије) идентификован је број тарифних ознака CN-а који је присутан у статистици обију земаља, затим број тарифних ознака CN-а присутан само у статистици БиХ, и на крају број тарифних ознака CN-а присутан само у статистици Италије. За ове три групе тарифних ознака CN-а асиметрија у апсолутној вриједности израчуната је за 3 варијабле (вриједности, количина и допунска јединица). У статистици БиХ за 2005. годину била је присутна тарифна ознака CN-а која је важила до 2003. године.

Како је квалитет података побољшан у 2006. години, и како је укупна асиметрија смањена, каснија и детаљнија анализа фокусира се на податке из 2006. године.

Анализа извоза БиХ у поређењу са увозом Италије показује да је тарифна ознака 64021900 (Спортска обућа са ђоном и горњим дијелом направљена од коже или пластичног материјала – искључујући водонепропусну обућу која спада под наслов 6401, чизме за скијање, крос-контри обућу за скијање, чизме за сноубард и чизме за клизање на леду или за ролере) присутна само у статистици Италије, и то са веома високом вриједношћу (14 милиона евра). Детаљна анализа по овој тарифној ознаци урађена је у бази података Италије. Сви увозници са овом

шифром идентификовани су уз помоћ регистра извозника и увозника. Анализа показује да само један увозник увози 74% укупне робе по овој тарифној ознаци. Према томе, све трансакције овог увозника анализирани су с циљем откривања евентуалних грешака у шифри земље партнера или шифри робе. Микроподаци који су се односили на овог увозника нису показивали грешку, тако да је ISTAT одлучио да директно контактира (телефоном) увозника и затражи више информација. Контакт је био веома користан јер је увозник потврдио податке и објаснио да се трансакција односи на унутрашњу и вањску обраду. Уствари, предузеће извози дијелове обуће, а увози финалне производе. Предузеће је потврдило и тарифне ознаке које су наведене на декларацији и обавијестило ISTAT да ће контактирати партнера у БиХ ради провјере ових података.

Анализа увоза БиХ у поређењу са извозом Италије показује да је највећа асиметрија у вриједности (17 милиона евра) присутна код тарифне ознаке 64069980 (*Остали дијелови обуће, од дрвета и осталих материјала – искључујући горње дијелове од коже, вањске ђонове и потпетице од гуме или пластике*).

Асиметрија је веома висока такође и за друге тарифне ознаке које се односе на дијелове обуће: 64062010 (вањски ђонове и потпетице од гуме) и 64061090 (горњи дијелови обуће и њихови дијелови – осим уметака за ојачавање, од осталих материјала, осим коже). Провјера италијанских микроподатака показала је да је предузеће са највећим извозом за CN тарифну ознаку 64069980 имало и највећу вриједност увоза. Према томе, италијански подаци изгледају тачни јер се односе на унутрашњу и спољну обраду управо тог предузећа. Исто предузеће извози доста роба које су укључене у ХС 6406 (односи се на „дијелове обуће“).

И на крају треба рећи да се спољнотрговинска размјена између Италије и БиХ углавном односи на два предузећа која покривају више од 50% трансакција у оба смјера. Прво предузеће је исто оно предузеће које ради унутрашњу и спољну обраду са БиХ. ISTAT је покушао да контактира и друго предузеће, али до сада без успјеха.

3. Закључци

Мирор анализа увоза-извоза између БиХ и Италије показује да је на нивоу укупне вриједности поглавља 64 CN-а асиметрија довољно ниска, али је на нивоу појединачних тарифних ознака унутар тог поглавља веома висока.

Провјера италијанских података није показала никакве грешку у микроподацима. Одатле је највјероватније разлог асиметрије садржан у погрешном класификовању производа према CN-у у БиХ. Вјероватно нека предузећа у БиХ наводе погрешне тарифне ознаке CN-а у својим Јединственим царинским исправама.

Мирор анализа је била корисна из два разлога:

- 1) Јер показује типичан примјер мирор статистике и даје објашњење неких типичних активности у циљу идентификације главних разлога грешака;
- 2) Јер ставља акценат на значајну улогу регистра извозника и увозника да би се могла урадити ова врста контроле.

Истакнут је значај присутности идентификационог броја извозника и увозника у базама података које добијају статистичке институције од царине како за мирор анализу тако и за друге начине провјере података. Поврх тога, наредна Extrastat регулатива, која треба да ступи на снагу 2009. године, дефинисаће као обавезу вођење регистра извозника и увозника.

Захвалнице

Аутор Carmela Pascucci жели да захвали господи Pasqualeu Mazzi, Mariagloriji Narilli i Alessandri Nuccitelli за њихов допринос у припреми овог документа.

ΑΠΕΚΣ 8

**ΓΕΟΝΟΜΕΝΚΛΑΤΥΡΑ 2007
ΓΕΟΓΡΑΦΣΚΕ ΖΟΝΕ**

Географске области истог нивоа се не преклапају						
Шифра	Текст					
5000	Свијет					
	5100	Европа		5500	Океанија и Поларни региони	
	5200	Африка		5920	Разно - земље нису спецификоване екстра	
	5300	Америка		5990	Разно - земље нису дефинисане	
	5400	Азија				
5100	Европа					
	5110	Европска унија		5190	Остале европске земље	
5110	Европска унија					
	AT	038	Аустрија	IE	007	Ирска
	BE	017	Белгија	IT	005	Италија
	BG	068	Бугарска	LT	055	Литванија
	CY	600	Кипар	LU	018	Луксембург
	CZ	061	Чешка	LV	054	Латвија
	DE	004	Њемачка	MT	046	Малта
	DK	008	Данска	NL	003	Холандија
	EE	053	Естонија	PL	060	Пољска
	ES	011	Шпанија	PT	010	Португал
	FI	032	Финска	RO	066	Румунија
	FR	001	Француска	SE	030	Шведска
	GB	006	Уједињено Краљевство	SI	091	Словенија
	GR	009	Грчка	SK	063	Словачка
	HU	064	Мађарска		5910	Остало - земље нису спецификоване интра
5190	Остале европске земље					
	AD	043	Андора	ME	097	Црна Гора
	AL	070	Албанија	MK	096	Бивша Југословенска Република Македонија
	BA	093	Босна и Херцеговина	NO	028	Норвешка
	BY	073	Бјелорусија	RU	075	Русија
	CH	039	Швајцарска	SM	047	Сан Марино
	FO	041	Фарска острва	TR	052	Турска
	GI	044	Гибралтар	UA	072	Украјина
	HR	092	Хрватска	VA	045	Ватикан
	IS	024	Исланд	XK	095	Косово
	LI	037	Лихтенштајн	XS	098	Србија
	MD	074	Молдавија			
5200	Африка					
	5210	Сјеверна Африка		5290	Остале афричке земље	

Шифра	Текст					
5210	Сјеверна Африка					
	DZ	208	Алжир	TN	212	Тунис
	EG	220	Египат	XC	021	Цеута
	LY	216	Либија	XL	023	Мелила
	MA	204	Мароко			
5290	Остале афричке земље					
	AO	330	Ангола	ML	232	Мали
	BF	236	Буркина Фасо	MR	228	Мауританија
	BI	328	Бурунди	MU	373	Маурицијус
	BJ	284	Бенин	MW	386	Малави
	BW	391	Боцвана	MZ	366	Мозамбик
	CD	322	Демократска Република Конго	NA	389	Намибија
	CF	306	Централноафричка Република	NE	240	Нигер
	CG	318	Конго	NG	288	Нигерија
	CI	272	Обала Слоноваче	RW	324	Руанда
	CM	302	Камерун	SC	355	Сејшели
	CV	247	Зеленортска острва	SD	224	Судан
	DJ	338	Џибути	SH	329	Света Јелена
	ER	336	Еритреја	SL	264	Сијера Леоне
	ET	334	Етиопија	SN	248	Сенегал
	GA	314	Габон	SO	342	Сомалија
	GH	276	Гана	ST	311	Сао Томе и Принсипе
	GM	252	Гамбија	SZ	393	Свазиленд
	GN	260	Гвинеја	TD	244	Чад
	GQ	310	Екваторијална Гвинеја	TG	280	Того
	GW	257	Гвинеја Бисао	TZ	352	Танзанија
	IO	357	Британске индијскоокеанске територије	UG	350	Уганда
	KE	346	Кенија	YT	377	Мајоте
	KM	375	Комори	ZA	388	Јужна Африка
	LR	268	Либерија	ZM	378	Замбија
	LS	395	Лесото	ZW	382	Зимбабве
	MG	370	Мадагаскар			
5300	Америка					
		5310	Сјеверна Америка		5330	Јужна Америка
		5320	Централна Америка и Кариби			
5310	Сјеверна Америка					
	CA	404	Канада	PM	408	Свети Петар и Микелон
	GL	406	Гренланд	US	400	Сједињене Америчке Државе

Шифра	Текст					
5320	Централна Америка и Кариби					
AG	459	Антигва и Барбуда	HT	452	Хаити	
AI	446	Ангвила	JM	464	Јамајка	
AN	478	Холандски Антили	KN	449	Свети Кристофер и Невис	
AW	474	Аруба	KY	463	Кајманска Острва	
BB	469	Барбадос	LC	465	Света Луција	
BM	413	Бермуди	MS	470	Монсерат	
BS	453	Бахами	MX	412	Мексико	
BZ	421	Белиз	NI	432	Никарагва	
CR	436	Костарика	PA	442	Панама	
CU	448	Куба	SV	428	Салвадор	
DM	460	Доминика	TC	454	Отоци Туркс и Каикос	
DO	456	Доминиканска Република	TT	472	Тринидад и Тобаго	
GD	473	Гренада	VC	467	Свети Винсент и Гренадини	
GT	416	Гватемала	VG	468	Британска Дјевичанска острва	
HN	424	Хондурас	VI	457	Америчка Дјевичанска острва	
5330	Јужна Америка					
AR	528	Аргентина	GY	488	Гвајана	
BO	516	Боливија	PE	504	Перу	
BR	508	Бразил	PY	520	Парагвај	
CL	512	Чиле	SR	492	Суринам	
CO	480	Колумбија	UY	524	Уругвај	
EC	500	Еквадор	VE	484	Венецуела	
FK	529	Фокландска острва (Малвини)				
5400	Азија					
	5410	Земље Средњег и Блиског истока		5490	Остале азијске земље	
5410	Земље Средњег и Блиског истока					
AE	647	Уједињени Арапски Емирати	KW	636	Кувајт	
AM	077	Арменија	LB	604	Либанон	
AZ	078	Азербејџан	OM	649	Оман	
BH	640	Бахреин	PS	625	Окупирана Палестинска територија	
GE	076	Грузија	QA	644	Катар	
IL	624	Израел	SA	632	Саудијска Арабија	
IQ	612	Ирак	SY	608	Сирија	
IR	616	Иран	YE	653	Јемен	
JO	628	Јордан				

Шифра	Текст					
5490	Остале азијске земље					
	AF	660	Афганистан	MM	676	Мијанмар (Бурма)
	BD	666	Бангладеш	MN	716	Монголија
	BN	703	Брунеји	MO	743	Макао
	BT	675	Бутан	MV	667	Малдиви
	CN	720	Кина	MY	701	Малезија
	HK	740	Хонг Конг	NP	672	Непал
	ID	700	Индонезија	PH	708	Филипини
	IN	664	Индија	PK	662	Пакистан
	JP	732	Јапан	SG	706	Сингапур
	KG	083	Киргистан	TH	680	Тајланд
	KH	696	Камбоџа	TJ	082	Таџикистан
	KP	724	Сјеверна Кореја	TL	626	Источни Тимор
	KR	728	Јужна Кореја	TM	080	Туркменистан
	KZ	079	Казахстан	TW	736	Тајван
	LA	684	Лаос	UZ	081	Узбекистан
	LK	669	Шри Ланка	VN	690	Вијетнам
5500	Океанија и Поларне регије					
		5510	Аустралија и Нови Зеланд		5590	Остале земље Океаније и Поларних регија
5510	Аустралија и Нови Зеланд					
	AU	800	Аустралија	NF	836	Оток Норфолк
	CC	833	Кокосова Острва	NU	838	Ниуе
	CK	837	Кукова Острва	NZ	804	Нови Зеланд
	CX	834	Божићно Острво	TK	839	Токелау
	HM	835	Острво Хеард и Острва Мекдоналд			
5590	Остале земље Океаније и Поларних регија					
	AQ	891	Антарктик	PF	822	Француска Полинезија
	AS	830	Америчка Самоа	PG	801	Папуа Нова Гвинеја
	BV	892	Буве	PN	813	Питкерн
	FJ	815	Фиџи	PW	825	Палау
	FM	823	Микронезија	SB	806	Соломонска Острва
	GS	893	Јужна Георгија и острва Јужни Сендвич	TF	894	Француске јужне територије
	GU	831	Гуам	TO	817	Тонга
	KI	812	Кирибати	TV	807	Тувалу
	MH	824	Маршалова Острва	UM	832	Мала Удаљена острва САД-а
	MP	820	Сјеверно Маријанска острва	VU	816	Вануату
	NC	809	Нова Каледонија	WF	811	Валис и Футуна острва
	NR	803	Науру	WS	819	Самоа

Шифра	Текст					
5900	Разно - неспецификоване и недефинисане земље					
	5910	Разно - земље које нису спецификоване интра		5990	Разно - земље које нису дефинисане	
	5920	Разно - земље које нису спецификоване екстра				
5910	Разно - земље које нису спецификоване интра					
	QR	951	Залихе и опскрба унутар оквира интра - ЕУ трговине	QY	978	Земље и територије које нису спецификоване због комерцијалних или војних разлога у оквиру интра - ЕУ трговине
	QV	959	Земље и територије које нису спецификоване у оквиру интра - ЕУ трговине			
5920	Разно - земље које нису спецификоване екстра					
	QS	952	Залихе и опскрба унутар трговине са трећим земљама	QZ	979	Земље и територије које нису спецификоване због комерцијалних или војних разлога у оквиру трговине са трећим земљама
	QV	960	Земље и територије које нису спецификоване у оквиру трговине са трећим земљама			
5990	Разно - земље које нису дефинисане					
	QQ	950	Залихе и опскрба	QX	977	Земље и територије које нису спецификоване због комерцијалних или војних разлога
	QU	958	Земље и територије које нису спецификоване			

АНЕКС 9

**ГЕОНОМЕНКЛАТУРА 2007
ЕКОНОМСКЕ ЗОНЕ**

Економске зоне се могу преклапати и због тога се не смију користити за прављење већих група

Шифра	Текст					
1000	Свијет					
	1010	Европска унија (еволуцијски)		5990	Разно - земље које нису одређене	
	1011	Екстра - Европска унија (еволуцијски)				
1010	Европска унија (еволуцијски)					
	AT	038	Аустрија	IE	007	Ирска
	BE	017	Белгија	IT	005	Италија
	BG	068	Бугарска	LT	055	Литванија
	CY	600	Кипар	LU	018	Луксембург
	CZ	061	Чешка	LV	054	Латвија
	DE	004	Њемачка	MT	046	Малта
	DK	008	Данска	NL	003	Холандија
	EE	053	Естонија	PL	060	Пољска
	ES	011	Шпанија	PT	010	Португал
	FI	032	Финска	RO	066	Румунија
	FR	001	Француска	SE	030	Шведска
	GB	006	Уједињено Краљевство	SI	091	Словенија
	GR	009	Грчка	SK	063	Словачка
	HU	064	Мађарска		5910	Разно - земље које нису спецификоване интра
1011	Екстра - Европска унија (еволуцијски)					
	5190	Остале европске земље		5400	Азија	
	5200	Африка		5500	Океанија и Поларне регије	
	5300	Америка		5920	Разно - земље које нису спецификоване екстра	
1013	Евро-зона од 1999 (еволуцијски)					
	AT	038	Аустрија	IE	007	Ирска
	BE	017	Белгија	IT	005	Италија
	CY	600	Кипар	LU	018	Луксембург
	DE	004	Њемачка	MT	046	Малта
	ES	011	Шпанија	NL	003	Холандија
	FI	032	Финска	PT	010	Португал
	FR	001	Француска	SI	091	Словенија
	GR	009	Грчка		5910	Разно - земље које нису спецификоване интра
1014	Екстра - евро-зона од 1999 (еволуцијски)					
	BL	068	Бугарска	LV	054	Латвија
	CY	600	Кипар	MT	046	Малта
	CZ	061	Чешка	PL	060	Пољска
	DK	008	Данска	RO	066	Румунија
	EE	053	Естонија	SE	030	Шведска

Шифра		Текст				
	GB	006	Уједињено Краљевство	SK	063	Словачка
	HU	064	Мађарска		1814	Екстра - Европска унија (27)
	LT	055	Литванија			
1021	EFTA					
	Европска асоцијација слободне трговине					
	CH	039	Швајцарска	LI	037	Лихтенштајн
	IS	024	Исланд	NO	028	Норвешка
1031	АСР					
	Афричке, карипске и пацифичке земље					
	AG	459	Антигва и Барбуда	LS	395	Лесото
	AO	330	Ангола	MG	370	Мадагаскар
	BB	469	Барбадос	MH	824	Маршалова Острва
	BF	236	Буркина Фасо	ML	232	Мали
	BI	328	Бурунди	MR	228	Мауританија
	BJ	284	Бенин	MU	373	Маурицијус
	BS	453	Бахами	MW	386	Малави
	BW	391	Боцвана	MZ	366	Мозамбик
	BZ	421	Белиз	NA	389	Намибија
	CD	322	Демократска Република Конго	NE	240	Нигер
	CF	306	Централноафричка Република	NG	288	Нигерија
	CG	318	Конго	NR	803	Науру
	CI	272	Обала Слоноваче	NU	838	Ниуе
	CK	837	Кукова Острва	PG	801	Папуа Нова Гвинеја
	CM	302	Камерун	PW	825	Палау
	CU	448	Куба	RW	324	Руанда
	CV	247	Зеленортска Острва	SB	806	Саламонска Острва
	DJ	338	Џибути	SC	355	Сејшели
	DM	460	Доминика	SD	224	Судан
	DO	456	Доминиканска Република	SL	264	Сијера Леоне
	ER	336	Еритреја	SN	248	Сенегал
	ET	334	Етиопија	SO	342	Сомалија
	FJ	815	Фиџи	SR	492	Суринам
	FM	823	Микронезија	ST	311	Сао Томе и Принсипе
	GA	314	Габон	SZ	393	Свазиленд
	GD	473	Гренада	TD	244	Чад
	GH	276	Гана	TG	280	Того
	GM	252	Гамбија	TL	626	Тимор-Лесте
	GN	260	Гвинеја	TO	817	Тонга
	GQ	310	Екваторијална Гвинеја	TT	472	Тринидад и Тобаго
	GW	257	Гвинеја Бисао	TV	807	Тувалу
	GY	488	Гвајана	TZ	352	Танзанија
	HT	452	Хаити	UG	350	Уганда
	JM	464	Јамајка	VC	467	Свети Винсент и Гренадини
	KE	346	Кенија	VU	816	Вануату
	KI	812	Кирибати	WS	819	Самоа

Шифра	Текст					
	KM	375	Комори	ZA	388	Јужна Африка
	KN	449	Свети Кристофор и Невис	ZM	378	Замбија
	LC	465	Света Луција	ZW	382	Зимбабве
	LP	268	Либериа			
1051	Медитеранске земље (искључујући ЕУ)					
	AL	070	Албанија	ME	097	Црна Гора
	BA	093	Босна и Херцеговина	MK	096	Бивша Југословенска Република Македонија
	DZ	208	Алжир	PS	625	Окупирана Палестинска територија
	EG	220	Египат	SY	608	Сирија
	GI	044	Гибралтар	TN	212	Тунис
	HR	092	Хрватска	TR	052	Турска
	IL	624	Израел	XC	021	Цеута
	JO	628	Јордан	XK	095	Косово
	LB	604	Либан	XL	023	Мелила
	LY	216	Либија	XS	098	Србија
	MA	204	Мароко			
1053	ОПЕС					
	Организација земаља извозница нафте					
	AE	647	Уједињени Арапски Емирати	KW	636	Кувајт
	AO	330	Ангола	LY	216	Либија
	DZ	208	Алжир	NG	288	Нигерија
	ID	700	Индонезија	QA	644	Катар
	IQ	612	Ирак	SA	632	Саудијска Арабија
	IR	616	Иран	VE	484	Венецуела
1055	MEDA (искључујући ЕУ)					
	Медитеранске земље у Евро-медитеранском партнерству					
	DZ	208	Алжир	MA	204	Мароко
	EG	220	Египат	PS	625	Окупирана Палестинска територија
	IL	624	Израел	SY	608	Сирија
	JO	628	Јордан	TN	212	Тунис
	LB	604	Либан	TR	052	Турска
1057	ASEAN					
	Асоцијација југоисточних азијских нација					
	BN	703	Брунеји	MY	701	Малезија
	ID	700	Индонезија	PH	708	Филипини
	KH	696	Камбоџа	SG	706	Сингапур
	LA	684	Лаос	TH	680	Тајланд
	MM	676	Мијанмар (Бурма)	VN	690	Вијетнам
1058	Земље Латинске Америке					
	AR	528	Аргентина	HN	424	Хондурас

Шифра	Текст					
	BO	516	Боливија	HT	452	Хаити
	BR	508	Бразил	MX	412	Мексико
	CL	512	Чиле	NI	432	Никарагва
	CO	480	Колумбија	P	442	Панама
	CR	436	Костарика	PE	504	Перу
	CU	448	Куба	PY	520	Парагвај
	DO	456	Доминиканска Република	SV	428	Салвадор
	EC	500	Еквадор	UY	524	Уругвај
	GT	416	Гватемала	VE	484	Венецуела
1059	SAARC					
	Јужноазијска асоцијација за регионалну сарадњу					
	AF	660	Авганистан	LK	669	Шри Ланка
	BD	666	Бангладеш	MV	667	Малдиви
	BT	675	Бутан	NP	672	Непал
	IN	664	Индија	PK	662	Пакистан
1110	Европска унија (15)					
	AT	038	Аустрија	GR	009	Грчка
	BE	017	Белгија	IE	007	Ирска
	DE	004	Њемачка	IT	005	Италија
	DK	008	Данска	LU	018	Луксембург
	ES	011	Шпанија	NL	003	Холандија
	FI	032	Финска	PT	010	Португал
	FR	001	Француска	SE	030	Шведска
	GB	006	Уједињено Краљевство		5910	Разно - земље које нису спецификоване екстра
1111	Европска унија (25)					
	AT	038	Аустрија	IE	007	Ирска
	BE	017	Белгија	IT	005	Италија
	CY	600	Кипар	LT	055	Литванија
	CZ	061	Чешка	LU	018	Луксембург
	DE	004	Њемачка	LV	054	Латвија
	DK	008	Данска	MT	046	Малта
	EE	053	Естонија	NL	003	Холандија
	ES	011	Шпанија	PL	060	Пољска
	FI	032	Финска	PT	010	Португал
	FR	001	Француска	SE	030	Шведска
	GB	006	Уједињено Краљевство	SI	091	Словенија
	GR	009	Грчка	SK	063	Словачка
	HU	064	Мађарска		5910	Разно - земље које нису спецификоване интра
1112	Европска унија					
	BG	068	Бугарска		1111	Европска унија (25)
	RO	066	Румунија			
1113	Евро-зона (12)					
	AT	038	Аустрија	IE	007	Ирска

Шифра	Текст					
	BE	017	Белгија	IT	005	Италија
	DE	004	Њемачка	LU	018	Луксембург
	ES	011	Шпанија	NL	003	Холандија
	FI	032	Финска	PT	010	Португал
	FR	001	Француска		5910	Разно - земље које нису спецификоване интра
	GR	009	Грчка			
1114	Евро-зона (13)					
	SI	091	Словенија		1113	Евро-зона (12)
1115	ЕЕА					
	Европска економска област					
	IS	024	Исланд	NO	028	Норвешка
	LI	037	Лихтенштајн		1010	Европска унија (еволуцијски)
1116	Евро зона (15)					
	CY	600	Кипар		1114	Евро-зона (13)
	MT	046	Малта			
1120	WBCs					
	Земље западног Балкана					
	AL	070	Албанија	MK	096	Бивша Југословенска Република Македонија
	BA	093	Босна и Херцеговина	XK	095	Косово
	HR	092	Хрватска	XS	098	Србија
	ME	097	Црна Гора			
1130	Земље кандидати					
	HR	092	Хрватска	TR	052	Турска
	MK	096	Бивша Југословенска Република Македонија			
1310	NAFTA					
	Сјеверноамеричка зона слободне трговине					
	CA	404	Канада	US	400	Сједињене Америчке Државе
	MX	412	Мексико			
1330	MERCOSUR					
	Јужноамеричко заједничко тржиште					
	AR	528	Аргентина	PY	520	Парагвај
	BR	508	Бразил	UY	524	Уругвај
1410	NICs					
	Новоиндустријализиране азијске земље					
	HK	740	Хонг Конг	SG	706	Сингапур
	KR	728	Јужна Кореја	TW	736	Тајван

Шифра	Текст						
1415	DAEs						
	Динамичне азијске економије						
	HK	740	Хонг Конг	SG	706	Сингапур	
	KR	728	Јужна Кореја	TH	680	Тајланд	
	MY	701	Малезија	TW	736	Тајван	
1420	APES						
	Азија - Пацифик економска кооперација						
	AU	800	Аустралија	NZ	804	Нови Зеланд	
	BN	703	Брунеји	PE	504	Перу	
	CA	404	Канада	PG	801	Папуа Нова Гвинеја	
	CL	512	Чиле	PH	708	Филипини	
	CN	720	Кина	RU	075	Руска Федерација	
	HK	740	Хонг Конг	SG	706	Сингапур	
	ID	700	Индонезија	TH	680	Тајланд	
	JP	732	Јапан	TW	736	Тајван	
	KP	728	Јужна Кореја	US	400	Сједињене Америчке Државе	
		MX	412	Мексико	VN	690	Вијетнам
		MY	701	Малезија			
	1430	LDC					
Слабије развијене земље							
AF		660	Авганистан	ML	232	Мали	
AO		330	Ангола	MM	676	Мијанмар (Бурма)	
BD		666	Бангладеш	MR	228	Мауританија	
BF		236	Буркина Фасо	MV	667	Малдиви	
BI		328	Бурунди	MW	386	Малави	
VJ		284	Бенин	MZ	366	Мозамбик	
BT		675	Бутан	NE	240	Нигер	
CD		322	Демократска Република Конго	NP	672	Непал	
CF		306	Централноафричка Република	RW	324	Руанда	
CV		247	Зеленортска Острва	SB	806	Соломонска Острва	
DJ		338	Џибути	SD	224	Судан	
ER		336	Еритреја	SL	264	Сијера Леоне	
ET		334	Етиопија	SN	248	Сенегал	
GM		252	Гамбија	SO	342	Сомалија	
GN		260	Гвинеја	ST	311	Сао Томе и Принсипе	
GQ		310	Екваторијална Гвинеја	TD	244	Чад	
GW		257	Гвинеја Бисау	TG	280	Того	
HT		452	Хаити	TL	626	Тимор-Лесте	
KH		696	Камбоџа	TV	807	Тувалу	
KI		812	Кирибати	TZ	352	Танзанија	
KM		375	Комори	UG	350	Уганда	
LA		684	Лаос	VU	816	Вануату	
LR		268	Либерија	WS	819	Самоа	
LS		395	Лесото	YE	653	Јемен	

Шифра			Текст			
	MG	370	Мадагаскар	ZM	378	Замбија
1811	Екстра - Европска унија (15)					
	CY	600	Кипар	MT	046	Малта
	CZ	061	Чешка	PL	060	Пољска
	EE	053	Естонија	SI	091	Словенија
	HU	064	Мађарска	SK	063	Словачка
	LT	055	Литванија		1812	Екстра - Европска унија (25)
	LV	054	Латвија			
1812	Екстра - Европска унија (25)					
	AD	043	Андора	NO	028	Норвешка
	AL	070	Албанија	RO	066	Румунија
	BA	093	Босна и Херцеговина	RU	075	Русија
	BG	068	Бугарска	SM	047	Сан Марино
	BY	073	Бјелорусија	TR	052	Турска
	CH	039	Швајцарска	UA	072	Украјина
	FO	041	Фарска Острва	VA	045	Ватикан
	GI	044	Гибралтар	XK	095	Косово
	HR	092	Хрватска	XS	098	Србија
	IS	024	Исланд		5200	Африка
	LI	037	Литенштајн		5300	Америка
	MD	074	Молдавија		5400	Азија
	ME	097	Црна Гора		5500	Океанија и Поларне регије
	MK	096	Бивша Југословенска Република Македонија		5920	Разно - земље које нису спецификоване екстра
1813	Екстра-евро зона (12)					
	DK	008	Данска	SE	030	Шведска
	GB	006	Уједињено Краљевство		1811	Екстра - Европска унија (15)
1814	Екстра - Европска унија (27)					
	AD	043	Андора	NO	028	Норвешка
	AL	070	Албанија	RU	075	Русија
	BA	093	Босна и Херцеговина	SM	047	Сан Марино
	BY	073	Бјелорусија	TR	052	Турска
	CH	039	Швајцарска	UA	072	Украјина
	FO	041	Фарска Острва	VA	045	Ватикан
	GI	044	Гибралтар	XK	095	Косово
	HR	092	Хрватска	XS	098	Србија
	IS	024	Исланд		5200	Африка
	LI	037	Лихтенштајн		5300	Америка
	MD	074	Молдавија		5400	Азија
	ME	097	Црна Гора		5500	Океанија и Поларне регије
	MK	096	Бивша Југословенска Република Македонија		5920	Разно - земље нису спецификоване екстра

Шифра	Текст					
1815	CIS					
	Заједница независних држава					
	AM	077	Арменија	MD	074	Молдавија
	AZ	078	Азербејџан	RU	075	Русија
	BY	073	Бјелорусија	TJ	082	Таџикистан
	GE	076	Грузија	TM	080	Туркменистан
	KG	083	Киргистан	UA	072	Украјина
	KZ	079	Казахстан	UZ	081	Узбекистан
1816	Екстра - евро-зона (13)					
	BG	068	Бугарска	LV	054	Латвија
	CY	600	Кипар	MT	046	Малта
	CZ	061	Чешка	PL	060	Пољска
	DK	008	Данска	RO	066	Румунија
	EE	053	Естонија	SE	030	Шведска
	GB	006	Уједињено Краљевство	SK	063	Словачка
	HU	064	Мађарска		1814	Екстра - Европска унија (27)
	LT	055	Литванија			
1817	Екстра – евро-зона (15)					
	BG	068	Бугарска	LV	054	Латвија
	CZ	061	Чешка	PL	060	Пољска
	DK	008	Данска	RO	066	Румунија
	EE	053	Естонија	SE	030	Шведска
	GB	006	Уједињено Краљевство	SK	063	Словачка
	HU	064	Мађарска		1814	Екстра - Европска унија (27)
	LT	055	Литванија			
1820	ОЕСД (искључујући ЕУ)					
	Организација за економску сарадњу и развој (искључујући ЕУ)					
	AU	800	Аустралија	MX	412	Мексико
	CA	404	Канада	NO	028	Норвешка
	CH	039	Швајцарска	NZ	804	Нови Зеланд
	IS	024	Исланд	TR	052	Турска
	JP	732	Јапан	US	400	Сједињене Америчке Државе
	KR	728	Јужна Кореја	VI	457	Америчка Дјевичанска острва
	LI	037	Лихтенштајн			

ЛИТЕРАТУРА

- Европске регулативе;
- БиХ легислатива;
- Еуростат – Статистика о робној размјени, Упутство за кориснике, 2006;
- Статистички уред Уједињених нација – Статистика међународне трговине: Концепти и дефиниције (Серије М, бр. 52, Рев.2), 1998;
- Статистички уред Уједињених нација - Статистика међународне трговине: Приручник за компилацију, 2004;
- Политика ревизије званичне статистике: Питања од значаја, документ који је припремио ММФ за 54. сједницу Међународног института за статистику, која је одржана у Берлину у августу, 2003.

